

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Diplomová práce

Tereza Dudková

Karafiátovi Broučci ve výuce na 1. stupni ZŠ (metodické návrhy)

Olomouc 2015

vedoucí práce: Mgr. Jana Sladová, Ph.D.

Anotace:

Diplomová práce „Karafiátovi Broučci ve výuce na 1. stupni ZŠ (metodické návrhy)“ je zaměřena na osobnost Jana Karafiáta, jeho život, literární dílo Broučci a na rozvoj dovednosti čtení s porozuměním u žáků na 1. stupni základní školy. Praktická část nabízí učitelům metodické návrhy a pracovní listy k práci s touto knihou.

Annotation:

Diploma thesis „Broučci by Karafiát in elementary school classes (methodology)“ aims at the personality of Jan Karafiát, his life, his literary piece Broučci, as well as reading comprehension skills in elementary school classes. The practical part offers methodology guideline and to use the book in classes.

Klíčová slova:

Jan Karafiát, Broučci, Jimramov, evangelická církev, čtení s porozuměním, metodické návrhy, pracovní listy, kapitoly.

Key words:

Jan Karafiát, Broučci, Jimramov, Evangelical Church, reading comprehension, methodology guideline, worksheets, chapters

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a využila pouze uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 5. 4. 2015

Tereza Dudková

V úvodu své diplomové práce bych ráda poděkovala Mgr. Janě Sladové, Ph.D., za vedení práce, odborné konzultace a přínosné rady, které mi poskytla při zpracování této diplomové práce.

Zároveň chci také poděkovat Miroslavě Procházkové, knihovniciv Jimramově, za poskytnuté materiály a informace.

ÚVOD	1
1 JIMRAMOV	3
1.1 HISTORIE JIMRAMOVA	3
1.2 JIMRAMOV A KARAFIÁT	4
2 ŽIVOT A DÍLO JANA KARAFIÁTA	5
2.1 KARAFIÁTOVA RODINA	5
2.2 STUDIA JANA KARAFIÁTA	7
2.2.1 <i>Střední školy</i>	7
2.2.2 <i>Vysoké školy</i>	8
2.3 PRVNÍ LÉTA PO STUDIÍCH	9
2.4 DVACET LET NA VALAŠSKU	10
2.5 ZBYTEK ŽIVOTA V PRAZE	11
3 BROUČCI	13
3.1 HISTORIE KNIHY	13
3.2 BROUČCI JAKO UMĚLECKÉ DÍLO	14
3.3 PŘEKLADY BROUČKŮ	18
3.4 BROUČCI A JIMRAMOV	19
4 METODICKÉ NÁVRHY	21
4.1 SEZNÁMENÍ S KNIHOU A AUTOREM	22
4.2 PRVNÍ KAPITOLA	23
4.3 DRUHÁ KAPITOLA	28
4.4 TŘETÍ KAPITOLA	32
4.5 ČTVRTÁ KAPITOLA	37
4.6 PÁTÁ KAPITOLA	42
4.7 ŠESTÁ KAPITOLA	47
4.8 SEDMÁ KAPITOLA	51
4.9 OSMÁ KAPITOLA	58
4.10 DEVÁTÁ KAPITOLA	63
4.11 DESÁTÁ KAPITOLA	67
4.12 JEDENÁCTÁ KAPITOLA.....	71
ZÁVĚR	77
POUŽITÁ LITERATURA	78
SEZNAM PŘÍLOH	80

Úvod

Už jako malé děvče školou povinné, jsem se dennodenně setkávala s osobností Jana Karafiáta. Má cesta do školy vedla kolem jeho rodného domu na náměstí v Jimramově. Oči mi ulpívaly na pamětní desce, na které je jeho portrét. Můj rodný dům se nachází také v Jimramově a je shodou okolností jen o pár domů vedle. Oba domy jsou součástí památkové zóny.

Další z věcí, která spojuje moji osobu s osobou Jana Karafiáta, je víra. Stejně jako Karafiát i já se hlásím k církvi evangelické a víra v Boha je součástí mého života.

Jako žáci jsme několikrát navštívili dioráma broučků, které se nachází v Jimramově v Síni rodáků. Na pamětní desku nás učitelé upozorňovali při každé školní vycházce. Základní škola v Jimramově má Broučka s lucerničkou ve znaku. To jsou věci, které si ze školních let vybavím. V paměti mi ale nezůstala ani jediná vzpomínka na samotnou četbu knihy, na práci s ní. Má představa Broučků je spojena s postavami z loutkového seriálu, který byl vysílán jako večerníček. Mluvím o zpracování z roku 1995.

S knihou jsem se velice dobře seznámila před pár lety, kdy jsem ji četla synovi večer před spaním. Vždy na mě měl řadu zvědavých otázek a chtěl, abych otázky a úkoly vymýšlela i já pro něho a já tak poznala, že se mu kniha líbí a že se s ní dá velice dobře pracovat. Věřím, že on si ji z dětství pamatovat bude.

Protože nejsem učitelkou v praxi, nemohu se podělit o rady a informace zaměřené na čtenářskou gramotnost. Ale vím, že v dobách svého dětství jsem netrpělivě čekala na jakoukoliv možnost získat novou knihu, ať už šlo o Vánoce či narozeniny. Těšila jsem se, jak budu společně s hrdiny knih prožívat jejich osudy.

Dnes se děti také těší, že budou číst, ale před knihou dávají přednost příspěvkům na sociálních sítích či diskusních fórech. I při tomto procesu je nutná znalost čtení a dovednost porozumět textu, akorát je zde absence rozvíjení představivosti, prožitku, rozvíjení se po stránce duševní a vědomostní.

Je nutné, aby děti přijaly četbu s láskou již od brzkého věku, musí jim přinášet radost a dávat jim schopnost o přečteném hovořit, srovnávat obsah s vlastními zkušenostmi a dokázat se v textu orientovat. Proto je potřebné vědět, jak takové děti zaujmout. Pokud nemají vytvořen kladný vztah ke knihám z rodinného prostředí, měl by svou práci vykonat učitel. Jeho úkolem je vytvořit mezi žákem a knihou jakési „přátelství“.

Všechny tyto důvody rozhodly o tématu a zaměření této diplomové práce, která nese název „Karafiátovi Broučci ve výuce na 1. stupni základní školy (metodické návrhy)“.

Diplomová práce je rozdělena do několika částí. Popisuje historii městečka Jimramov, zabývá se životem a dílem Jana Karafiáta, podrobně seznamuje s jeho nejznámějším literárním dílem Broučci a předkládá učitelům metodické návrhy pro práci s knihou nejen v hodinách Českého jazyka a literatury.

1 Jimramov

Městys Jimramov leží v severovýchodní části kraje Vysočina. Řeka Svratka v těchto místech odděluje Kraj Vysočina od Pardubického kraje a Moravu od Čech. Jimramov se nachází na pravém břehu řeky, tedy na moravské straně. Osadu Benátky (místní část Jimramova) už najdeme na levé české straně. Jimramov leží v CHKO Žďárské vrchy. Řeka Fryšava se zde vlévá do Svratky.

1.1 Historie Jimramova

Název Jimramov získala obec po svém pravděpodobném zakladateli, kterým byl Jimram z Kamene (neboli z Medlova). První písemná zmínka o obci pochází z roku 1361. V další listině z roku 1392 je už zmínka o hrádku a městečku s tvrzí, svobodným dvorem s rybníkem a mlýnem. Obec povýšil na městys císař Ferdinand I. v roce 1537, kdy bylo Jimramovu uděleno privilegium pořádat trhy.

V 16. století udělili Pernštejnové Jimramovu další privilegia (právo várečné, osvobození od robot, užívání lesů). Zároveň městysu věnovali tři kopce s lesy, které jsou dodnes ve znaku Jimramova (Padělek, Holý vrch a Prosičku) a darovali obci právo užívat svou pečeť.

Na konci 16. století koupil panství od Pernštejnů Pavel Katharin z Katharu. Ten daroval obci pozemek na stavbu radnice a nechal postavit jižní a východní křídlo zámku. V 18. století bylo přistaveno severní křídlo zámku a krytá chodba spojující zámek s katolickým kostelem. Katolický kostel byl původně v románském stylu. Na barokní byl přestaven až na začátku 18. století. V roce 1778 získal zámek italský rod Belcrediů, který nechal postavit západní křídlo.

Belcrediové žili v Jimramově až do roku 1948 a v roce 1991 získali zámek i s pozemky zpět. Mezitím bylo na zámku například železniční učiliště.

Po vydání tolerančního patentu roku 1781 se stal Jimramov kulturním centrem evangelíků a v roce 1786 byla postavena v Jimramově toleranční modlitebna, ze které v 19. století vznikl dnešní evangelický kostel.

Jimramov byla původně obec s asi 20 obyvateli. Nyní jich zde žije přibližně 1200. V roce 2006 byl navrácen Jimramovu titul městys. Jimramov je nyní místo s bohatým sportovními kulturním vyžitím, místo velmi populární mezi turisty a hlavně místo s bohatou historií.

V Jimramově se dále narodili bratři Alois a Vilém Mrštíkovi (čeští spisovatelé, jejich nejznámějším společným dílem je Maryša, nejslavnějším dílem Viléma je Pohádka máje),

Karel Slaviček (významný jezuita, filosof i vědec), žil a tvořil zde Josef Matěj Sychra (katolický kněz a obrozenecký spisovatel).

1.2 Jimramov a Karafiát

Rodiště Jana Karafiáta významně ovlivnilo jeho tvorbu. Během svého dvacetiletého působení na Valašsku navštěvoval Jimramov zřídka, přesto i potom zůstal Jimramov zapsán hluboko v jeho srdci. S láskou na Jimramov vzpomínal.

„Rád vám věřím, že se vám vaše rodiště líbí jako mě mé, ale nevěřím, že jste spatřili světlo světa v koutečku právě tak krásném, leda byste se byli také narodili v Imramově.“¹

Přestože procestoval řadu míst, do srdce se mu zapsal pohled na Jimramov ze silnice od Nového Města, ze které viděl celý Jimramov jak na dlani. *„Jste nahoře u kamenného kříže, silnice náhle zabočí zostra nalevo, a vy žasnete nad půvabem, který se před vámi prostírá.“²*

V Jimramově prožil celé své dětství, se svými vrstevníky a spoluobčany prožíval všechny radosti i starosti všedních dnů. Právě toto období, Karafiátovo mládí prožité v Jimramově, se stalo později hlavním námětem k napsání jeho nejslavnějšího díla Broučci.

Karafiáta velmi zajímala jimramovská historie. Ve svých Pamětech velmi hrdě popisuje významná období jimramovské minulosti. Celý první díl Pamětí věnoval Karafiát jimramovské době. Popisuje aktivity běžných dnů, které jsou zasazeny do přirozené krásy Jimramova a okolí. Zmiňuje sáňkování v tuhé krásné zimě na Vysočině, na půvab jara vzpomíná v souvislosti s vyháněním dobytka na pastvu a hraním s míčem. Nezapomenutelné pocity zažíval v létě při sbírání jahod, borůvek a hub, při koupání, rybaření a chytání raků.

¹ Karafiát, J. Paměti spisovatele Broučků I, 1. vyd. Praha: F Kafka, 1919, s. 7

² Karafiát, J. Paměti spisovatele Broučků I, 1. vyd. Praha: F Kafka, 1919, s. 7

2 Život a dílo Jana Karafiáta

Jan Karafiát se narodil 4. ledna 1846 v Jimramově na Českomoravské vysočině. O jeho vztahu ke svému rodišti pojednávám v předchozí kapitole.

2.1 Karafiátova rodina

Jan se velmi zajímal o historii svého rodu. Na bohatou minulost svých předků byl patričně hrdý. Karafiátova rodina byla po mnoho desetiletí významným jimramovským rodem. Podrobný rodopis rodiny Karafiátovy je uložen v síni rodáků v Jimramově.

Karafiátův praprapraděd František (nar. 1671 – 1739) byl ve 30. letech 18. stolní Jimramovským purkmistrem. Na dochované úřední listině z roku 1732 je podepsán jako Burgmistr. František předával svým potomkům vzpomínky svého otce o řádění Švédů, o Bílé hoře nebo také o životě za pánů Dubských z Třebomyslic (období velkého jimramovského rozkvětu). Se svoji ženou vychoval osm dcer a čtyřisyny. Ve většině pokoleních rodiny Karafiátovy se rodilo poměrně velké množství dětí.

Michal František Karafiát (1698 – 1788) byl jedním ze synů Františka. Dožil se velmi vysokého věku. Byl to prapraděd spisovatele Jana Karafiáta. Se svojí manželkou vychoval pět synů – Jiří, František, Josef, Václav, Ignác

Právě hostinský Jiří (narozen 1742) byl praděd autora Broučků. Před tím, než se stal hostinským, živilo ho tkalcovství. Měl jediného syna a u něho se poprvé objevuje jméno Jan.

Jan Karafiát (1778 – 1862) byl dědem spisovatele Jana Karafiáta. Se svojí manželkou Annou vychoval tři syny – Jan (Narodil se v roce 1806, vystudoval medicínu a měl tři dcery. Ani jedna z nich neměla děti.), Josef (Narodil se v roce 1808, vystudoval bohosloví a filosofiina evangelické škole v Terstu) a František (otec spisovatele Jana Karafiáta) a dvě dcery.

František Karafiát si vzal vdovu Josefu Mašíkovou (rozenou Loukotovou). Ta si do manželství s Františkem přivedla čtyři děti z prvního manželství. Tři dívky (Jindřišku, Kornelii a Josefu) a jednoho syna (Františka Mašíka). Ten byl o 19 let starší než Jan.

S Františkem Karafiátem se ji narodilo šest dětí. Nejdříve čtyři dívky (Kristina, Anna, Marie a Aloisie) a pak dva chlapci (Jan a Josef). Jan byl tedy ze všech sourozenců druhý nejmladší. Narození Jana bylo v neděli 4. 1. 1846 uvítáno s velkou radostí, také proto, že se jednalo o prvního mužského potomka Františka Karafiáta. Při křtu dostal ještě druhé jméno Jindřich. Mezi všemi deseti sourozenci, přestože byli ze dvou manželství, byly vynikající vztahy.

Janu Karafiátovi byla nejbližší nevlastní sestra Kornelie, která se provdala za správce pily Jana Žáka.

Velmi upřímně Karafiát miloval svoji maminku. Maminka, aniž by to tušila, se podílela na nejslavnějším Karafiátově díle. Jeho dílo nevzniklo z prosté fantazie. „*Citlivá duše spisovatele Broučků našla obrysy svého díla v rodinném prostředí mládí a zvláště u té nejdražší bytosti v Jimramově. Ji líbal až do svého stáří ruku v lásce a vděčnosti; ona mu vždy byla maminkou, nikdy matkou; ona pochopila, kolik obrázků z jejího kruhu rodinného jest v Broučcích. Zemřela v 87. roce věku 31. ledna 1892 a odpočívá ve hrobech Karafiátových v Jimramově. Nebyti těch desíti „broučků“ u Karafiátů v Jimramově a láskyplného tepla rodinného, neměli bychom Broučků Jana Karafiáta. Matce Karafiátově patří vděk národa.*“³

Karafiátova matka poznala, o kom jsou Broučci už po prvním čtení. Broučků bylo taky deset, tři chlupci a sedm dcerek, z nichž jedna také pokulhávala jako Janova sestra Marie. Mnoho obrátů a způsob mluvení je maminky.

„*Měli se rádi. Ji bylo osmdesát a synáček už byl šedivý. U maminky jest to nejlepší místo na celém světě. Nejen pro malé robátko, ale i pro člověka dospělého...*“⁴ Jan se vždy velmi těšil na návštěvy u maminky. Navštěvoval ji podle možností jednou až dvakrát za rok. Také maminka se na syna moc těšila a jeho návštěvy si moc užila.

Pro Jimramov byl po Janu Karafiátovi nejvýraznější osobností Janovy rodiny jeho nevlastní bratr koželuh František Mašík. V letech 1873 – 1882 byl starostou Jimramova. S manželkou Annou Čermákovou vychoval sedm dětí. Čtyři dcery, dále lékaře Josefa, profesora techniky, vědeckého pracovníka a vynálezce pružného pera Emila a Františka, který byl starostou Jimramova v letech 1901 – 1927.

Evangelický farář Václav Karafiát (1792 Jimramov – 1874 Telecí) je další zajímavou osobností v dějinách Jimramova a nyní i v dějinách moji rodiny. Nebyl to Janův přímý předek, byl to jeho prastrýc. Vystudoval teologii v Bratislavě. Následně dělal vikáře v Jimramově a ve Sněžném. V letech 1821 – 1874 byl duchovním správcem v Telecím u Poličky. To je vesnice asi sedm kilometrů od Jimramova i od Březin (mého současného bydliště). V Březinách nikdy kostel nebyl a březinští chodili vždy do kostela do Telecího. Právě v Telecím bylo v 19. století Václavem Karafiátem pokřtěno několik přímých předků a celá řada dalších příbuzných mého manžela i mých dětí.

³ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českokobratrské církve evangelické, 1941, s. 13

⁴ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českokobratrské církve evangelické, 1941, s. 14

2.2 Studia Jana Karafiáta

První základy vzdělání daly Janovi rodina a evangelická škola v Jimramově. Ve svých Pamětech vzpomíná na učitele Ženatého, který ho vedl k hudbě stejně jako Janův otec a dědeček, se kterým hrával na čtyři ruce na pianě.

2.2.1 Střední školy

V roce 1857, tedy ve svých jedenácti letech opustil Karafiát Jimramov a od této chvíle se do svého rodiště vracel velmi málo (hlavně o prázdninách). České školy v té době byly pouze obecné. Od jedenácti let začal tedy Karafiát studovat německé piaristické gymnázium v Litomyšli. Protože však neovládal dostatečně němčinu, musel nejdříve strávit jeden rok v jakési přípravné třídě pro gymnázium. Karafiát byl ale výborným studentem a němčinu zvládl velmi rychle. Během svého studia na nižším gymnáziu v Litomyšli se z Karafiáta stal nejlepší žák ve třídě. „*Karafiát byl ve třídě prvním žákem, případ to u českého a evangelického žáka na německém piaristickém gymnáziu jistě pozoruhodný.*“⁵ Litomyšl je od Jimramova vzdálena necelých 30 km. Přestože to měl Karafiát domů poměrně blízko, nebyl zde spokojen. Nejvíce mu vadilo, že se tam neučilo evangelické náboženství. Protože tam neměl kamarády, cítil se tam velmi opuštěn.

Janova sestra Marie působila v evangelickém ústavu diakonek v Kaiserswertu na Rýně. Svému řediteli Fliednerovi, se kterým měla velmi dobré vztahy, popisovala Janovu situaci a hlavně to, že Jan nemůže v Litomyšli studovat evangelické náboženství. Fliedner vyjednal u svých přátel, aby umožnili Karafiátovi studovat evangelické gymnázium v Güterslohe. Karafiát tedy od roku 1862 (svých 16 let) studoval na evangelickém gymnáziu v Německu. V Německu byl Karafiát velmi spokojený a plně využíval možností ke svému rozvoji ve studiích náboženství i kulturních oborů. Dalo by se říci, že tam našel druhý domov.

Güterslohe ne vyniká přírodními krásami jako Jimramov a proto Karafiát ve svých Pamětech později vzpomíná hlavně na lidi. Na ředitele, na učitele a velmi hezky mluví o slečně Schreiberové, u které bydlel.

Dobrý dojem udělal Karafiát na učitele už u přijímacích zkoušek. Byl totiž přijat, přestože neuměl francouzsky (ta se v Litomyšli nevyučovala). Věřili mu, že své spolužáky ve znalostech francouzštiny dohoní. A to se také povedlo.

⁵ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941, s. 14

„Výsledek této práce byl korunován při zkoušce maturitní. Karafiátovi byla totiž jedinému prominuta ústní zkouška maturitní pro dosavadní úspěchy. Byl tedy (český student) také v Güterslohe ve třídě prvním.“⁶

Už v této době mluvil několika cizími jazyky. Vedle němčiny, ve které studoval, ovládal výborně latinu a řečtinu (v té době to byly klasické jazyky vyučované na gymnázium). Velmi si oblíbil také právě francouzštinu. Vedle těchto jazyků se učil také hebrejsky. Už na gymnáziu četl bibli v originále. Výborně ovládal dějiny a vzdělával se také skoro ve všech odvětvích umění.

Na gymnáziu studovali chlapci z vysoce postavených rodin z celého Německa. Mnoho jich bylo ze šlechtických rodin a také princové Reussové. Karafiát tak vyšší gymnázium studoval ve společnosti, která představovala největší duchovní výkvět Německa. Karafiát však měl v této společnosti výborné postavení. V jeho bydlišti u slečny Schreiberové se scházeli nejvýznamnější představitelé evangelického Německa.

„Když mladý Karafiát jako dnešní kvintán jel do Güterslohe, přenocoval v Lipsku v rodině nakladatele Tauchnitz, v Berlíně pak později docházel často do rodiny nakladatele Griebena. Co znamenají tato jména v kulturní historii německý!“⁷

O jeho vysokém postavení (dalo by se říci popularitě) svědčí také to, že měl tak velký počet anonymních přispěvatelů na svá studia, že si z těchto příspěvků mohl pořídit vše potřebné. Přitom se nikdy o tyto příspěvky neprosil.

2.2.2 Vysoké školy

Finanční podpora přátel byla tak velká, že mohl Karafiát v roce 1866 do Berlína na tři semestry vysokoškolského studia. I v Berlíně si našel mnoho přátel, na škole si velmi oblíbil profesora Hengstenberga a jeho přednášky o vědě starozákonní a novozákonní.

Každý den předčítal z Bible. „Čte denně devět kapitol, a to často nahlas. Proč nahlas? Měl s sebou starou českou bibli rodinnou a četbou bible hovořival tak česky. V této době se také začal pokoušet o samostatné vědecké biblické práce. Musel se také smířit se smrtí svého otce (2. prosince 1866).

Po třech semestrech v Berlíně pokračoval ve vysokoškolských studiích v Bonnu. Toto období zanechalo na Karafiátovi větší vliv. Opět se kochá krásami přírody u Rýna. „*Pán Bůh*

⁶ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941, s. 15

⁷ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941, s. 16

jest i ten největší umělec a i pramen vši krásy.“⁸Těžce ovšem nesl úmrtí sestry Marie (3 února 1868).

Když cestoval z Bonnu domů na prázdniny, zastavil se v Praze. Tehdy byl asi poprvé inspirován k svému nejslavnějšímu dílu. „*Když se za parného dopoledne pěšky ubíral z Peček do Bošína. Odpočívaje nedaleko Hořátve, pozoroval on ten veselý rej a shon všelijakých broučků, a nosil odtud s sebou zárodek toho spisku po několik let.*“⁹

Na tyto prázdniny rád vzpomínal. Na maminku, na svá kázání u strýce v Telecím, v Pusté Rybné i v Jimramově.

Poslední fází jeho studií byl jeden semestr ve Vídni v zimě 1868 a na jaře 1869 už skládal bohosloveckou zkoušku.

2.3 První léta po studiích

Po studiích byl o Karafiáta doma zájem. On byl však v kontaktu také s přáteli, které získal během svých studií. Nakonec přijal nabídku v Porýní. V říjnu 1869 nastoupil jako učitel v Kolíně nad Rýnem. Bydlel u továrníka Gustava Langena, což byl reformovaný evangelík, člen řádu, který byl názorově Karafiátovi velmi blízký. Jeho rodina světila Karafiátovi čtyři chlapce a jedno děvče. Cestuje do Belgie, kde se setkává s neteří Langena, Hermínou. Právě do ní se platonicky zamiloval. Langen se znovu oženil a jeho služeb už nepotřeboval.

Zajímavá pracovní nabídka přichází z Roudnice. Nastoupil tam na rok v létě 1870. Pracoval jako kazatel, kostelník, varhaník i učitel náboženství. Nebyl tam spokojený s ubytováním, neshodl se s místním farářem Šubertem a stýskalo se mu po Porýní, kde si s lidmi více rozuměl.

V říjnu 1881 odjel do Skotska jako host Svaté církve a pracuje tam na Spisu o Husovi. Cestou do Skotska se zastavil v Německu, Langenovi se vyzpovídal z lásky k Hermíně, ale naděje nedostal. I ve Skotsku si Karafiát našel mnoho přátel a potkal spoustu názorově blízkých lidí. Zvláště hezky vzpomínal na Miss Buchanonovou, u které bydlel.

Na cestě ze Skotska přišla ještě jedna nabídka od pana Langena. Nechtěl však žít v blízkosti Hermíny, do které byl nešťastně zamilovaný. Viděli se tehdy jen z okna, ani se nepozdravili. Hermína se v květnu 1873 provdala za svého strýce Eugena Langena a Karafiát se přes veškerá pozvání do Kolína nad Rýnem už nikdy nevrátil.

⁸ Karafiát, J. Paměti spisovatele Broučků II, 1. vyd. Praha: F Kafka, 1921, s. 300

⁹ Karafiát, J. Paměti spisovatele Broučků II, 1. vyd. Praha: F Kafka, 1921, s. 282

V roce 1873 odešel krátce do Čáslavi. Ani tam nebyl šťastný, ale literárně má jeho působení v Čáslavi velký význam. Právě tam dokončil svůj spisek Kamarádi a tam hodně pracoval na svém nejslavnějším díle Broučci. Dokončil ho 17. září 1874 v Jimramově (začínal 19. září 1873 v Krabčicích (u Roudnice).

2.4 Dvacet let na Valašsku

V listopadu roku 1874 byl Karafiát jednomyslně zvolen farářem na Hrubé Lhotě (vesnice na Valašsku) a to přestože ho sbor neznal. K získání důvěry stačil dopis, ve kterém Karafiát popsal své cíle.

Bylo to zvláštní spojení. Karafiát byl velmi vzdělaný, ovládal několik jazyků, měl velký přehled o umění i literatuře, byl světa znalý, stýkal se se šlechtickými a bohatými rodinami v cizině. Hrubá Lhota byla vesnice s minimálním spojením s okolním světem, nebyla tam ani škola a ani další služby. Vesnice obývaná chudým a tvrdě pracujícím obyvatelstvem.

Karafiátovi šlo o jedinou věc. *„Aby tam byli řády Boží a uskutečňovala se čistá církev. Takový zůstal po celou dobu hrubolhoteckou. Karafiát stál vysoko nad sborem; ale sbor jeho autoritu ctil. Viděl jasně osobní pokoru svého faráře před Božími řády, a to zvítězilo. Nikdy nestály hmotné nebo časné věci u něho v popředí. To bylo pramenem důvěry staršovstva, když se jednalo o otázky duchovní.“*¹⁰

Evangelium Kristovo postavil jako závazné pro všechny. Velmi důkladně se připravoval na svá kázání i na čtení písma svatého, *„neboť se toho až hrozíval, s jakou nedbalostí a neuctivostí se Slovo Boží v kostele předčítalo“.*¹¹

Ve čtvrtek vyučoval školní mládež, v neděli probíhala nedělní škola v malých kroužcích pod vedením začátečníků a dozorem presbytera. Karafiát zkoušel provozovat kázání také ve všední den, ale nebyl s tímto pokusem úspěšný. *„Karafiát praví: „Jenom jsem se poučil, že můj úkol na Valašsku jest lidi (ve všední den) k vezdejší práci povzbuzovat, nikoli je od ní odvádět“.*¹²

Karafiát se snažil být s lidmi v kontaktu i mimo bohoslužby. Všechny členy sboru navštěvoval a o návštěvách si vedl záznamy.

¹⁰ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českokobratrské církve evangelické, 1941, s. 25

¹¹ Karafiát, J. Paměti spisovatele Broučků IV, 1. vyd. Praha: F Kafka, 1923, s. 49

¹² Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českokobratrské církve evangelické, 1941, s. 27

Neustále byl v kontaktu s Miss Buchananovou ze Skotska, která ho podporovala v jeho misi na Hrubé Lhotě. Karafiát ji navštěvoval ve Skotsku a v roce 1876 navštívila také ona Karafiáta na Hrubé Lhotě. Protože to byla blízká příbuzná skotského velvyslance ve Vídni, věnovaly její návštěvě značnou pozornost rakouské úřady. Zároveň ho finančně podporovala a přispívala na mimořádné výdaje na Hrubé Lhotě.

Karafiát se ale na Valašsku stále více trápil. Patřil mezi faráře, kteří usilovali o změnu poměrů v církvi. Na Moravě byl ale tímto pohledem na církev relativně osamocen. Zastával názor, že církev žije jen z tradice a to chtěl změnit. Kvůli tomu se postupně dostával do stále větších sporů s moravským superintendantem Totuškem. Neshody měl také se střítežským farářem a ten byl následně zvolen seniorem. Někteří členové z Hrubé Lhoty, kteří nesouhlasili s Karafiátem, se přehlašovali právě do Stříteže. Stále víc se Karafiát na Hrubé Lhotě trápil.

Naskytovaly se možnosti odchodu. Nabídek byla celá řada nejen z Čech, ale i z Nizozemí nebo třeba Ameriky. Měl nabídku, aby se stal profesorem teologie v Chicagu. Nic z toho nepřijal. Klíčová byla Karafiátova schůzka s Miss Buchananovou v roce 1894 a v červnu 1895 oznámil staršovstvu, že skládá úřad a bude se věnovat literárním pracím. „*Dne 4 července 1895 zašel Karafiát do kostela, procházel podsíňkou, jako jindy činíval, a 5. července odešel do Stříteže na dráhu.*“¹³

2.5 Zbytek života v Praze

V létě 1895 Karafiát odešel do Prahy, odstěhoval se do bytu na Královských Vinohradech. Karafiát mohl literární činnost vykonávat kdekoliv, přemýšlel i o Porýní, ale vybral si Prahu. „*Karafiát cítil osobně, že pražské prostředí odpovídá jeho ideálům daleko více nežli to, co prožíval na Moravě. Když se před 20 lety ujímal práce na Hrubé Lhotě, byl jen neznámým horlivcem. Do Prahy přicházel však Karafiát již jako duchovní autorita.*“¹⁴

Také jeho zásady a postoje byly v Praze přijímány mnohem příznivěji i v těch nejvyšších kruzích církve. Velký vliv jeho osobnosti byl vidět i mimo církev. To vše znamenalo dobré předpoklady pro jeho úspěšnou činnost.

Až na období, kdy zastupoval za faráře Kašpara, kázal jen příležitostně. I tak si práci ve sboru pochvaloval. „*I v názorech na svátosti se setkal s porozuměním; mezi hodovníky u večere Páně byla téměř polovina ze sborů jiných.*“¹⁵ Postupně přicházela pozvání na kázání

¹³ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českokobratrské církve evangelické, 1941, s. 30

¹⁴ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českokobratrské církve evangelické, 1941, s. 30

¹⁵ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českokobratrské církve evangelické, 1941, s. 31

od jiných církví. V jeho bytě Na Smetance se konala četná setkání hlavně se studenty. Pro rostoucí zájem zřídil Karafiát Na Smetance modlitebnu (Počet studentů, kteří se účastnili kázání, vzrostl do roku 1903 z 20 na více než 70). Kázání se konala až dvakrát denně, ale peníze ze sbírek nestačily na provoz modlitebny a tak Karafiát musel vrátit setkání a kázání zpět do svého bytu.

V létě roku 1911 se ale Karafiát odstěhoval do Bubenče. Tam už jeho hlavní náplní práce nebyla setkání se studenty, ale revize Bible. Sám zdůvodňuje své stěhování ve svých Pamětech: *„Mateřská má přítelkyně v Edinburce si už dávno přála, abych šel z Vinohrad pryč. Bylať ona plně zaujatá mou revisí bible Kralické, kterou jsme oba pokládali za hlavní literární práci mého života.“*¹⁶ Do bytu v Bubenči už za ním chodili nakladatelé, aby sjednali smlouvy na vydání nových Broučků. Byl si už vědom toho, že Broučci jsou jeho nejslavnějším dílem.

*„Rozdíl mezi činností na Valašsku a v Praze byl u Karafiáta patrný; na Hrubé Lhotě horlí pro kázeň ve sboru, za který jest odpověden, vychovává své staršovstvo, aby neslo břímě s farářem, má na zřeteli celou církev; v Praze nemá odpovědnosti za sbor, nenese tíhy úřední, podepisuje se vždy „mimo službu“. Což znamená, že jest vyvázán z úřadu a přece práci koná.“*¹⁷

V roce 1918 mu vídeňská fakulta chtěla udělit čestný doktorát bohosloví. Karafiát ho však odmítl přijmout. V roce 1970 se tam přitom pokoušel studovat, požadoval ale odpuštění poplatků. To se nestalo a tak tam tehdy Karafiát nenastoupil.

Dne 30. ledna 1929 Karafiátovi ochrnula jedna strana těla a druhý den Karafiát zemřel. *„Závěť odkázala jeho jmění synodní radě českobratrské církve evangelické, jednak na levné šíření biblí, jednak na podporu nemocných farářů a jejich rodin; hlavní část odkazu byla výnosem Broučků a autorské právo bude znamenati ještě dlouho příspěvek Karafiátův církvi, kterou kritizoval, ale kterou ze srdce miloval“*¹⁸

Pohřeb se konal ve velmi mrazivém dnu, přesto se posledního rozloučení s Karafiátem zúčastnilo tolik lidí, že musela být rakev vynesena kaple ven a pobožnost se konala pod širým nebem.

¹⁶ Karafiát, J. Paměti spisovatele Broučků V, 1. vyd. Praha: F Kafka, 1928, s., s. 94

¹⁷ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941, s. 33

¹⁸ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941, s. 56

3 Broučci

Karafiát Broučky dopsal ve svých dvaceti osmi letech, později se k nim často vracel ve svých verších. Možná by se také mohla nabízet otázka, proč nenapsal Broučků víc. Z toho, jak se k Broučkům vracel ve svých verších je vidět, že dílo působilo plodně nejen na čtenáře ale i na něho.

3.1 Historie knihy

Kniha Broučci byla poprvé vydána v roce 1876 a tehdy zůstala nepochopena veřejností. „*Jako nejskromnější Popelka se objevila knížka Karafiátova vedle vyšňořených princezen, které vycházely z tvůrčích dílen soudobých českých autorů lumírovských a ruchovských. V témže roce, 1876, zahajuje Vrchlický oslňující řadu skladeb, zachycujících epopej lidstva, svými Epickými básněmi, v lyrice vydává své tropicky výmluvné a jásavé Sny o štěstí. Je to doba tvůrčí zralosti spisovatelů generace Májové – Světlé, Nerudy, Hejduka a jiných – a živelného nástupu autorů mladých; Alois Jirásek již rok před vydáním Broučků pronikl se Skaláky, románem již cele jiráskovským. Nesmělá knížka evangelického autora byla vydána v této skvělé záplavě vlastním nákladem; spisovatel se nepodepsal.*“¹⁹ Tak velká byla asi Karafiátova úcta k tehdejším umělcům a tak malé bylo asi jeho sebevědomí.

Do konce 19. století byla kniha ještě párkrát vydána, v roce 1885 dokonce dvakrát z podnětu pedagogické veřejnosti, ale všechna vydání byla anonymní.

Postupně se také Broučkům dostávalo uznání a Karafiát byl nucen své jméno prozradit. To udělal až v roce 1903 v Reformovaných listech. O deset let dříve vyšel v časopise Čas článek Gustava Jaroše, který jako první veřejně Broučky chválil (až po sedmnácti letech od vydání). „*Jaroš dovedl, jak vysoko vynikají Broučci nad celou produkci české literatury dětské, ukázal na soulad funkce výchovné i básnické a shrnul svůj soud o knížce větou, že jejího básníka lze nazvat českým Andersonem*“²⁰

Kniha se postupně stala velmi populární. Byla vydávána v různých vydavatelstvích v průměrném nákladu 4000 výtisků. Ve 30. letech byla kniha vydána sedmáctkrát (v roce 1930 patnáct tisíc výtisků). Ani druhá světová válka neubrala Broučkům na popularitě (50. vydání v roce 1941 a 70. vydání v roce 1946).

V roce 1947 Arnošt Kolman přeložil tuto knihu do ruského jazyka. Tento překlad se ale setkal s velkou kritikou. Mnoho míst bylo pozměněno a upraveno. „*Vše, co bylo spjato*

¹⁹ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českokobratrské církve evangelické, 1941, s. 57

²⁰ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českokobratrské církve evangelické, 1941, s. 58

s náboženstvím, bylo vynecháno nebo pozměněno. Ranní a večerní modlitba byla označena jako písnička.²¹ Kniha v překladu přišla o svou ideovou hodnotu a o Karafiátův odkaz (výchova, láska, úcta, slušné chování, zbožnost). Podle mnohých šlo o úmyslné zkomolení díla a mnoho kritiky bylo napsáno v Evangelickém týdeníku, podle kterého došlo překladem k porušení autorských práv českobratrské církve evangelické a zde bylo také otisknuto prohlášení ČTK z roku 1947.

„Ministerstvo školství a osvěty přihlížejíc k oprávněným stížnostem, jež se ozvaly ve veřejném mínění proti úpravě textu Karafiátova spisu Broučci, již byl charakter knihy proti autorovým invencím porušen, odvolalo souhlas, daný v dubnu 1946 Státnímu nakladatelství k vydání ruského překladu této knihy. Z úředních spisů je zřejmé, že tehdy nebylo známo, jak pronikavě bude tento text pozměněn. Prodej knihy byl ve Státním nakladatelství zastaven hned při prvních kritických zprávách v tisku.“²²

Popud k překladu dal aktivní člen KSČ Zdeněk Nejedlý, který ke knize, která vyšla pod názvem Světlačky, také napsal předmluvu.

Po roce 1948 však na Broučky čekala ještě větší rána a vydávání knihy bylo zakázáno a další vydání se v Československu objevilo až v roce 1967. Dále pak v 70. a 80. letech přibližně jednou za dva roky v omezeném nákladu.

Po roce 1989 vyšlo 84. vydání knihy v neuvěřitelném nákladu 110 000 výtisků. Na jednotlivých vydáních se podílelo mnoho jedinečných ilustrátorů. Kniha byla mnohokrát zpracována pro loutková divadla, ale také pro rozhlas a televizi (populární večerníček).

3.2 Broučci jako umělecké dílo

Sám Karafiát později vzpomínal ve svých Pamětech, že poprvé byl inspirován k tomuto dílu, když se vracel z Německa (v létě o prázdninách) a putoval pěšky z Peček do Bošina. Tehdy se u Hořátve zastavil a sledoval chování a mumraj různých broučků. Tehdy to nebyli svatojánské broučci. Ale myšlenka, kterou tehdy dostal, byla dále formována na základě různých životních zkušeností a idejí.

Těžko přesně říct, proč se nakonec rozhodl pro svatojánské broučky. Svoji roli možná sehrála správná básnická intuice. Nebo to, že mohl využít jejich svícení jako přikázaného úkolu. Podíl možná měly vzpomínky na dětství v Jimramově (okouzující světelné hemžení za letních večerů).

²¹ Kovalčík, Z. Jan Karafiát a jeho Broučci. Ostrava: Item, 1992, s. 3

²² Nečas, J. Úcta k umění aneb přeškolení Broučci. In Družstvo Moravského Kola. Ročník 1947, s. 146

„Svatojánsští broučci však nejlépe odpovídali Karafiátovu pojetí člověka, které měli znázorňovat. Jsou nepatrní a přece něco znamenají, a jejich činnost přímo láká k chápání symbolickému.“²³

Vedle svatojánských broučků v knize vystupují také verunkové, zlatohlávek, kovařík. Své sympatie k přírodě, zvířatům a rostlinám dává najevo i v jiných dílech. V jeho verších, bajkách a jiných uměleckých dílech vystupuje celá řada drobných či větších zvířecích postav.

„Také sám se s oblibou uvádí ve vztah k světu živočišnému, s milou prostotou oslovuje husičky „Dejte, dejte, brky dobré“ a vzpomíná ovšem také broučků. V básni „Ó už ne tak“ vyslovuje stesk za uprchlou mladostí:

Ano tenkrát, když jsem já byl
mladičký syn u své matky,
tenkrát i ten brouček vábil,
všední dny pak byly svátky,
ano, tenkrát!
Ale nyní vše je jinaké,
lidé, brouci, a já také!“²⁴

„Tento blízký a citlivý vztah k přírodě, zvláště k broučkům a květům, náležitě vyvážil alegorickou směrnicí a pedagogické zlidštění broučího světa v knížce Karafiátově. Broučci tu mají čistě lidskou duši. Žijí zbožnou vírou a vědomím neúprosných mravních závazků. Historie Broučka je bolestnou i radostnou poutí k žádoucí poslušnosti a ukázněnosti člověka božího.“²⁵

Prostředí, které je v Broučcích popisováno, vládne Boží řád, klid a vyrovnanost. Jednotlivé postavy ale nejsou povahově moc odlišeny, nemají charakteristické povahové rysy jako lidé. Výjimkou je asi jen Brouček a také Janinka; „tj. vlastně pravá hrdinka knížky. Bytost osamělá, ale duchovně silná a plná lásky- svítí víc než všichni broučci dohromady. Její postava je skutečnou individualitou, která má v Broučcích své ústřední místo.“²⁶ Předlohou pro postavu Janinky byla pravděpodobně Miss Buchanan, které byla věnováno několik vydání knihy.

²³ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českokobratrské církve evangelické, 1941, s. 59

²⁴ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českokobratrské církve evangelické, 1941, s. 60

²⁵ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českokobratrské církve evangelické, 1941, s. 61

²⁶ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českokobratrské církve evangelické, 1941, s. 51

Brouček je postava, která prochází největším vývojem. Nezralý, zvědavý a neposlušný Brouček, který často odmlouvá, vychloubá se nebo třeba také lže, postupně dospívá a mění v zodpovědného tatínka svých dětí. Opakem Broučka byla pracovitá a zodpovědná Beruška.

Tatínek Broučka představuje spravedlivého, ale přísného otce. Maminka byla obětavou manželkou a milující maminkou. Právě tak si Karafiát představoval rodinu.

Dalšími výraznými postavami je kmotříček a kmotřička, přísní rodiče Berušky, kteří jsou často kritičtí i k Broučkovi.

Je nepopíratelné, že se Karafiát při psaní Broučků nechal inspirovat členy své rodiny. Jak již bylo napsáno, Brouček měl deset dětí a s Janem bylo i deset sourozenců Karafiátů. Jedna Broučkova dcera napadala na nohu, stejně jako Karafiátova sestra. Mnoho slovních spojení z knihy je typických pro Karafiátovu maminku a rodinu. „*I ne jeden obrat a způsob mluvení v Broučcích je vlastně maminčin.*“²⁷ Při charakteristice Broučkovy maminky a tatínka také pravděpodobně vycházel ze zkušeností zážitků ze svého dětství.

Nelze ale říci, že by nějaká postava představovala dokonale někoho konkrétního. Hodně v Broučcích vycházel ze svých zkušeností. Ve své básni obcházka vzpomínal na svoji maminku, jak s kahanem v ruce obcházela dětské postýlky a tento motiv se často objevuje i v Broučcích.

Některé své zkušenosti nejspíš promítl do postavy Broučka, určitě se ale nejedná o autoportrét Karafiáta. „*Mnoho z Karafiáta je v Janince a připojme, leccos také v kazateli v městě, který na lešeníčku počíná v modlitbě s tím, že jsou nestateční lodičkové a že byli neposlušní. – právě tak, jak vždy počínával Karafiát v kostele hrubolhoteckém.*“²⁸

Mnoho dalších Karafiátových zkušeností našlo své místo v knize. „*Přiznávám se, že imramovský Petr jest pravzor toho broučka zlatohlávka, který býval na každé svatbě i pohřbu.*“²⁹

Autor v knize zachycuje tři generace broučků. Až na vývoj Broučka je děj knížky cyklem pravidelně se střídajících ročních období, ke kterým jsou přiřazované různé události. Broučci mají opačný denní cyklus, ráno je pro ně večer a naopak. Tento zajímavý a oživující prvek knihy může některým dětem činit problémy s pochopením.

„*Zvláště nápadným a citově působivým výrazem Karafiátova smyslu statického jsou jeho vracející se popisy (např. Janinčiny chaloupky nebo známé: „A bylo jaro. Všechno, všechno kvetlo...“ atd.). Podobné prozaické refrény se objevují také v dialogích broučků.*

²⁷ Karafiát, J. Paměti spisovatele Broučků II, 1. vyd. Praha: F Kafka, 1921, s. 169

²⁸ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941, s. 62

²⁹ Karafiát, J. Paměti spisovatele Broučků II, 1. vyd. Praha: F Kafka, 1921, s. 165

Kompozičně přispívá právě tato statická osnova k půvabu knížky, a utvrzuje její harmonický a líbezně sladěný účín. ³⁰

Tuto statickou strukturu Karafiát vyvažuje tím, když maminka Broučkovi vypráví pohádky, když se u kmotřička vyprávějí rodinné vzpomínky nebo když broučci poslouchají kázání v kostele. Kromě toho oživuje Karafiát děj velmi živým dialogem mezi Broučky. Sám také vstupuje do děje („To si pochutnali!“, „Ten byl rád!“).

Písmo svaté a biblismy pronikají celou knihou. *„Od počátku pozná čtenář, že tu mluví autor odkojený řečí bible Kralické a vyrostlý v prostředí, kde tato řeč vládla po celá pokolení. Jest arci v Broučcích nejen celková mluva biblisující, ale také biblismy doslovné, buď uváděné jako citáty („Aj, čas tvůj, čas milování —“) nebo užitě pro osudy broučků. Tak při líčení skonu Janiččina autor praví: „A nezašly oči její, ani síla odešla od ní.“ Bylo by možné podávat množství jiných dokladů.* ³¹

Broučci jsou v knize popsány jako malí tvorové, kteří mají od Boha důležitou povinnost – svítit lidem.

Sami jsou věřící. Věří, že vše řídí Bůh a s pokorou od něho přijímají vše dobré i zlé. Nejdůležitější pro ně je Boží zákon, podle kterého se řídí.

Důležitou roli v životě Broučků hrají ranní a večerní modlitbičky.

Karafiát byl pravděpodobně první, kdo do literatury pro děti zařadil smrt. Sedmikráska neboli chudobka v Broučcích kvete na hrobech broučků a berušek. *„A bylo jaro. Všecko kvetlo, ale pravšecko, a tam pod jalovcem kvetlo dvanáct chudobiček, devět bělounkých jako mléko a tři kraječkem jako krev červeným. Však tam kvetou dodnes.* ³²

Děj knihy se pravděpodobně odehrává v Karafiátově rodném kraji. Podle potřeby však Karafiát přidává další detaily, které k Jimramovu nepatří. Autor si je buď vymyslel, nebo se s nimi potkal v jiných etapách svého života.

„A letěli, ale jen nizoučko a pomalinku, aby jim mohla maminka i kmotřička a Janinka a Beruška stačit — až přiletěli tam za potok a přes vrch, odkud bylo vidět daleko, daleko, do širého světa. Les přestal a šlo to dolů, do takového krásného údolí“ ³³

To je právě to krásné údolí, ve kterém leží Jimramov. Podle Karafiátových popisů okolí chaloupky pod jalovcem se má nyní za to, že děj Karafiát situoval ke Koníkovu, což je

³⁰ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941, s. 63

³¹ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941, s. 63

³² Karafiát, J. Broučci. 84. vyd. Praha: Albatros, 1989, ISBN 13-808-89, s. 92

³³ Karafiát, J. Broučci. 84. vyd. Praha: Albatros, 1989, ISBN 13-808-89, s. 27 a 30

vesnice nad Jimramovem směrem na Nové Město na Moravě. Právě tam byl Broučkům postaven pomník.

Karafiát dále mluví o velkém čtvercovém náměstí s kašnou a to nejspíš převzal z jiného místa svého pobytu, nejspíš ze studií v Německu.

To jak Karafiát prolíná Jimramovsko s jinými místy svého mládí, lze doložit i na tom, jak Karafiát píše o motivech typických pro podhorské oblasti například zabeďňování a ucpávání chaloupky před zimou a zároveň píše o rozsáhlých vinicích pod lesem, které na Vysočině nikdy nebyly.

Karafiát dokázal působivě popsat prostředí, to co viděl. Ale děj oživoval také tím, co vnímal sluchovými smysly. „*A bylo jaro. Všechno, všechno kvetlo, a ty včely tolik bzučely, a ta tráva byla taková veliká, a ta rosa jako granáty, a ti ptáčci tolik zpívali, a ti cvrčci — ale ti se něco nacvrčeli!*“³⁴

Broučci není čistě pohádkový příběh ani popis reality. Karafiát dokáže tyto dva póly vhodně kombinovat. To je pravděpodobně jeden z dalších důvodů, proč je kniha tak oblíbená mezi dětmi. „*Proto je dětem tak sympatický Brouček, který skotačí jako jiné děti, směje se a pláče, modlí se a ptá se jako jiné děti, jí rád zelnou polívčičku a koláče makové i tvarohové — ale přitom vstává, když je slunko u samého západu, a létá, vznáší se, máje krásné světlo.*“³⁵

Karafiátovi se podařilo v knize skloubit mnoho věcí. Čtenář je tím nejlepším měřítkem a Broučci jsou velmi populární mezi malými i velkými dětmi. Ve velké míře používá Karafiát zdvořiliny, čímž ovlivňuje včítění čtenářů. Často opakuje slova, význam opakovaných slov také často zesiluje pomocí předpony pra. Hodně používá slova expresivně zabarvená a frazeologická spojení. Na začátku vět často používá částice (Ó, Inu). Tím vším ale komplikuje situaci překladatelům, kteří mají problémy už s názvem knihy.

3.3 Překlady Broučků

Důkazem toho, jak velkou hodnotu Broučci mají je nejen jejich obliba mezi čtenáři u nás, ale také množství pokusů o přeložení do cizích jazyků. Nejdříve se Broučci překládali do příbuzných slovanských jazyků. V mnoha jazycích se stala kniha velmi rychle populární a po prvním vydání následovala okamžitě další.

³⁴ Karafiát, J. Broučci. 84. vyd. Praha: Albatros, 1989, ISBN 13-808-89, s. 26

³⁵ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941, s. 66

„První překlad Broučků pořídil si nejmenší evropský národ. Je to překlad do lužické srbštiny a má název Brunčki. Powjedančko za male a wulke džeći. Vyšel v Budyšině r. 1909.“³⁶

V roce 1924 vyšel v Lublani překlad do slovinštiny pod názvem Kresničice. Třetí překlad vyšel v roce 1926 v němčině. Zachován zůstal dopis, ve kterém Karafiát dává svolení k tomuto překladu. „Je český a pro Karafiáta příznačný. Rozumí prý se, že na první straně se bude čísti: *Aus dem Bömishen übersetzt...*, avšak prý „mého jména tam není zapotřebí“. Toto přání, svědčící o hluboké a uvědomělé skromnosti autorově, nebylo ovšem splněno.“³⁷ I v němčině už mají Broučci pod názvem Leuchtkäferchen několik vydání a také několik překladů. Hlavně ten druhý, který vydalo nakladatelství Aloise Hynka v Praze, byl považován za velmi přesný a zdařilý.

Pod názvem Chrobáčky byla kniha přeložena také do slovenštiny. Karafiát tehdy uvažoval „Slováčkovi nepotřebujete Broučky teprve překládat! A nesáhne-li on raději k našim Broučkům než k vašim Chrobáčkům“.³⁸ Druhý překlad do slovenštiny byl pod názvem Svätójánkovia.

Mezi další jazyky, do kterých byla kniha přeložena, patří chorvatština, srbština, rétorománštiny, italštiny, ukrajinštiny, ruštiny, angličtiny a francouzštiny. Po válce pak následovaly další překlady.

3.4 Broučci a Jimramov

Jak už bylo zmíněno, Broučci a Jan Karafiát patří do dnešních dnů neodmyslitelně k Jimramovu. Karafiát se v Jimramově narodil, děj knihy byl do Jimramova a jeho okolí situován.

V roce 2007 byl nad Jimramovem, u obce Koníkov, kam podle mnohých umístil Karafiát chaloupku pod Jalovcem postaven pomník hlavním hrdinům.

V samotném Jimramově najdeme řadu motivů, které připomínají buď Karafiáta, nebo Broučky. Na náměstí je například dřevěná socha Broučka v lidské velikosti. Náměstí se jmenuje náměstí Jana Karafiáta, na evangelické faře je Karafiátova síň, ve které se mj. konají zimní bohoslužby. Brouček se dostal na turistickou známku. A ve výčtu bychom mohli pokračovat.

³⁶ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941, s. 135

³⁷ Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941, s. 135

³⁸ Karafiát, J. Paměti spisovatele Broučků V, 1. vyd. Praha: F Kafka, 1928, s. 132

V roce 2006 proběhly v Jimramově oslavy věnované 160. výročí narození Jana Karafiáta a 130. výročí prvního vydání Broučků. Po velkém úsilí se podařilo dohodnout s Českou poštou na vzniku příležitostní známky a také dopisnice s motivem broučků.

4 Metodické návrhy

Metodický materiál je vytvořen tak, aby vyhovoval všem požadavkům současného školství podle Rámcově vzdělávacího programu. Můžeme ho zařadit do vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, oboru Český jazyk a literatura. Obsah všech tří složek tohoto oboru se ve výuce prolíná. Návrhy aktivit a činností nejen ve školním prostředí rozvíjejí určitým způsobem všechny klíčové kompetence (kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské i pracovní).

K práci s knihou doporučuji vybrat novější vydání Broučků, ve kterém se nebude vyskytovat mnoho archaizovaných výrazů.

Návrhy jsou rozděleny podle věku žáků na 1. a 2. období. V prvním období je vynechaný 1. ročník, protože žáci ještě nemají důkladně nacvičenou dovednost čtení.

Úvodní hodina, která žáky seznamuje s knihou, je metodicky společná pro 2. – 5. ročník. Poté jsou ke každé kapitole vytvořeny metodické návrhy pro určené období. Pomocí motivace se žáci připravují na samotné čtení kapitoly, které je prováděno různými způsoby. Dále se objevují didaktické hry, říkání s pohybem, hádanky, zpěv, aktivizační metody, doplňující otázky. U dané kapitoly jsou vypsány všechny pomůcky, které jsou pro tuto vyučovací jednotku potřebné. Základní pomůckou pro učitele je loutka Broučka. Na práci s jednou kapitolou jsou potřeba dvě vyučovací jednotky jdoucí za sebou (90 minut). Pouze u úvodního seznámení s knihou stačí vyučovací jednotka jedna (45 minut). Posledním úkolem žáků je vyplnit pracovní list. Pracovní list je vytvořen ke každé kapitole pro obě období. Práce s ním společně s řešením je v metodických návrzích popsána a samotné pracovní listy jsou k nalezení v příloze č. 17 až příloze č. 38.

Každý pracovní list má v zápatí tři obličejové a tři lucerničky. Ty slouží k sebehodnocení žáka a k hodnocení hodiny. Žák vybarví jeden obličej (usměvavý, vážný, zamračený), který odpovídá tomu, jak se mu podařilo vyplnit pracovní list (podle toho jaký má z vyplnění pocit). Poté žák vybarví i jednu lucerničku (velká, menší, nejmenší). Velikost vybere podle toho, jak moc se mu líbil průběh dané vyučovací jednotky (velká – hodně). Žáci mají možnost se k hodnocení vyjádřit i písemně, není to povinné. Dále v pracovním listu nalezneme malou omalovánku související s kapitolou, která může sloužit ke zkrácení dlouhé chvíle schopnějších žáků. Pracovní list má čtyři úkoly a u posledního mají žáci za úkol kreslit, dle potřeby mohou kreslit i na zadní stranu pracovního listu. Při práci s pracovními listy mohou mít žáci otevřené knihy a pomáhat si nahlédnutím do nich.

Celé období práce s touto knihou je protkáno dlouhodobou žákovskou prací. Žáci vyrábějí vlastní knihu Broučci. Zaznamenávají části, které se jim v dané kapitole líbily nebo nelíbily, tvoří vlastní ilustrace a v neposlední řadě zde hrají důležitou roli vlastní názvy jednotlivých kapitol, které původní knize schází.

Při práci s knihou Broučci jsem využila mezipředmětových vztahů, tyto aktivity jsou zaznamenány v poslední části každé kapitoly.

I když je v podvědomí dětí tato kniha téměř 140 let, stále dokáže ovlivnit myšlení a chování dětí po celém světě.

4.1 Seznámení s knihou a autorem

Cílem je, aby se žáci seznámili s knihou, která je bude provázet v průběhu školního roku, vyrobí si vlastní titulní stránku knihy Broučci. Učitel navodí u žáků touhu po prvním čtení knihy.

Ročník: 2. – 5.

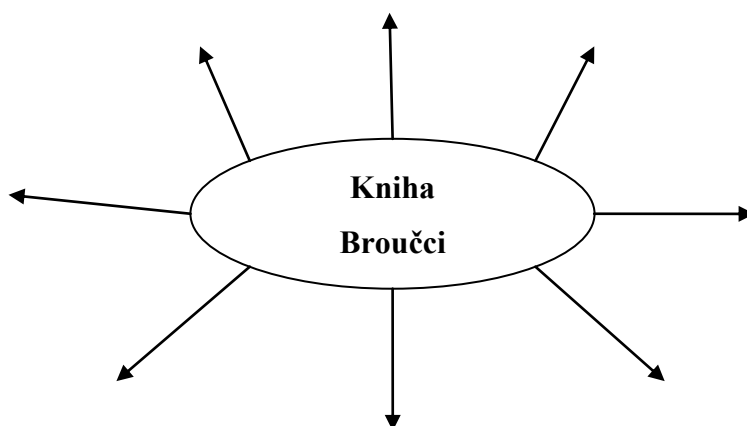
Pomůcky: kniha Broučci, fotografie Jana Karafiáta, barvičky, pastelky, papír tvrdý (nejlépe lepenka A4)

Motivace:

„Jakou knihu máte právě rozečtenou? Čtete si ji sami nebo vám ji čtou rodiče? V které části dne si nejraději čtete?“

Pojmová mapa:

Budeme pracovat s metodou kritického myšlení a to konkrétně s pojmovou mapou. „Co všechno vás napadne, když se řekne „kniha Broučci“?“ V nižších ročnících učitel bude psát návrhy dětí na tabuli, ve vyšších ročnících si mohou pojmovou mapu zpracovat sami žáci na větší papír. Žáci by měli samostatně dojít k heslům jako: Brouček, Beruška, kmotříčka, kmotříček, Jan Karafiát, evangelíci, pohádka, vyprávění, večerníček, světlušky, svatojánští broučci. Podle výsledků, buďto žáky doplní, nebo je jinak nasměruje. Učitel by měl být schopen všechny termíny žákům osvětlit, měl by vědět, kdo byl Jan Karafiát. Mít jeho obrázek. Říci žákům, kdo knihu ilustroval a zda vědí, co to znamená.

Obrázek 1 – Pojmová mapa, vlastní zpracování

Poté necháme žákům čas, aby si knihu prohlédli, prolistovali. „*Máte tuto knihu doma v knihovně? Máš svoji vlastní knihovnu? Už vám rodiče někdy tuto knihu četli? Nebo jste si ji četli sami?*“

Výroba titulní strany:

Učitel žákům rozdá tvrdé papíry A4. Mají za úkol navrhnout a nakreslit vlastní titulní stránku knihy Broučci. Mohou pracovat s pastelkami, fixami, voskovkami dle vlastního uvážení. Určitě se budou žáci ptát, proč to dělají. Učitel je ale nechá v nevědomosti a napětí. Řekne jim pouze, že se všechno dovědí při další práci s knihou, ale že jim to všechno poví někdo jiný (loutka Broučka).

Závěr:

„*Myslíte, že budete knihu, kterou se teď budeme nějaký čas zabývat, znát? Jaké knihy vás napadají?*“

4.2 První kapitola

První období (2. a 3. ročník)

Cílem je seznámit žáky s prací (vlastní kniha), na které budou pracovat dlouhodobě a k její tvorbě se budou pravidelně vracet. Žák si vytvoří vztah k loutce Broučka a k celému dílu Jana Karafiáta. Bude se chtít ke čtení knihy vracet.

Pomůcky: loutka Broučka, text říkanky Broučku vyleť ze strání, pracovní list (množství dle počtu žáků).

Motivace:

Učitel se zeptá žáků, jestli by je zajímalo, jak Brouček vypadá a navrhone, že zkusí Broučka přivolat. Děti si stoupnou a společně s učitelem říkají říkanku, která je napsaná zezadu na tabuli.

*Broučku vyleť ze strání,
vyslyš naše volání.
Lucerničkou rozsviť noc,
nepřeješ si toho moc.
Voláme tě ze všech sil.
Aby nám však hlas stačil?
(autorská říkanka)*

Brouček ale napoprvé neslyší a tak musí říkanku žáci několikrát zopakovat různými způsoby. Cíleně se tím rozmlouvají a připravují na následující čtení. Brouček se objeví (papírová loutka, maňásek, popř. marioneta) a zdraví se s dětmi. Říká žákům, že by byl moc rád, kdyby každý z nich pracoval na vlastní obrázkové knížce Broučci. Titulní stránku už každý má z úvodní hodiny. Kapitoly v knize broučci nemají názvy a tak je úkolem žáků vymyslet každé kapitole název. Stručně napsat, co se mu na kapitole líbilo, co ne a nakreslit nejméně jeden obrázek. Tak bude v průběhu školního roku vznikat obrázková knížka každého žáka. Brouček žáky upozorní, že hotové knihy budou potom vystavené a s možností prohlédnutí dalšími spolužáky, učiteli a v neposlední řadě rodiči. Na knize mohou žáci pracovat jak v určených částech hodin, o přestávkách, družině, tak i doma. Učitel v tomto případě žákům odpovídá na případné dotazy a s vedením obrázkové knížky po celou dobu pomáhá.

Název kapitoly	
+	-
Ilustrace	

Obrázek 2 – Návrh stránek do vlastní knížky, vlastní zpracování

Čtení 1. kapitoly:

Při čtení kapitoly se střídá učitel a žáci. Aplikujeme zde čtení s předvídáním a ptáme se žáků na různé věci, už během textu, protože text je dlouhý a žáci by nemuseli udržet pozornost. Učitel má zapsané tužkou čísla odstavců u 1. kapitoly pro lepší orientaci.

- po 1. odstavci: „*Co myslíte, že se dělo dál? Zlobili se rodiče na Broučka?*“ Žáci sami čtou 2. a 3. odstavec tiše. „*Souhlasíte s tím, jak se rodiče k Broučkovi chovali? Neměli ho spíš pochovat a pomazlit? Chodíte do kostela? Nebo vaši rodiče či prarodiče?*“
- po 8. odstavci: „*Bylo od Broučka pěkné, že takhle řekl Berušce? Říkáte vy někdy někomu takhle ošklivě? Zkuste vymyslet nějakou přezdívku pro Broučka.*“ Učitel musí žáky upozornit, že přezdívky nesmí být sprosté.
- po 10. odstavci: „*Myslíte, že Brouček maminku poslechl? Co myslíte, že se stalo?*“
- po 18. odstavci: „*Zkuste uhodnout, co měla kmotřička schovaného pro Broučka?*“

Pracovní list:

1. úkol: Žáci přehází písmena a získají 4 možnosti, v čem se Brouček koupal. Správnou zakroužkují. (kapka rosy)
2. úkol: Žáci vyberou a vybarví. Měli by přijít na to, že doba odpovídá velmi brzkému ránu, kdy se brzy bude rozednívat. (spím)
3. úkol: Žáci vyberou a vybarví, co měl Brouček k snídani. (polévku)
4. úkol: Žáci nakreslí a popíší, co by si dali k snídani oni. Je zde místo pro možný rozhovor na toto téma. „*Co jste měli dnes k snídani? Co máte nejraději? Jak zdravě snídat?*“

Druhého období (4. a 5. ročník)

Cílem je seznámit žáky s prací (vlastní kniha), na které budou pracovat dlouhodobě a k její tvorbě se budou pravidelně vracet. Žák si vytvoří vztah k loutce Broučka a k celému dílu Jana Karafiáta. Bude se chtít ke čtení knihy vracet.

Pomůcky: loutka Broučka, text říkanky Broučku vyleť ze strání, pracovní list (množství dle počtu žáků).

Motivace:

Motivace je shodná s motivací u 2. a 3. ročníku. Na přivolání Broučka je možné žáky rozdělit do skupin a každá skupina bude volat určitý díl říkanky. Učitel musí pouze zohlednit hlas Broučka a formulaci vět. Jinak bude mluvit na žáky druhé třídy a jinak na žáky páté třídy.

Čtení 1. kapitoly:

Žáci se rozdělí do skupin. Úkolem každé skupiny je přečíst část kapitoly. Učitel to spravedlivě rozdělí a nezapomene přitom na sebe. Žáci nebudou číst nahlas. Každá skupinka si najde ve třídě svůj prostor a svoji část si polohlasem přečte – možné i víckrát po sobě.

Volné převyprávění textu:

Po dočtení textu se žáci usadí na koberec podle svých skupin a každá skupina i pan učitel se snaží převyprávět ostatním spolužákům, co se v té jejich části událo.

Otázky:

„Jak to, že broučci vstávají, když je slunko u samého západu? Co měli u Broučka k snídani? Jak ošklivě řekl Brouček Berušce? Setkal ses někdy s něčím podobným? Chodíš do kostela? Znáš někoho, kdo chodí?“

Pracovní list:

1. úkol: Ve dvojicích mají žáci za úkol vymyslet Broučkovi novou krátkou modlitbičku. Učitel seznamuje žáky s náležitostmi modliteb.

2. úkol: Žáci mají za úkol doplnit odpovědi. (ano x ne, včely, např. medovník, perníky)

3. úkol: Žáci mají za úkol seřadit Broučkovi nezbednosti (1. houpal se, 2. nazval Berušku Beroušem, 3. chtěl zafouknout kamna, 4. házel št'aklíčky) a poté napsat, koho nejvíce pokouší oni.

4. úkol: Žáci kreslí, na čem Brouček seděl, když se zlobil na Berušku, která řekla, že špatně rovná št'aklíčky. (pařez)

Mezipředmětové vztahy:

Vaření: Broučkova zelná polévka

Základní pomůcky a suroviny najdeme ve cvičné kuchyni, ale některé budeme muset dokoupit, nebo je přinesou žáci.

Budeme potřebovat: 1 lžíce sádla, 1 cibule, sůl, pepř, ocet, cukr, červená sladká paprika, 3 brambory, sklenice zelí, nebo raději kysané domácí, sladká 12% smetana, hladká mouka.

Postup: Na troše sádla si zesklivatíme cibulku, přidáme kysané zelí, podlijeme a dusíme doměkka. Přidáme na kostičky pokrájené brambory, osmahneme. Měkké zelí zaprášíme sladkou červenou paprikou, solí, trochou cukru a pepřem. V hrníčku si rozmícháme sladkou smetanu (12%) se 3 lžicemi hl. mouky a nalijeme k zelí. Mícháme, aby se neutvořily hrudky. Ochutnáme a podle potřeby přidáme pár kapek octa nebo cukru.

Učitel po celou dobu žáky kontroluje a radí při případných nejasnostech. Pečlivě dohlíží na bezpečnost práce a postup.

Člověk a jeho svět: Dětský pokoj, přezdívky

S žáky debatujeme na daná témata. Otázky: „*Kde spal v noci Brouček? Máš svůj dětský pokoj? Jsi v něm sám? Chtěl bys mít raději pokoj se sourozenci? Co by mělo být v dětském pokoji?*“ Žáci poté kreslí svůj pokoj a pokoj svých snů.

„*Vzpomínáš, jak nazval Brouček Berušku? Máš nějakou přezdívku? Líbí se ti? Byl jsi to někdy ty, kdo vymyslel někomu přezdívku?*“

Poté si mohou žáci vzájemně vymýšlet přezdívky. Každý má svůj papír, na který si napíše na horní řádek jeho celé jméno. Papír pak pošle sousedovi, který mu tam napíše vymyšlenou přezdívku. Papír složí tak, aby bylo vidět pouze jméno a ne přezdívka a posílá dalšímu žákovi. Takhle se všechny papíry dostanou ke všem žákům a žáci nezávisle na svých spolužácích vymýšlejí přezdívky. Po ukončení si přezdívky přečteme a vyhodnotíme, zda jsou oprávněné, či ne.

Průřezové téma Ekologická výchova: Topení

„*Vzpomínáš, čím topili u Broučka doma? Čím topíte vy? Co se ještě může využívat k topení v domácnostech? Zkuste říct, čím by se určitě topit nemělo?*“

Člověk a svět práce: Záložka

Aby si žáci mohli v knize založit, kde právě skončili, vyrobí si jednoduchou záložku.

Pomůcky: lékařská špachtle, lepidlo, zbytky látek, nůžky

Postup: Ze zbytků látek vystříhujeme různé tvary a lepíme je na dřevěnou špachtli.

Musíme nechat důkladně zaschnout, než ji vložíme do knížky.

Tělesná výchova: Hra na přehazování dřeva

Pomůcky: lehce zmačkané koule z papíru omotané papírovou lepicí páskou, alespoň 50 kusů.

„*Vzpomínáte si, jak Brouček pomáhal Berušce rovnat dříví? Rovnal ho? Spíš ho házel, že? A my si teď takovou hru na přehazování dřeva zahrajeme. Polovina z vás budou Broučci a budou házet dříví pryč, aby to bylo co nejrychleji hotové a druhá polovina Berušky, které dřevo vracejí Broučkům, protože ho nesrovnali.*“

Žáci, hřiště i koule se rozdělí na dvě poloviny, každé družstvo bude mít 25 koulí na své půlce hřiště. Cílem hry je zbavit se co největšího počtu koulí tak, že je odhazují na soupeřovu polovinu hřiště. Mají na to 1 minutu. Po odeznění času si každá skupina spočítá koule a ta, která jich má méně, vyhrává. Hru můžeme několikrát zopakovat a počítat skóre.

4.3 Druhá kapitola

První období (2. a 3. ročník)

Výuka se nese v duchu hádání a pamatování. Žáci se snaží nacházet souvislosti mezi obrázky a knihou Broučci. Žáci jsou schopni najít a pojmenovat kostel v jejich vesnici.

Pomůcky: obrázek žluny, příloha s deseti obrázky, pracovní list, loutka Broučka

Motivace:

Učitel promítne žákům na tabuli list, na kterém je 10 obrázků. Jsou různě poskládané. Jsou tematicky spjaté s knihou. Žáci se na ně chvíli dívají a mají za úkol si jich po zmizení obrázku, co nejvíce zapamatovat (viz příloha č. 39). U každého obrázku se snaží učitel s žáky zjistit, proč s knihou souvisí. Např.: kalich – Jan Karafiát byl evangelický farář, polévka – u Broučka ji měli k snídani, med – Brouček ho dostal u kmotřičky, kamna – Brouček je chtěl mamince zhasnout, jalovec – tam Brouček bydlí, lucernička – je to světýlko pro broučky a lidi, Svatý Jan – poprvé broučci vylétají, dubový list – pod dubem bydlí kmotřička s kmotříčkem a Beruškou, letadlo – broučci létají, poleno – Brouček je pomáhal Berušce rovnat.

Zkus uhodnout:

Učitel čte žákům úryvek z 2. kapitoly, kde je popisován kostel. Žáci mají za úkol na tuto odpověď přijít. Kdo bude vědět, napíše odpověď na papír a po dočtení textu si odpovědi společně ukážeme. Pokud by se našla i chybná odpověď, učitel se žáka ptá, proč hádal zrovna tohle.

Úryvek z knihy Broučci (2. kapitola str. 15 – 16):

„A letěli a letěli, až přiletěli k takovému krásnému městu. Kolem byly krásné zahrady, a tam, už skoro za městem, v jedné té zahradě u cesty stál veliký krásný dům, okna náramně veliká a dveře ještě mnohem větší. A ta okna byla plna světla a ty dveře byly dokořán otevřeny, a do těch dveří vcházeli pořád lidé, staří i mladí, hoši i holky. A Janinčin tatínek povídá: „Pojďte, hoši, nepoletíme tam dveřmi! Tamhle je kousek okna otevřeno.“ A vletěli tam oknem, sedli si dole na rámeček a dívali se. Od stropů dolů visely tři velikánské svícny a krásně svítily. Dole na zemi bylo plno lavic. Když kdo přišel, vkročil do lavice, zůstal chvíli stát, díval se do klobouku a pak si pěkně sedl; měl s sebou pod paží dvě knihy a tu jednu si

*otevřel. Až tu jeden z nich vystoupil na takové lešeníčko, kde byl malý stoleček, a že budou zpívat. A začali zpívat a tak krásně zpívali!*³⁹

Dechové cvičení:

Položíme se s žáky na koberec a společně se snažíme dechem udržet „jako“ podzimní krásně zbarvený list ve vzduchu nad naší hlavou. Měníme styl foukání. Foukáme pomalu, rychle, slabě, silně, přerývaně, co nejdéle,...

Čtení 2. kapitoly

Při čtení této kapitoly se střídá učitel s dětmi. Učitel přečte libovolnou část a následně se žáci střídají za sebou po větách. Když se vystřídají, opět čte učitel. Učitel žáky upozorní, že musí text sledovat očima.

Otázky:

Na otázky se žáků vyzptává loutka Broučka., *Víte, jak vypadá žluna?* (učitel má k dispozici její obrázek) *Už jste někdy před něčím utíkali? Já jsem se jí tedy velice bál, měl jsem strach, že ji třeba někdy potkám a nestačím se schovat, že nebudu mít takové štěstí jako kmotříček. Setkává se vaše rodina při nějakých příležitostech? Máte u vás kostel? Víte komu je zasvěcen? Jak vlastně kostel vypadá?*

Pracovní list:

1. úkol: Žáci u připravených koláčů napíší na linku dva druhy, které připravila kmotříčka na rozlučkovém setkání (tvarohový, makový). Zbylé 4 koláče si žáci obtáhnou, vybarví a vymyslí jim vlastní náplň a název.

2. úkol: Žáci si z nabídnutých slov vyberou a zakroužkují, co by si do chaloupky nachystali na zimu oni.

3. úkol: Žáci spojí čarou dvojice, které k sobě patří. (Janinka + v mechu pod vřesem, kmotříček, kmotříčka a Beruška + pod dubem, Brouček, maminka a tatínek + stráž pod jalovcem, farář + kostel)

4. úkol: Žáci nakreslí a napíší, kde bydlí oni. (město, vesnice, konkrétní dům)

Druhé období (4. a 5. ročník)

Výuka se nese v duchu hádání a pamatování. Žáci se snaží nacházet souvislosti mezi obrázky a knihou Broučci. Žáci jsou schopni najít a pojmenovat kostel v jejich vesnici. Žáci vytvoří popis libovolné budovy.

³⁹ Karafiát, J. Broučci. 84. vyd. Praha: Albatros, 1989, ISBN 13-808-89, s. 15, 16

Pomůcky: obrázek žluny, příloha s 3x3 obrázky, hádanky, pracovní list, loutka Broučka.

Motivace:

Učitel promítne žákům na tabuli list, na kterém je 3x3 čtverce a v každém čtverci je jeden obrázek. (viz příloha č. 40). Všechny obrázky se týkají knihy. Nechá žákům čas, aby si ho pořádně prohlédli a zkusili si zapamatovat obrázky. Jaký je to obrázek a ve kterém čtverci se nachází. Poté si žáci nejprve samostatně a poté ve dvojicích zkusí zapsat názvy obrázků do předem připravené čtvercové sítě. Pokud na správné řešení nepřijde žák sám, ve dvojici má větší pravděpodobnost úspěchu. Pak si zkusí společně přijít na to, který obrázek má s knihou souvislost a proč.

Zkus uhodnout:

Loutka: *„Jak jste dobří hadači? Já mám hádanky moc rád. Teď si vás trochu vyzkouším.“*

Loutka Broučka čte žákům různé hádanky a žáci své odpovědi píšou na papír, pak je všichni hromadně zvednou a vyhodnocují odpovědi.

Běží, běží
nepoleží,
nemá vůz, ani saně,
přece nikdy neustane. (ČAS)

Kdo bez štětce, bez barev
obarví nám pestře les? (PODZIM)

Sedá v noci v každém koutku,
ale jak si na ni posvítíme, nikdy ji nemůžeme najít. (TMA)

Kulatý dům bez dveří,
bílý jako pápěří.
Klepneš na něj maličko,
hned vyběhne sluníčko. (VEJCE)

Čtení 2. kapitoly:

Žáci zkusí v dnešní 2. kapitole najít také takovou část textu, která vyznívá jako hádanka. Učitel jim může poradit, že se ta část nachází na dvou stranách, na konci jedné a na

začátku druhé. První a poslední stranu čtou žáci hromadným čtením. Všechno uprostřed čtením tichým. Po přečtení se učitel ptá žáků, zda tu hledanou část našli a kde. (je to úryvek popisu kostela ve spodní části strany 15 a horní 16).

Popiš a hádej:

Žáci si nyní zkusí sami ve skupinkách vymyslet popisek budovy, kterou každé skupině učitel rozdá na papírku. Ve skupince se tiše domlouvají a potom společně interpretují výsledek práce. Ostatní spolužáci se místo snaží uhádnout. Na lístečku může být napsáno např.: lékárna, pošta, škola, úřad, nádraží, fara, hospoda, ordinace).

Otázky:

„Víte, jak vypadá žluna? (učitel má k dispozici její obrázek) Už jste někdy před něčím utíkali? Zkuste si vzpomenout, kdy jste měli v poslední době největší strach? Setkává se vaše rodina při nějakých příležitostech? Máte u vás kostel? Víte komu je zasvěcen? Jak vlastně kostel vypadá?“

Pracovní list:

1. úkol: Žáci doplňují vynechaná slova do vět. (mechu, lesa, stráni, maminka, Brouček, kmotříčkou, Berušku, dubem, kostela)
2. úkol: Žáci píšou na připravené linky věci, které jsou podle nich nezbytné na přežití zimy.
3. úkol: Žáci kroužkují správnou odpověď. (žluna, tvarohové + makové, podzim, mechem)
4. úkol: Žáci nakreslí a popíšu, co broučci pijí při loučení. (celé zrnko hroznového vína, modré až do červena)

Mezipředmětové vztahy:

Člověk a svět práce: Model palouku

Žáci měli za úkol si do školy donést mnoho různých přírodnin.

„Víte děti, co dělají architekti? My si teď na takové architekty zahrajeme a vyrobíme si model palouku, na kterém žije Brouček s rodiči, Janinka, kmotříček a kmotříčka s Beruškou.“ Učitel si s žáky povídá na toto téma a musí přijít na to, kde vlastně všichni bydlí. Žáci budou určitě vědět, že Brouček bydlí na stráni pod jalovcem, Beruška s rodiči pod dubem a Janinka má chaloupku v mechu ve vřesu u lesa. Jedná se o práci ve skupinách.

Pomůcky: kus lepenky jako podklad, mnoho různých přírodnin (větvičky, šišky, kamínky, kůra, listy, mech,...) zbytky látek, zbytky barevných papírů, noviny, lepidlo, nůžky.

Postup: Žáci používají ke své práci to, co uznají za vhodné a potřebné. Snaží se vytvořit svoji představu místa, kde Brouček žil.

Tělesná výchova: Honička s hroznovým vínem

„Vzpomínáte si děti, čím pohostila kmotřička Broučkovu rodinu a Janinku při posledním shledání před zimou? Ano, byly to koláče a kulička hroznového vína. Vy teď každý dostanete svoji kuličku vína a budete si ji chránit tak, že si ji vložíte mezi kolena a budete hrát na honěnou s ostatními broučky, kteří se vám víno budou snažit rukou z kolen vyrazit. Pokud je někomu kulička vína vyražena, má trestný bod. Kuličku vína si může dát opět mezi kolena a hrát dál. Každý si trestné body počítá sám.“

Pomůcky: balóny podle počtu žáků.

Postup: každý žák dostane míč, který si vloží mezi kolena. Dále viz motivace. Po zastavení hry se učitel informuje o počtu trestných bodů.

Tělesná výchova: Zásoby na zimu

„Teď z vás jsou zásobovači. Musíte si nasbírat zásoby na zimu. Ale pozor, na jednoho z vás se při každé výpravě nedostane. Závisí na tom váš život.“

Pomůcky: pet lahve počtu o jednu méně než je žáků.

Postup: Doprostřed tělocvičny se naskládají pet lahve a žáci vybíhají na povel směr pet lahve a snaží se ulovit každý svou jednu lahev. Ten, na kterého láhev nezbyla, si počítá trestný bod. Žáci lahve vrátí opět do středu tělocvičny a hra se ještě několikrát opakuje. Tuto hru je možné hrát i ve třídě. Učitel musí žáky upozornit, že nesmí být suroví.

Člověk a jeho svět: Ptáci v lese

Pomůcky: obrázky ptáků, nahrávku s jejich hlasy, povídání o žluně a dalších ptácích, co žijí v lese.

„Viděl jsi někdy nějakého ptáka v lese? Víš, jak se jmenoval?“

<http://www.mezistromy.cz/cz/les/zivocichove-v-lese/ptaci>

4.4 Třetí kapitola

První období (2. a 3. ročník)

Žáci se věnují tématu pohádky. Objasní, jak poznat pohádku, její hlavní rysy. Užívají správně metodu Akrostich. Žák vnímá hlasité čtení jiné osoby.

Pomůcky: tři listy s vytištěnými slovy, loutka Broučka, pracovní list.

Motivace:

Na tabuli připevní učitel tři listy, na každém jsou vytištěna slova:

láska, strašidlo, rytíř, zlo, král, chud'as, dobro, zámek, hluboký les, hrdina, vodník, princezna, pasáček, šašek, bál, královna, svatba

Žáci se rozdělí do dvojic, každá dvojice si připraví papír a tužku. Vždy jeden ze dvojice běhá od lavice ke slovům, přečte slovo (či více – dle schopností), snaží se ho zapamatovat, běží zpátky k lavici a tlumočí slovo druhému ze dvojice, který ho zapisuje. V zapisování se střídají. Když dopíše i poslední dvojice, je konec. Můžeme kontrolovat, zda jsou slova všechna, popřípadě ve správném pořadí. Neopravujeme gramatické chyby.

Rozhovor:

Otázky žákům klade loutka Broučka. Brouček říká: *„Já mám moc rád pohádky. Maminka je umí vyprávět nejlíp na světě. Máte rádi pohádky? Čtou vám rodiče před spaním? V jaké pohádce a kým byste chtěli být?“*

Rozmluvení, protažení:

Žáci si zkouší, jak to vypadá, když ráno vstávají. Stoupnou si, protahují se, zívají. Říkají: *„Dobré ráno! Jak jsi spal?“* Říkají to nahluclému dědečkovi, tatínkovi, bráškovvi, kamarádovi. Snaží se měnit intonaci a hlasitost.

Čtení textu:

Text předčítá učitel společně s loutkou Broučka. Žáci budou chtít mluvit o pohádce, která je součástí kapitoly. Nemá dobrý konec. *Chtěli byste, aby vám takové pohádky vyprávěla maminka před spaním?*

Metoda AKROSTICH:

Žáci si napíší na papír a učitel na tabuli pod sebe tato velká písmena:

B R O U K

Jejich úkolem je ke každému písmenu vymyslet slovo, které bude na to dané písmeno začínat. Půjde o slova, která nejlépe popisují zimu. Zajímavá slova napíše učitel na tabuli.

Pracovní list:

1. úkol: Žáci vymýšlí název pohádky, kterou maminka Broučkovi vyprávěla a na připravené linky píšou další názvy pohádek, ve kterých se vyskytuje kočka. (např. Kocour v botách, Pejsek a kočička, Sedmero krkavců,...)

2. úkol: Žáci zakroužkují a vybarví květinu, která vyroste na místě, kde umře brouček. (druhá sedmikráska chudobka)

3. úkol: Žáci doplňují samohlásky. (ledy zůstávají, zem nevoní, všude mrzne, sluníčko nehřeje). Tajenka zní: Ještě vládne zima.

4. úkol: Žáci kreslí kocourka, kočičku a jejich koťátka podle informací z pohádky. Poté vymyslí třem koťátkům jména. (kocourek krásný černý jako uhel, kočička krásná bílá jako mléko, koťátko je jedno černé, druhé bílé a třetí mourovaté)

Druhé období (4. a 5. ročník)

Žáci se věnují pohádce. Objasní, jak poznat pohádku, její hlavní rysy. Užívají správně metodu Akrostich. Povídají si o špatném konci pohádky. Dokážou naslouchat mluvenému slovu spolužáka.

Pomůcky: kopie textu „představení pohádky“, pracovní list, loutka Broučka

Motivace:

Vzadu ve třídě učitel vyvěsí na A4 několik kopií tohoto textu:

„Jsem pro vás velice zajímavá a potřebná. Než usneš, tak je dobré, když mne slyšíš. Objevují se ve mně nadpřirozené bytosti. Dobro bojuje se zlem, ale dobro vždy vítězí. Lásky mne provází. Často mívám dobrý konec. Moji hlavní hrdinové mohou být jak krásní bohatí princové, ušlechtilé princezny, tak i chudí chasníci, krajánci či děvečky. Někdy bývám dost unavená, ale protože musím být k ruce každý den, zimní spánek si dopřát nemohu. Poznáváš, kdo jsem?“

Žáci se rozdělí do dvojic, každá dvojice si připraví papír a tužku. Vždy jeden ze dvojice běhá od lavice k textu, přečte část textu (pár slov, větu, více vět – dle schopností), snaží se ji zapamatovat, běží zpátky k lavici a tlumočí větu druhému ze dvojice, který ji zapisuje. V zapisování se střídají. Když dopíše i poslední dvojice, je konec. V textu se kontroluje, zda jsou slova všechna a ve správném pořadí. Neopravujeme gramatické chyby.

Řízený rozhovor:

Pak se učitel žáků zeptá, zda poznali o co, či koho se jedná. Odpověď by měla být: POHÁDKA. A následuje otázka: „Máte rádi pohádky? Jaký je váš nejoblíbenější hrdina?“

Proč myslíte, že si tu povídáme o pohádkách? Myslíte, že to má nějakou souvislost s dnešní kapitolou? Jak byste si představovali, že se nám pohádka v dnešní kapitole objeví? Co bude mít za úkol?“

Čtení 3. kapitoly

Žáci čtou kapitolu ve dvojicích polohlasem. Vždy čte jeden žák druhému a naopak. Silnější čtenář má možnost číst více textu, než ten slabší. Učitel provádí kontrolu žáků. Brouček sedí na stole a dohlíží na žáky.

„Čtete si před spaním knihy? Jaké? Jsou mezi nimi i pohádky? Zkusíte si vzpomenout na nějakou další pohádku, kde se vyskytuje kočka?“ Žáci budou chtít mluvit o pohádce, která je součástí kapitoly. Nemá dobrý konec. *„Chtěli byste, aby vám takové pohádky vyprávěla maminka před spaním? Kdy by se tedy dala použít?“*

Žáci si píšou do sešitu a učitel na tabuli velká tiskací písmena pod sebe (metoda AKROSTICH).

S
P
I
N
K
E
J

Snaží se ke každému písmenu vymyslet větu, která by popisovala, jak to vypadá u Broučka v chaloupce. Někaké z nich pak učitel vybere a napíše je na tabuli.

Pracovní list:

1. úkol: Žáci doplňují vynechaná slova v modlitbě. (Bože, z, pěkně, bojíme, posloucháme, rádi)
2. úkol: Žáci spojují vždy jedno slovo z každého sloupce a tvoří správnou větu o třech slovech. (Maminka vyprávěla pohádku. Koťátka si hrála. Tatínek odbednil okno. Brouček držel maminku.)
3. úkol: Žáci zkusí vysvětlit větu „Pán Bůh je s ní“.
4. úkol: Žáci kreslí dva druhy chudobek. Jednu, když umře brouček (bílá) a jednu, když umře beruška (bílá s červeným kraječkem). Celým jménem se rostlina jmenuje sedmikráska chudobka.

Mezipředmětové vztahy:

Člověk a svět práce: Postavičky ze slaného těsta

„Víte děti, co důležitého nám chybí v našem modelu palouku? Když jsme vyráběli palouk, byli jsme architekti, teď se z nás stávají sochaři. Chaloupkám by bylo smutno, kdyby v nich nikdo nebydlel.“

Pomůcky: na těsto: hrnek hladké mouky, půl hrnku soli, půl hrnku vlažné vody a trochu lepidla Herkules, dále: nůžky, špejle, párátko, barvičky.

Postup: Učitel bude mít těsto už připravené, protože by to zabralo v hodině mnoho času (těsto se vypracovává alespoň ¼ hodiny a poté se nechá stejnou dobu odpočívat). Žáci ve stejných skupinkách (jako při výrobě modelu palouku) z těsta modelují postavičky, mohou je uvnitř zpevnit špejlí, či párátkem. S těstem se dá různě pracovat, tvarovat, prostříhávat, vypichovat, doplňovat detaily. Hotové postavičky se nechají zaschnout několik dní a poté se mohou malovat vodovými barvami. Postavičky pečeme v troubě 15- 20 minut na 150°C. Na závěr postavičky naaranžujeme k chaloupkám.

Hudební výchova: Hodinový koncert

„Broučkovi utíkal čas při zimním spánku velice pomalu a tak mu trochu ten čas urychlíme.“ Učitel rozdělí žáky do skupin. *„Vymyslete si zvuk, jaký budou vaše hodiny vydávat. (např.: bim bim bam bam, tiky taky tiky taky, cinky cink, bimbala, ...).“* Učitel s žáky trénuje rytmický vícehlas.

Hudební výchova: Píseň Bude zima, bude mráz

S žáky zpíváme tuto píseň podle původního textu. Poté zaměníme slovo „ptáčku“ za slovo „broučku“.

Člověk a jeho svět: Zimní spánek zvířat

Pomůcky: obrázky zvířat, které se ukládají k zimnímu spánku.

Velice srozumitelně je na těchto stránkách vysvětlena příprava na zimní spánek, samotný zimní spánek a i následné probuzení.

<http://www.jojo.cz/deti/clanek/zjistete-ktera-zvirata-se-probouzi-po-zimnim-spanku>

Tělesná výchova: Broučková honička

Pomůcky: smotané noviny

„Pamatujete si, co dělal Brouček, když v zimě opět v chaloupce usínal?“ Maminka mu vyprávěla pohádku, on ji držel za ruku a dělal bim bam, bim bam. Učitel určí dvojici, ta se

bude stále držet za ruce jako brouček s maminkou a mají za úkol honit ostatní. Oba mají ve volných rukách smotané noviny (jako pohádky) a plácají jimi zbylé žáky. Chycený žák musí pro záchranu udělat 10x ohyb v trupu do stran a říkat bim bam.

4.5 Čtvrtá kapitola

První období (2. a 3. ročník)

Tato kapitola pojednává o Broučkově prvním letu. Žák doplní vynechaná slova v textu a následně ověřuje správnost. Kombinuje mluvené slovo a pohyb.

Pomůcky: text pohybové říkanky, úryvek z knihy Broučci s vynechanými slovy, loutka Broučka, pracovní list.

Motivace:

„Pojďte děti, proletíme se společně s broučky“. Objevuje se loutka Broučka. „Já mám dnes velký den. To se na to ale musíme pořádně připravit a všechno si zodpovědně protáhnout.“

Protažení a rozmluvení:

Žáci stojí na koberci, říkají říkanku, která je napsaná na tabuli, nebo zobrazena na interaktivní tabuli a po každém řádku necháme prostor pro zacvičení dané partie. S žáky cvičí i loutka Broučka.

Ten náš brouček rošťáci, nozkama si zacvičí.

Ten náš brouček rošťáci, ručkama si zacvičí.

Ten náš brouček rošťáci, očkama si zacvičí.

Ten náš brouček rošťáci, jazýčkem si zacvičí.

Ten náš brouček rošťáci, prstíky si zacvičí.

Ten náš brouček rošťáci, ... (dále vymýšlejí sami žáci)

Doplňování slov:

Učitel rozdává žákům texty s vynechanými slovy. Jedná se o část 4. kapitoly. Mají za úkol doplnit slova na vynechaná místa. *„Ale ne, co se to stalo? Máte před sebou kousek dnešní kapitoly, ze které někdo ukradl důležitá slova. Zkusíte přijít na to, která to jsou?“*

Úryvek z knihy Broučci (4. kapitola, str. 31)

A _____ zase letěli, vlevo kmotříček, _____ tatínek a Brouček v prostředku. Ze zahrady do _____, až zahrady přestaly, a tu na návrší krásné město. Vysokánská věž a na ní čtyři malé věžičky, kolkolem samé _____ a jenom domy, a okny jenjen poseté. Ale všechno

spalo. Nikde ___ človíčka, nikde ani světélka. A když oni letí a jsou na konci ulice, tu se ozývá jakési šplechtání ___ bubláni. „Tatínku, copak to?“ – „I to je _____. Tady jsme hned na náměstí.“⁴⁰

(broučci, vpravo, zahrady, domy, ani, a, voda)

Doplňená slova neopravujeme.

Čtení 4. kapitoly:

Učitel se ve čtení střídá s žáky. Žáky učitel neupozorňuje, aby si dávali pozor na tu část kapitoly, kde měli doplňovat slova. Čeká, zda žáci sami projeví zvědavost a touhu se dozvědět, zda slova doplnili správně.

Kontrola doplněných slov v textu:

Žáci kontrolují a případně opravují slova v textu. Společně se snaží odůvodnit případné chyby, proč si mysleli zrovna tohle slovo.

Pracovní list:

1. úkol: Žáci zjišťují, kdy má svátek Jan. (z kalendáře na stole učitele, od spolužáků,...). Poté píšou, kdy slaví svátek oni.

2. úkol: Žáci kroužkují správné odpovědi. (lev, sovy, pupeny listů, Zdař Bůh!)

3. úkol: Žáci vybarvují zvířata, která Brouček na svém prvním letu viděl, potkal nebo slyšel. (sovu viděl, kohouta slyšel a lva viděl uprostřed kašny)

4. úkol: Žáci doplňují hlásky do sousloví, která popisují ponocného. (je opřený o sloup s lucernou, má veliký roh, v ruce drží dlouhé kopí, ponocuje, chrání domy před zloději) Poté do rámečku kreslí, jak si ho představují.

Druhé období (4. a 5. ročník)

Tato kapitola pojednává o Broučkově prvním letu. Žák doplní vynechaná slova v textu a následně ověřuje správnost. Dokáže odpovědět na otázky týkající se podpory v rodině. Vytvoří si svoji představu rodiny z knoflíků.

Pomůcky: úryvek z knihy Broučci s vynechanými slovy, čtyři papíry s názvy míst objevujících se v knize, nahrávka Broučkova čteného textu čtvrté kapitoly, knoflíky, loutka Broučka, pracovní list.

⁴⁰ Karafiát, J. Broučci. 84. vyd. Praha: Albatros, 1989, ISBN 13-808-89, s. 31

Motivace:

Přilétá Brouček a má s sebou kopie úryvku 4. kapitoly, kde jsou vynechaná slova. „Zdař Bůh! Strašná věc se stala. Tatínek mi chtěl něco říct. Napsal mi to, ale vynechal nějaká slova a já teď nevím, co mi chtěl říct. Pomůžete mi na to přijít?“ Žáci se snaží do textu doplnit slova, která myslí, že tam patří.

Úryvek z knihy Broučci (4. kapitola, str. 27)

„Milý Broučku! Já mám radost, maminka má _____, a my máme všichni radost, že už dnes poletíš. To je dobře, Pán ___ to tak chce. Ale ___ nebudeme vředy pohromadě, musíme se rozdělit, aby ___ všude viděli. A tu mám ___ tebe strach. Hodné _____ má Pán Bůh na starosti a nic se jim nestane. Ale jen jestli ty budeš hodný, a budeš-li pořád pěkně _____, jak to Pán Bůh chce! ___ bych měl velkou žalost a maminka také a kmotříček také, a my všichni, kdybys neměl _____ poslouchat.“⁴¹

(radost, Bůh, my, lidé, o, broučky, svítit, Já, pěkně)

Po vyplnění nekontrolujeme.

Létání po třídě:

Učitel vyvěsí různě po třídě 4 papíry A4 (4 rohy místnosti), na kterých jsou napsána místa z knihy Broučci (kostel, chaloupka na stráni pod jalovcem, chaloupka pod dubem a chaloupka v mechu ve vřesu u lesa). Žáky rozdělí do skupin na Broučky, Berušky, Janinky a lidičky. A nyní učitel vyzývá různé skupiny k přemístění na nějaké místo. „Broučci pod dub, lidičky na stráň, Berušky do mechu.“ Když řekne učitel „domů“, všichni běží tam, kde doopravdy bydlí. Berušky pod dub, Broučci na stráň atd. Záleží na učiteli, jaké tempo nastaví. Při velmi rychlé změně příkazů, vzniká krásný zmatek.

Čtení 4. kapitoly

Žáci čtou hlasitě po dvojicích. Dvojice se střídají tak, jak učitel určí. Do čtení ve dvojicích se může zapojit i učitel s Broučkem, jako jedna ze dvojic. Musí mít předem připravenou nahrávku, na které Brouček čte kapitolu a on jako učitel se k němu v hodině přidává.

Knoflíky:

„Celá rodina Broučka při prvním letu podporovala. Podporuje tě také tvoje rodina v něčem? Povíš nám v čem?“ Žáci jdou na koberec, sednou si a udělají kroužek, učitel vysype doprostřed hromadu knoflíků (velké, malé, barevné, dětské, dřevěné, kostěné, lesklé, ...). Žáci

⁴¹ Karafiát, J. Broučci. 84. vyd. Praha: Albatros, 1989, ISBN 13-808-89, s. 31

si vybírají takový počet knoflíků, jako je členů jejich základní rodiny. Snaží se to vybírat tak, aby každý knoflík odpovídal jednomu členu rodiny (tvarem, barvou, strukturou). Např.: Tatínek velký modrý, maminka o něco menší červená, děti ještě menší různých barev. Nebo podle struktury tatínek hrubý, maminka hladká, atd. Pokud bude učitel pozorný a vnímavý, ledasco se dá „mezi řádky“ zjistit.

Kontrola doplněných slov v textu:

Žáci kontrolují a případně opravují slova v textu. Společně se snaží odůvodnit chyby, proč si mysleli zrovna toto slovo. A zda by opravdu nemohlo nahradit to stávající.

Pracovní list:

1. úkol: Žáci vyplňují pětílístek, kde bude na 1. řádku napsáno slovo PREMIÉRA (premiéra Broučkova 1. letu). Pětílístek je metoda kritického myšlení a spočívá v tom, že žáci vyplňují předem připravené řádky. Na 1. řádku už je napsáno jedno slovo PREMIÉRA. Na 2. řádek napíše dvě slova. Budou to přídavná jména, která popisují slovo na 1. řádku. Na 3. řádek napíše tři slova. Budou to slovesa, která vyjadřují a popisují činnost podstatného jména z prvního řádku. Na 4. řádek napíše čtyři slova. Bude to věta nebo sousloví, které má souvislost s podstatným jménem z prvního řádku. Na 5. řádek žáci opět napíše pouze jedno slovo a to bude slovo, kterým by oni vyjádřili jinak slovo PREMIÉRA.

2. úkol: Žáci určují pravdivost vět. Pravdivá je pouze jedna. (Vždyť to byla sova, a ta broučky nežere.) U ostatních vět mohou žáci říct, co je na nich špatně.

3. úkol: Žáci řadí věty správně za sebou. Ke každé větě patří písmeno. To se po seřazení zapíše dolů do rámečku a žákům vyjde tajenka. (SVATÝ JAN)

4. úkol: Žáci zjišťují a píšou, kdy Jan slaví svátek. Mohou se podívat do kalendáře na učitelově stole, ptát se spolužáků,...)

Mezipředmětové vztahy:

Tělesná výchova: Broučkova rozcvička před prvním letem

Učitel vyzve žáky, aby se rozmístili po tělocvičně. Učitel předvádí různé cviky, které komentuje a odůvodňuje, proč je musí Brouček cvičit. Učitel se rozběhne, skáče, poskakuje dozadu a žáci opakují. Následně učitel vyzývá, aby se cvičení ujal jiný Brouček. Žák předvádí vlastní cviky.

Tělesná výchova: Hra na svatého Jana

Pomůcky: složené noviny

Postup: Žáci stojí uprostřed tělocvičny nebo jinak ohraničeného prostoru. Jeden z nich je svatý Jan, dostane noviny a říká:

Já jsem svatý Jan

přišel jsem dnes k vám.

Kdepak jsou ty hodné děti? (zbylí žáci se k němu přiblíží)

Ty já pěkně pohladím! (pár žáků novinami pohladí)

Kdepak jsou ty nezbedníci,

ty já metlou vyplatím.

Při posledním verši se žáci rozutíkají. Svatý Jan je chytá plácnutím novinami. Koho chytí, stává se Janem.

Výtvarná výchova: Broučkův první let

Pomůcky: čtvrtka, voskovky, tuš, vyškrabátko

Postup: Žáci kreslí na čtvrtku voskovkami tak, aby byla celá plocha pokrytá. Celá plocha se přetře tuší a čeká se, až zaschne. Po zaschnutí se do obrázku vyškrabává motiv prvního letu Broučka, jak si každý představuje. Pod tuší se objevují barevné voskovky.

Člověk a jeho svět: Pranostiky o svatém Janu Křtiteli (24. června)

- *Na svatého Jana otvírá se k létu brána.*
- *Od svatého Jana Křtitele běží slunce k zimě a léto k horku.*
- *Před svatým Janem modli se o déšť, po něm přijde bez modlení.*
- *Do Jana Křtitele nechval ječmene.*
- *Prší-li na Jana Křtitele, pršívá tři dny celé, je-li bez deště, bude pěkně ještě.*
- *Nekuká-li kukačka před svatým Janem, bude neúrodný rok.*
- *Panuje-li okolo svatého Jana jižní neb jihozápadní vítr, dlužno denně čekati déšť, neboť ten čas jsou pléště v horkém pásmu.*
- *Radši čerta než hřib před svatým Janem viděti, to se stele k hladu.*
- *Na svatého Jana jahody do džbána.*
- *Na svatého Jana není noc žádná.*
- *Do svatého Jana ovísek, po svatém Janě oves.*
- *Po svatém Janu za čtyři neděle kukačka se od nás odebere.*
- *Déšť na svatého Jana Křtitele, nenasbíráš ořechů do věrtele.*

- *Čím déle žežulka po Janu zpívá, tím dražší žito na trhu bývá.*⁴²

4.6 Pátá kapitola

První období (2. a 3. ročník)

Kapitola je zaměřena na pojem „rodina“ a na rodiny žáků. Žák seřadí verš básničky ve správném pořadí. Orientuje se ve své rodině. Pojmenuje jednotlivé členy rodiny. Roztřídí obrázky podle vztahu k rodině.

Pomůcky: látkový pytel, kartičky s různými obrázky, loutka Broučka

Motivace:

Žáci si sednou do kroužku na koberec. Pan učitel se ptá žáků, co je napadá, když se řekne: rodina, děti, poslušnost, přátelství, ... Poté učitel vyndá látkový pytel, ve kterém jsou na kartičkách různé obrázky (některé mají spojitost s rodinou, jiné ne), záleží na učitelově fantazii (např. zubní kartáček, dřevěné ponožky, kolo, prsten, ručník, kámen, zbraň – maketa, průkazka zdravotní pojišťovny, atd.). Společně uvažují nad každou věcí, zda by se v rodině u Broučka našla nebo nějakým způsobem využila.

Rozmluvení a dechové cvičení:

Pracujeme s jednoduchou básničkou o naší rodině. Básničku rozstříháme na 5 částí a schováme je na různá místa po třídě. Žáky si rozdělíme do pěti skupin a každá skupina má za úkol najít jednu část básničky. Poté každá skupina přečte svoji část nahlas. Ostatní poslouchají a po přečtení všech částí, se skupiny snaží zařadit podle toho, jak si myslí, že půjdou jednotlivé části za sebou. Pak se přečte celá básnička správně. Poté se pět částí zamíchá a znovu rozdá. Nyní záleží pouze na skupince, kdy bude číst. Musí ale začít číst ve správnou chvíli. Básničku čteme různými způsoby (potichu, nahlas, na jeden nádech, ...).

Budík zvoní, je šestá hodina.

Vstávám a k tomu celá má rodina.

Záchod, koupelna a šatní skříň.

Obléct se, nasnídat, to přece vím.

Rodiče do práce, my děti do školy.

Máme tu legraci a také úkoly.

Po práci, po škole rodinná pohoda.

Řeknu, co stalo se, to je má dohoda.

⁴² Šottnerová, D. Lidové tradice. Olomouc: Rubico. ISBN 978-80-7346-096-9, s. 72 – 73

Večer pak pomazlit a dobrou noc.

Máme se rádi a to hrozně moc.

(autorská říkanka)

Čtení 5. kapitoly:

Objevuje se loutka Broučka, zdraví žáky, ptá se jich, jak se jim daří. Kapitulu čte učitel společně s loutkou Broučka. Žáci mohou mít položenou hlavu na lavici a poslouchat. Nemusí text sledovat. Učitel po určitých částech čtení přeruší a žáků se ptá na různé otázky.

- po 4. odstavci: „*Víte děti, kam to vlastně Brouček, kmotříček a tatínek letěli?*“
- po 6. odstavci: „*Co to znamená lešeníčko? Jak chápete: Poslouchati lépe jest nežli obětovati?*“
- po 8. odstavci: „*Co to cinkalo?*“
- po 11. odstavci: „*Co myslíte, že by hošík udělal, kdyby Broučka chytil?*“
- po 15. odstavci: „*Co si o Broučkově vyprávění asi pomyslí Janinka?*“

Volné převyprávění textu:

Žáci sedí společně s učitelem v kruhu na koberci. Uprostřed je jedna židle. První si na židli sedne učitel a začne svými slovy vypravovat 5. kapitulu. Kdo má zájem pokračovat ve vyprávění, sáhne v tichosti učiteli na rameno, ten vstane a uvolní mu místo. Bez jiných řečí se pokračuje ve vyprávění a střídání žáků. Pokud má v jeden moment touhu vyprávět více žáků, učitel gesty žáky usměrní a vybere toho nejslabšího, aby měl možnost se projevit.

Pracovní list:

1. úkol: Žáci podtrhávají správná chybějící slova z výběru v závorce. (černá, široký, očí, krásné, přes, modrou)
2. úkol: Žáci kroužkují a vybarvují, na co si sedl Brouček, když vlétl oknem do pokoje. (sedl si u okna na stolečku na knížku)
3. úkol: Žáci hledají v tabulce srdce správného tvaru, kterým jsou přiřazena v druhé tabulce písmena. Po přečtení po řádcích vyjde tajenka názvu knihy. (bible)
4. úkol: Žáci spojují čarou správně dvojice, které k sobě patří. (bělohlavý + Pavlík, kaštanový + Fréda, černé + koně, černé a bílé + klapky, modrý + plamínek) Jednu dvojici si žák vybere a k ní nakreslí obrázek.

Druhé období (4. a 5. ročník)

Kapitola je zaměřena na pojem „rodina“ a na rodiny žáků. Orientuje se ve své rodině. Pojmenuje jednotlivé členy rodiny. Roztřídí obrázky podle vztahu k rodině.

Pomůcky: zašifrované papíry, kartičky s otázkami, plácačky

Motivace:

Přilétá Brouček a volá: „*Zdař Bůh! Zdař Bůh! Nesu zprávu, nějakou informaci, ale nevím, jak ji přečíst, nic tu není napsáno. Pomůžete mi? Je to prý neviditelná zpráva a k jejímu přečtení je třeba jen obyčejné tužky. Nenapadá vás jak ji použít?*“ Žáci jsou rozděleni do 4 skupinek a každá skupina dostane takový počet listů, jako je počet písmen ve slově, které mají složit. Písmena jsou napsána svíčkou. Po překreslení obyčejnou tužkou vystoupí písmeno. Z jednotlivých písmen mají žáci složit slovo. Všechny skupiny pak dají slova dohromady a společně zjistí informaci, kterou Brouček přinesl. Část informace má i učitel a to písmeno „s“. Informace zní: „krásné chvíle strávené s rodinou“.

Volné psaní:

Učitel zadává žákům téma „Rodina“ na volné psaní. Úkolem žáků je snažit se psát bez přestání. Zaznamenávat na papír tok jejich myšlenek, ať už jsou jakékoli. Po určitém čase učitel psaní ukončí. Někteří žáci, pokud chtějí, mohou svou práci nahlas přečíst.

Čtení 5. kapitoly:

Žáci čtou polohlasem ve čtveřicích. Navzájem se vyvolávají. Sám žák si určí, kolik přečte a následně vyvolá dalšího ze čtveřice. To se dál opakuje. Učitel provádí kontrolu nad žáky.

Hra na otázky:

Učitel má připravené na lavici kartičky, na kterých jsou odpovědi na otázky. Odpovědí je víc než otázek a jsou mezi nimi i špatné. Žáci se rozdělí na tři družstva, každé družstvo dostane obyčejnou plácačku na mouchy. Učitel vždy vyzve jednoho člena z každého družstva, aby předstoupil před lavici. Všichni tři stojí tak, aby dostali na všechny odpovědi. Učitel položí otázku. Žáci odpovídají plácnutím plácačkou na správnou odpověď. Ten kdo je první, připisuje svému družstvu bod. Pokud je správných odpovědí víc, připisuje se bod každému, kdo správně odpoví.

Otázky:

Čím jela rodina z kostela domů? KOČÁREM

Jakou barvu měli koně, kteří táhli kočár? ČERNOU

Co před Broučkovým odletem trápilo Janinku? BOLEST HLAVY

Jak nazývají v knize kazatelnu v kostele? LEŠENÍČKO

Jakou barvu stužky měla ve vlasech holčička s bělounkými vlásky? MODROU

Co znamená klapat na černé a bílé klapky? HRÁT NA VARHANY

Na co si brouček na stolečku sedl, když zalétl až do pokoje? NA KNÍŽKU

Na jaká jména dětí z dnešní kapitoly si vzpomeneš? PAVLÍK, FRÉDA

Další možné nesprávné odpovědi: autem, na kole, zlatou, bolest nohy, byla smutná, hrát na housle, na vázu, na květinu, Petřík, Josífek.

Pracovní list:

1. úkol: Žáci hledají ve větě chyby a správné znění věty přepíší na volné linky. (bílá/černá, malinký/široký, nosu/očí, nepěkné/krásné)

2. úkol: Žáci doplňují slovesa z výběru pod textem. (Vidíš, povídal, šeptal, poslouchal, viděl, zavadil, ukazoval)

3. úkol: Žáci seřazují věty postupně, jak jdou správně za sebou. Píší k nim čísla 1-6. (1, 3, 5, 6, 2, 4)

4. úkol: Žáci tužkou kreslí Janinku a vybarvují na ní pouze tu část těla, která ji bolela, když ji byl Brouček navštívit. (hlava)

Mezipředmětové vztahy:

Člověk a jeho svět: Rodina

Zde může učitel s žáky mluvit o rodině, vztazích, příbuzných a zadat jim Pětílístek, kde bude na 1. řádku napsáno slovo rodina. Pětílístek je metoda kritického myšlení a spočívá v tom, že žáci vyplňují předem připravené řádky. Tuto metodu je dobré použít buďto na začátku hodiny nebo na konci pro její rekapitulaci.

- na 1. řádek napíše jedno slovo RODINA
- na 2. řádek napíše dvě slova, budou to přídavná jména, která popisují slovo na 1. řádku
- na 3. řádek napíše tři slova, budou to slovesa, která vyjadřují a popisují činnost podstatného jména z prvního řádku.
- na 4. řádek napíše čtyři slova. Bude to věta nebo sousloví, které má souvislost s podstatným jménem z prvního řádku.

- na 5. řádek žáci opět napíší pouze jedno slovo a to bude slovo, kterým by oni vyjádřili jinak slovo RODINA

Anglický jazyk: Píseň I'm a little teapot

„Vzpomínáte, kam letěl svítit Brouček a koho tam pozoroval?“ Paní vařila v domě čaj.

Měla konvici a šálky.

Žáci mohou mít vlastní text písně, nebo zpívat s pomocí anglických titulků na videu.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=e3YcHmg5ZzA>

Text:

I'm a little teapot, short and stout
 Here's my handle, here's my spout
 When I get all steamed up hear me shout
 Tip me over and pour me out.

I'm a clever teapot, yes it's true
 here let me show you what I can do
 I can chase my handle and my spout
 just tip me over and pour me out

Výtvarná výchova: Kresba v pleněru

Pomůcky: desky na podložení výkresu, výkres, tužka, plastická guma

Žáci kreslí v pleněru dominantu skoro každé vesnice a měst a to kostel. Kreslí pouze tužkou, snaží se využít stínování.

Matematika: Básnička o rodině Délkojednotkových

V této básničce se žáci snaží správně doplnit pojmy jednotek délky (metr, decimetr, centimetr, milimetr, metr, kilometr)

Básnička o podivné rodině DÉLKOJEDNOTKOVÝCH

Žil jednou jeden táta _____,
 syn jeho desetkrát menší _____.
 Vnuka měl také _____,
 stokrát byl menší nežli on.
 A malé pravnouče, hlas jak zvon,
 tisíckrát menší _____.
 Ale i táta, tenhle _____,

měl svého dědu, starého jak slon,
ten jmenoval se _____,
tisíckrát větší byl nežli on.

4.7 Šestá kapitola

První období (2. a 3. ročník)

Kapitola se zaměřuje na Broučkovu zranění a na jeho následnou léčbu. Žák dokáže vyhledat chyby ve slovech a následně je opravit. Dokáže objasnit důvody Broučkova zranění. Uvede správný počet slabik ve slovech.

Pomůcky: loutka Broučka, tabule s chybnými slovy v Broučkově hlavě, text rozpočítadla, pracovní list.

Motivace:

Do třídy vstupuje učitel s loutkou Broučka. Sehraje s loutkou scénku, kdy je Brouček nemocný. Zdraví se s žáky, pokašlává. Žáci se ho ptají, co s ním je. On odpovídá „naskřapaným“ hlasem, že ho všechno bolí, že je nemocný. Zjišťuje, jestli žáci nevědí, jak mu pomoci. A vyptává se, zda i oni byli nemocní. Probíhá rozhovor mezi žáky, Broučkem a učitelem.

Uzdravování:

Učitel má na tabuli připravený obrys Broučkovi hlavy, ve které jsou napsaná slova s chybami. Chybí háčky, čárky, písmena, některá písmena ve slově jsou přehozená. „*Děti, zkuste Broučkovi pomoci. Opravte slova, která se mu honí hlavou. Pokud to zvládnete, věřím, že se Broučkovi uleví.*“ Žáci chodí postupně k tabuli a každý žák opraví jednu chybu. Chyby nemusí být opravovány postupně tak, jak jdou za sebou. Mezi prvními by měli být slabší žáci, mají tak větší možnost úspěchu. Práci žáků komentuje Brouček, kterému je s každou opravenou chybou lépe a lépe.

Slova do Broučkovy hlavy (za pomlčkou již opravené): nehorazně – nehorázně, bjelovlasý – bělovlasý, hružky – hrušky, janinka – Janinka, stúl – stůl, Bruček – Brouček, křidéklo – křídélko, zavzdichal – zavzdychal, zapotokem – za potokem, bždán – džbán, nepošlusný – neposlušný, kmotrička – kmotříčka, svěřnice – světnice, potevřel – pootevřel, mak – mák, křišťalový – křišťálový, Hopsodine – Hospodine, mamynka – maminka, úzkost – úzkost, dříví – dříví.

Rozmluvení:

Žáci se s učitelem učí rozpočítadlo. Říkají ho různými způsoby. Potichu, nahlas, na jeden nádech. Snaží se důkladně vyslovovat. Až přehnaně otevírají pusu u samohlásek.

Rozpočítadlo:

Leze, leze brouček,

leze na klobouček.

Pozdraví tě: Dobrý den!

A ty musíš z kola ven!

Čtení 6. kapitoly:

Čtení šesté kapitoly bude probíhat v rolích. K rozdělení jednotlivých rolí použijeme rozpočítadlo. Vypravěč je učitel. Vždy se rozpočítává o konkrétní roli. Rolí je osm. Jsou to: Janinka, Velká paní, 1. cizí brouček, 2. cizí brouček, maminka, Beruška, tatínek, Brouček. Role, které mají více textu, je dobré prostřídat.

Doplňující otázky:

„V jakém ročním období se odehrává děj dnešní kapitoly? Brouček si sedl na samý vrcholek jakého stromu? Které křídélko měl Brouček celé pryč? Bála se o vás vaše maminka tak, jako se bála o Broučka ta jeho? Kvůli čemu? Proč se to Broučkovi stalo?“

Zvláštní čtení rozpočítadla:

„Představte si děti, že by se Broučkovi něco stalo s pusinkou a nemohl mluvit. Ale co kdyby nám potřeboval něco důležitého říct? My si teď vyzkoušíme přečíst říkadlo bez pomoci vaší pusy. Potřebujeme vědět, kolik má které slovo slabik. Dokážete je spočítat a vytleskat?“

Říkadlo žáci čtou z tabule. Postupně určují u každého slova počet slabik. Když má slovo jednu slabiku, žáci jednou lusknou. Při dvou slabikách žáci dvakrát dupnou a při třech slabikách se třikrát plácnou do stehů. Zkoušíme společně, než dosáhneme určité synchronizace.

Dup dup - dup dup - tlesk tlesk tlesk,

dup dup – lusk - tlesk tlesk tlesk,

tlesk tlesk tlesk – lusk - dup dup - lusk

lusk – lusk - dup dup – lusk - dup dup - lusk.

Pracovní list:

1. úkol: Žáci vybarví, o co přišel Brouček v zahradě. (o křídélko)

2. úkol: Ve slovech jsou přeházená písmena. Žáci je do připravených rámečků napíší správně a dopíšou, jak je Janinka používala k uzdravení Broučka. (olej – lila mu ho do ran, víno – Broučka jím omývala, rosa – tu na něj stříkala a šplíchala)

3. úkol: Žáci vybírají z nabídky, co ještě dodávalo Broučkovi sílu (jahody, med, sušené švestky) a k vedlejším šipkám napíšou, co dodává sílu při nemoci jim.

4. úkol: Žáci píšou, čeho se během zimy obávala Broučkova maminka? (že zmrznou – měli už jen málo polínek), Dále kreslí, čeho se obávají oni.

Druhé období (4. a 5. ročník)

Kapitola se zaměřuje na Broučkovu zranění a na jeho následnou léčbu. Žák dokáže vyhledat chyby ve větách receptu a následně je opravit. Dokáže objasnit důvody Broučkova zranění. Žák předvede pomocí pantomimy různé činnosti.

Pomůcky: text chybného receptu, pracovní list.

Motivace:

Do třídy přiletá Brouček. Nese si s sebou bylinky, hrníček a med. Hned usedá, nemá sílu létat. Učitel se ptá žáků, zda nevědí, proč to Brouček přinesl. Když se žáci dopídí k tomu, že je Brouček nemocný, Brouček tichým unaveným hlasem odpovídá: „*Máte pravdu, jsem nemocný. Byli jste v poslední době také nemocní? Jak jste se léčili? Pomohlo vám to?*“

Oprava textu:

Brouček pokračuje: „*Já mám u sebe recept na bylinkový čaj. Rád bych si ho uvařil, ale je v něm spousta chyb a já mám strach, že bych si ho špatně namíchal a pak by mi nemusel pomoci. Pomůžete mi ho s kamarádem v lavici opravit?*“ Učitel rozdává dvojice text receptu s chybami. Žáci se snaží najít všechny chyby. V textu chybí háčky, čárky, písmena, jsou v něm hrubé chyby a hlavně chyták se smetánkou a pampeliškou. Společně provádí kontrolu. Brouček jim po opravení srdečně děkuje a hned to letí vyzkoušet.

Text chybného receptu:

Nejdříve natrhej mnoho bylinek. musíš určitě najít mateří doušku, babiku, divyznu, kvjet smetánky lékařské (listy netrhej), dobromisl, černý kořen a list pampelyšky. Všechno, co jsi nasbíral, hoř do hrnce a zalij vařící vodou. Nálef nech 15 minut louhovat a poté pij podoušcích po dobu celedo dne.

Opravený text:

Nejdříve natrhej mnoho bylinek. Musíš určitě najít mateřídoušku, babyku, diviznu, květ smetánky lékařské (listy netrhej), dobromysl, černý kořen a list pampelišky. Všechno, co

jsi nasbíral, hod' do hrnce a zalij vařící vodou. Nálev nech 15 minut louhovat a poté pij po doušcích po dobu celého dne.

Čtení 6. kapitoly:

Čtení šesté kapitoly bude probíhat v rolích. Rolí je osm a vypravěč. Jsou to: Janinka, Velká paní, 1. cizí brouček, 2. cizí brouček, maminka, Beruška, tatínek, Brouček. Role, které mají více textu (jako je vypravěč), je nutné několikrát prostřídat.

Pantomima ve dvojicích:

Žáci sedí na koberci v kruhu. Učitel určí vždy dva žáky a těm pošeptá, co mají předvádět. Oni nezávisle na sobě předvádějí a ostatní žáci hádají. Jde o činnosti z dnešní kapitoly jako: pěkně svítit, jíst buchty a pít ze šálečků, hrát na slepou bábu, trefit Broučka kloboukem, viset na trnu, sbírat rosu do džbánu, lomit rukama a plakat, být neposlušný, skrčit se pod peřinku, hodně zatopit, libovat si, že je teploučko.

Pracovní list:

1. úkol: Žáci vybírají z nabídky slovo, které se v dnešní kapitole objevilo. V kapitole se může vyskytovat v jiném pádu. (klobouček, Fréda, slepá bába, tyranská zima)

2. úkol: Žáci do připravených rámečků napíší tři věci a dopíší, jak je Janinka používala k uzdravení Broučka. (olej – lila mu ho do ran, víno – Broučka jím omývala, rosa – tu na něj stříkala a šplíchala)

3. úkol: Žáci odpovídají. (jahody, med, sušené švestky). Dále vypisují, co jí a pijí oni, aby se uzdravili.

4. úkol: Žáci doplňují z výběru za větou jedno slovo. (slavnost, pravé, postel). Jednu větu si vyberou a k ní nakreslí obrázek.

Mezipředmětové vztahy:

Tělesná výchova: Bolavě veselá honička

„Děti, jste svatojánští broučci a člověk vás honí, když vás plácne, musíte si bolavé místo pevně rukou držet a utíkat dál.“

Pomůcky: složené noviny

Postup: Honič rozdává babu plesknutím novinami na určitou část těla. Plesknutý se musí za ono místo držet. Pokud je plesknutý například do nohy, má tím velice ztížené podmínky. Dostane-li babu po třetí, musí honit, protože nemá tři ruce. Baba se nesmí dávat dvakrát za sebou jednomu žákovi.

Člověk a jeho svět: První pomoc, úrazy

Učitel žákům vysvětlí základy první pomoci. K dispozici může mít obrázky, videa, potřebné vybavení. Ukazuje a vysvětluje první pomoc při popáleninách, zlomeninách, krvácení a srdeční zástavě. Žáci sami zkouší první pomoc při určitých zraněních.

Člověk a jeho svět: Hra jak se šíří bacily

Pomůcky: miska mouky, výrazná barva, třpytky

Postup: Žáci vytvoří několik skupin o počtu nejméně šest žáků. Určí se tři žáci. Jeden si ruku posype moukou, druhý nabarví barvou a třetí si ji potře třpytkami. Žáci každé skupinky si stoupnou do kruhu a ti se zašpiněnými rukama si stoupnou tak, aby nestáli vedle sebe. Na povel si začnou žáci podávat ruce se sousedem napravo i nalevo a to stále opakují, dokud je učitel nezastaví. Až nyní učitel žákům vysvětlí, že žáci s umazanými rukama, jsou jako nakaženi různými bacily a pouhým podáním ruky je během krátké chvílky předali všem ostatním. Každý ze žáků má nyní na ruku kombinaci všech bacilů.

Výtvarná výchova: Mozaika

„Nyní si vyzkoušíme novou techniku, ve které zjistíme, že i rozbité věci jsou dobré a znovu použitelné.“

Pomůcky: staré kachličky různých barev, druhů a velikostí, kladivo, hadr, lepidlo, kus polystyrenové desky (záleží na tom, zda žáci budou pracovat ve skupině či samostatně).

Postup: Žáci, s případnou pomocí učitele, opatrně přes hadr kladivem rozbíjejí kachličky na malé kousky. Učitel dbá na bezpečnost práce. Vybírají si různé druhy. Malé kousky kachliček poté lepí na polystyrenovou desku těsně vedle sebe. Každý kousek natrou lepidlem a zatlačí do desky, aby byl okolní polystyren ve stejné úrovni jako kousky kachliček. Mohou vytvářet geometrické tvary nebo jen skládat dle libosti.

4.8 Sedmá kapitola

První období (2. a 3. ročník)

V této kapitole se Brouček setkává s Verunkou, zamiluje se do ní, ale ona si nakonec bere Verunka. Žák roztřídí dobré a špatné vlastnosti, určí, které jsou pro život dobré a proč. Zaznamená kresbou Berušku podle říkanky. Seřadí věty posloupně a domýšlí děj.

Pomůcky: černá kolečka s napsanými vlastnostmi, říkanka s kresbou, rozstříhané věty děje sedmé kapitoly, videonahrávka 9. a 10. dílu Broučků (1995), pracovní list.

Motivace:

Po třídě jsou schovaná černá kolečka z papíru a na nich bílou tužkou napsané dobré a špatné vlastnosti: zlobivý, neposlušný, ulhaný, bojácný, namyšlený, lakomý, agresivní, nebojácný, starostlivý, milující, láskyplný, hodný, pravdomluvný, štedrý. Vlastností je čtrnáct, sedm kladných a sedm záporných, to ale žákům učitel neprozrazuje. „*Beruška i její kamarádka v naší třídě poztrácely své černé tečky z krovek. Pomozte jí je najít.*“ Jakmile žáci najdou čtrnáct teček, dají je na koberec. Vezmou si tužku a papír a sednou si dokola kolem teček. Společně si názvy vlastností přečteme. „*Představte si, že jste Beruška, která poztrácela své tečky a chce si je vrátit zpátky na krovky. Které tečky si vyberete na svá křidélka? Napište je na papír. Zkuste vymyslet další vlastnosti, které by se vám na krovky hodily. Které vlastnosti má Brouček?*“

Říkáni s kresbou: Beruška (obrázek v příloze č. 41)

Velký kruh je tělíčko.

To však volá: „Hlavičko.“

Menší kroužek posadíme

na obrovské tělíčko.

Tělíčko si rozdělíme

dvakrát z vrchu čarou.

Každá z nich si v půlce najde

svoji stranu jinou.

Každé křidélko tři tečky má,

sedmá tečka je však společná.

Do hlavičky dvě očka,

z hlavičky dvě čárky.

Už nám vzniká Beruška,

krásná jak z pohádky.

Doděláme tykadla.

Ó, něco jí chybí!

Ne, ne, to je ňáká mýlka,

nožky už se líbí.

Hotovou ji celou mám,

z listu moudře vzhlíží k nám.

(autorská básnička)

Posloupnost vět:

Žáky učitel rozdělí do skupin. Každé skupině rozdá patnáct rozstříhaných vět. Úkolem žáků je složit věty postupně za sebe, aby měly posloupnost a zkusit vymyslet, co se v kapitole odehrává mezi jednotlivými větami. Každá skupina prezentuje své seřazení a další doplnění děje.

Věty: A bylo jaro.

Brouček je zase silný a už se těší, až poletí.

Brouček potkává ztracenou Verunku.

Verunka je sluníčko sedmítečné a bydlí v růžtce.

Brouček místo aby svítil v zahradě, letí za Verunkou.

Verunka říká Broučkovi, že se nedostane do nebe, že neví, co je pro broučky na prvním místě.

Dva Verunci zbijí Broučka, protože nechtějí, aby se zajímal o Verunku.

Levá nožička Broučka bolí, je zapálená a oteklá, ale Brouček tvrdí, že upadl.

Třetí den už Brouček zase letí svítit.

Verunka má svatbu s mladým Verunkem.

Brouček pláče a doma se přiznává, že lhal.

Tatínek s maminkou mu odpouštějí.

Ucpali dveře i okna mechem.

Dobře se jim to spalo.

Zhlédnutí 7. kapitoly na DVD:

Učitel žákům pustí z DVD Broučci z roku 1995 dva díly, které jsou obsahově stejné jako 7. kapitola v knize. Jde o 9. díl: Do nebička, do peklíčka a o 10. díl: Broučkovy tajnosti. Poté si učitel s žáky povídá o tom, jaké změny oproti své práci shlédli na videu. Hodnotí se, která verze se líbí víc (práce žáků nebo originál). Žáci dávají body.

Hra na zrcadlo:

Učitel je zrcadlo. Předvádí a žáci po něm úkony opakují. Vždy řekne, koho předvádí. Pokud učitel nic neříká, žáci mají možnost hádat, koho předvádějí a kdo se v zrcadle objevuje. Předvádí se: silný Verunek, vystrašená maminka, zamilovaný Brouček, ztracená Verunka, uplakaný Brouček.

Přilétá Brouček a dětem slibuje, že už bude opravdu hodný.

Pracovní list:

1. úkol: Na připravené linky žáci píšou, co je úkolem Svatojánských broučků a co Verunků. (broučci svítí lidem a Verunkové lidem říkají, jestli se dostanou do nebička nebo do peklička)

2. úkol: Žáci kroužkují a vybarvují, co Brouček ztratil, když letěl od růžtky ve Verunčin svatební den. (lucerničku)

3. úkol: Žáci spojují otázky se správnými odpověďmi. Odpovědi na otázky v tomto pořadí. (ztratila se, dva, nesvítí lidem, sovu, nohu)

4. úkol: Žáci odpovídají na otázky. (zlatou) Zlaté vlasy můžeme ještě najít např. u Zlatovlásky, Děda Vševěda,... Jednu nebo všechny postavy žák nakreslí.

Druhé období (4. a 5. ročník)

V této kapitole se Brouček setkává s Verunkou, zamiluje se do ní, ale ona si nakonec bere Verunka. Žák rozlišuje dobré a špatné vlastnosti, dokáže z určitých písmen vytvořit různá slova. Žák dokáže sluchem analyzovat druh zvuku a místo odkud vychází.

Pomůcky: videonahrávka 9. a 10. dílu Broučků (1995), černé tečky s písmeny, text zpívání s ukazováním, rozstříhané části textu ze sedmé kapitoly, pracovní list.

Motivace:

Učitel ve třídě schová sedm černých teček. Beruška je poztrácela. Žáci mají za úkol je všechny najít. Na každé tečce je jedno písmeno. Jsou to písmena V, E, R, U, N, K, A. Podle pořadí nalezení zapisuje učitel písmena na tabuli. Poté se žáci rozdělí do skupin a jejich úkolem je z těchto písmen poskládat co nejvíce slov (např. Verunka, ruka, nerv, runa, kur, vnuk, rek, kra, ar, kuna, akr, vecka). „*Podařilo se vám složit nějaké jméno? Verunka? A jaká myslíte, že by mohla Verunka být? Jaké by mohla mít vlastnosti? My však dobře známe Broučka. Jaké vlastnosti má on?*“

Zpívání s ukazováním:

„*Beruško, půjč mi jednu tečku*, –dlaněmi ukazujeme, že prosíme a poté zvedneme jeden palec

třeba tu, co máš na zadečku. – poplácáme si na zadek

Musím ji napsat za větou, – rukou ukazujeme ve vzduchu, že píšeme

ať se mi slova nepletou.“ – dlaněmi si chytíme za hlavu a pohneme s ní doprava a doleva.

Posloupnost částí textu z kapitoly:

„Části 7. kapitoly se nám vytratily z knihy a teď jsou u vás na lavicích. Musíte je vrátit zpátky. Dokážete to pouze tak, že je správně seřadíte.“ Žáci mají za úkol seřadit části textu ze sedmé kapitoly. Jsou rozděleni do skupin. Dostanou nastříhané papíry s texty. Každá skupina volně převypráví vlastní děj sedmé kapitoly, který se jim pomocí částí textu podařilo vymyslet.

Texty:

- *A bylo jaro. Všechno, všechno kvetlo, ale pravšechno – tráva po pás, rosa jako granáty – a ty včely tolik bzučely a ti cvrčci tolik cvrčeli, a tam dole u potoka slavík v křoví klokotal. Aj, čas tvůj, čas milování.*
- *„Já se přece bojím ho tam nechat,“ pravil tatínek. – „I co,“ odporoval kmotříček, „kde hřešil, tam ať dělá dobrotu. Pořád u něho být nemůžeme, a chce-li neposlouchat, může všude neposlouchat. Já bych ho tam nechal.“*
- *Brouček letěl rovnou cestou na tu vysokou hrušku, sedl si na samý vrcholek a díval se. Tamhle je ten růžový keř, kam Brouček spadl, když ho Pavlíček kloboukem udeřil.*
- *A když tak jednou Brouček svítil a svítil, tu už k ránu se mu jaksi znechtělo svítit. Už ho také jakoby křidélka bolela, a tak že poletí pomalounku domů, však že ho tatínek a kmotříček dohoní. A letěl, a už byl v lese, už byl za lesem, a tu slyší takový usedavý pláč.*
- *„Ty jsi Verunka? I neplač. Kdepak zůstáváte?“ – „My zůstáváme v růžtce.“ – „V růžtce? Vid', to je tam před potokem na mezi. I já vím, kde to je. Pojd', já tě tam zavedu a neplač.“*
- *„A proč já bych musel tady svítit! Ať svítím, kde svítím, jen když svítím. Tady je nás beztoho dost.“*
- *„A poslouchej, Verunko, copak vy děláte?“ – „My? My povídáme lidem, kam se dostanou, jestli do nebe nebo do pekla.“*
- *„Broučku, však ty se nedostaneš do nebe. Tvá maminka se tam dostane a ta Janinka také, ale ty ne.“ – „A pročpak ne?“ – „Já nevím, ale tatínek letěl šikmo na zem a povídal, že kdybys teď umřel, že by ses do nebe nedostal. Aby prý sis vzpomněl, co je u vás to první.“*
- *Ale tu najednou přiletí od potoka takový mladý rozzlobený Verunek. Celinký červený jako oheň a ty černé oči se mu jiskřily. A už se sypal na milého Broučka.*

„Ty kluku, ty darebo, ty tuláku – ty jsi špatný chlap, víš? Ty kluku! Však jsem tě tady už kolikrát viděl! Ty kluku, co ty tu máš?“ A přitom hned na Broučka dorážel.

- *Pak už ho nechali a Brouček honem vyskočil a jakoby nic, ale ono nebylo jakoby nic. Tu levou zadní nožku za sebou jenom vlekl a moc ho to bolelo, ale styděl se plakat.*
- *„Zlatohlávku, copak to tu je?“ – „Ty nevíš? Verunka z růžtky má svatbu.“ – „I pro pána! Že má svatbu?“ – „Arciť, že má. Bere si mladého Verunka tamhle na druhé straně z šípku.“*
- *„Broučku, Broučku, copak se ti stalo?“ ptala se Janinka. Ale Brouček nemohl ani slovíčka ze sebe vyrazit, a plakal a plakal. „Cože se ti stalo?“ Ale Brouček plakal a plakal.*
- *A co mne nejvíce na tebe mrzí, to je, Broučku, žes tatínka a maminku obelhal. Vždyť tys řekl, žes tenkrát upadl. To máš lež na svědomí.“ – „Ale vždyť já jsem nelhal. Já jsem spadl na zem.“ – „Ano, ale lhals. Oni si to jinak mysleli, a tys to chtěl. Nic se nevymlouvej! Tím to děláš jen horší. Ted' honem ještě leť a pěkně sviť, a pak to všechno vyznej!“*
- *Tatínkovi vstoupily slzy do očí: „Ach, ach – ale, tak já ti to odpouštím,“ a Brouček mu políbil ruku.*
- *A Brouček neříkal nic a letěl a svítil a svítil. Však už to dlouho netrvalo a počínalo býti zima. A tak broučci, že už nikam nepoletí. Jen že se ještě u Janinky sejdou.*
- *Všecko snesli do kuchyňky, zavřeli zevnitř dveře na petlici, zastrčili špejlek, ucpali dveře i okna mechem a ted' – ať si třeba mrzne.⁴³*

Zhlédnutí 7. kapitoly na DVD:

Učitel žákům pustí z DVD Broučci z roku 1995 dva díly, které jsou obsahově stejné jako 7. kapitola v knize. Jde o 9. díl: Do nebička, do peklíčka a o 10. díl: Broučkovy tajnosti. Poté si učitel s žáky povídá o tom, jaké změny oproti své práci shlédli na videu. Hodnotí se, která verze se líbí víc (práce žáků nebo originál). Žáci dávají body.

Určování zvuků v prostoru:

Učitel hraje Verunka. Žáci mají zavřené oči. Učitel se pohybuje po třídě. V různých částech třídy vyrobí nějaký zvuk (u tabule přetrhne papír, u okna otevře a zavře okno, u dveří otevře a zavře penál, na koberci zmačká papír). V ten moment žáci jenom ukážou směr odkud

⁴³ Karafiát, J. Broučci. 84. vyd. Praha: Albatros, 1989, ISBN 13-808-89, s. 52 až 64

myslí, že se zvuk ozval. Co to je za zvuk neříkají, ale zapamatují si ho. Po celou dobu mají zavřené oči. Nakonec se učitel ptá: „*Co jsem dělal, když jsem byl na koberci? U dveří? U tabule?*“

Pracovní list:

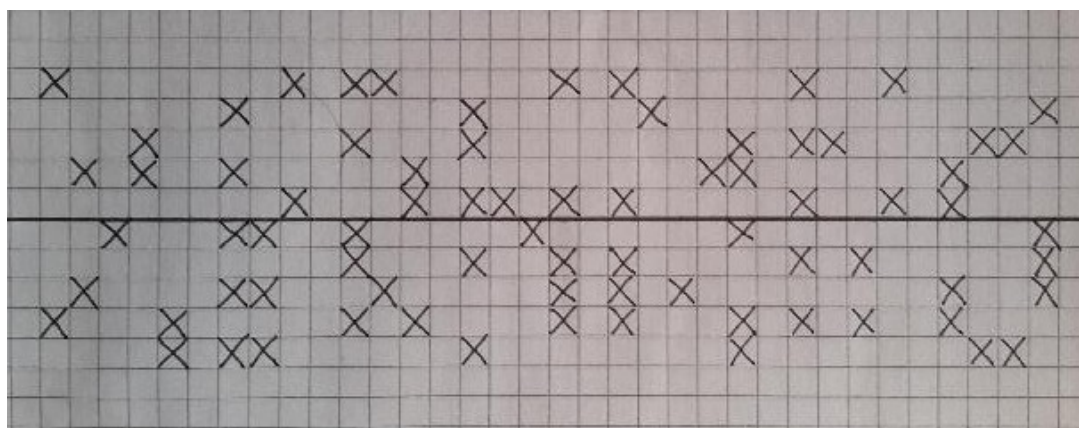
1. úkol: Žáci píšou, co nepěkného provedl Zlatohlávek berušce. (žaloval na Broučka, že nesvítí lidem, ale Verunce a Berušce to bylo líto)
2. úkol: Žáci přehází písmena ve slovech a získají odpovědi na otázky. Musí je ještě správně přiřadit. (pihu, červené puntíky, slavík, pravá, pletla, modrou, jeřabiny)
3. úkol: Žáci zakroužkují správnou odpověď. (nesvítí lidem)
4. úkol: Žáci odpovídají na otázku (protože Verunka si brala Verunka). Dále žáci píšou nebo kreslí, co dokáže rozplakat je.

Mezipředmětové vztahy:

Hudební výchova: Píseň Broučci a Berušky (viz příloha č. 42)

Matematika: Osová souměrnost

Úkolem žáků je doplnit chybějící křížky z jedné poloviny, která je rozdělena osou souměrnosti, na polovinu druhou a naopak. Pro žáky bude lehčí, když si čtvercovou síť s osou souměrnosti položí svisle a ještě si mohou zvolit na doplněné křížky odlišnou barvu. Po vyplnění se jim zobrazí jméno VERUNKA. Může se stát, že pouze v křížkách to žáci nedokážou přečíst, pak je nutné čtverce vybarvit celé.

Obrázek 3 – Osová souměrnost, vlastní tvorba

Člověk a svět práce: Beruška z obalu od kinder vajíček

Pomůcky: obaly od kinder vajíček, akrylové barvy, štětec, lepidlo (tavná pistole), barevná čtvrtka červená, špejle, bavlnka, nůžky, černý fix.

Postup: Žáci otevřou obal od kinder vajíček a každou polovinu natřou zvenku jinou barvou, jednu polovinu černě a jednu červeně. Na černou část si žáci dokreslí akrylovými barvami obličej. Do spodní části udělají malinkou díru, prostrčí špejli a zakápnou lepidlem. Z bavlnky udělají nohy, které zavřou do vajíčka. Poté vystříhnou z barevné čtvrtky tvar krovek. Vystříhnou kolo a do něj udělají v jedné části kruhovou výseč, kterou odstříhnou. Na krovky namalují černým fixem sedm teček a krovky připevníme lepidlem na horní stranu vajíčka.

Obrázek 4 – Beruška, vlastní tvorba

4.9 Osmá kapitola

První období (2. a 3. ročník)

V této kapitole se Brouček žení s Beruškou, ale brzy po svatbě mu umírá maminka a poté i tatínek. Umírá i kmotříček. Žák mluví o smrti, dokáže vymyslet rým.

Pomůcky: křížovka, text říkanky s pohybem, pracovní list.

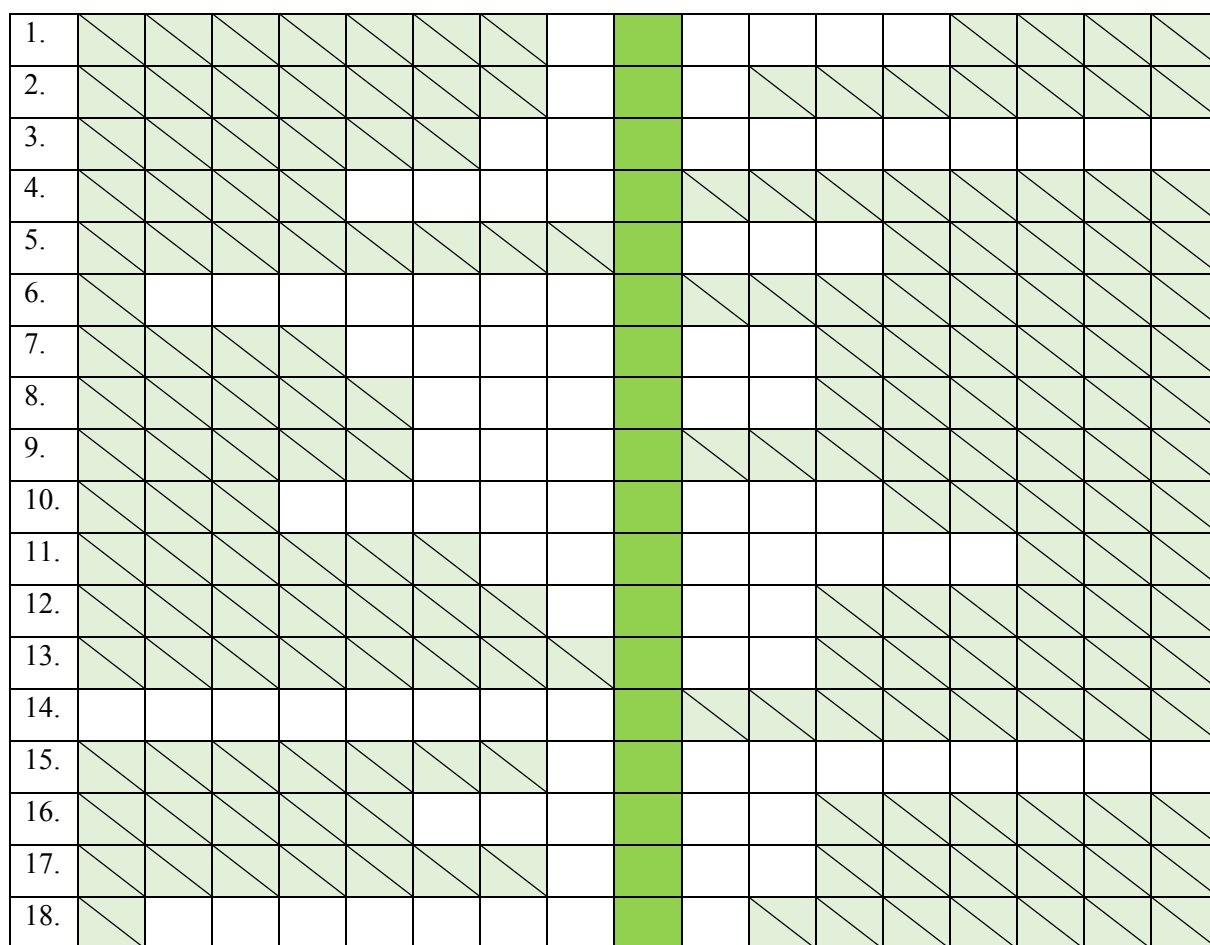
Motivace:

„Dnes si budeme povídat a číst o tom, co v životě potká Broučka a co stejně tak může potkat i nás. Když vylustíme křížovku, dozvíme se víc.“ Učitel má očíslovanou mříž na tajenku připravenou na interaktivní tabuli. Otázky čte učitel nahlas. Žáci se hlásí a učitel vždy jednoho vyvolá. Jde k tabuli a zapíše do mříže správné slovo.

1. Napiš pravda nebo lež: Světlušky nemají na krovkách černé tečky. (pravda)
2. Kdo slaví svátek, když broučci poprvé letí? (Jan)
3. Co vyrostе na místě, kde zemře brouček? (sedmikráska)
4. Doplň: Dobře se jim to _____. (spalo)
5. Kolik teček má slunéčko? (sedm)

6. Příjmení spisovatele Broučků. (Karafiát)
7. Ve které části Jimramova bydlel spisovatel Broučků? (náměstí)
8. Jak se říká slavnosti, kde se muž žení a žena vdává? (svatba)
9. Doplň pozdrav: Zdař ____! (Bůh)
10. Kazatelna v kostele. (lešeníčko)
11. Jak se říká textu, který končí slovem Amen? (modlitba)
12. V kterou denní dobu chodí broučci spát? (ráno)
13. Co dělají broučci v zimě? (spí)
14. Čím byl zraněn Brouček v zahradě? (kloboukem)
15. Broučkovo světélko. (lucernička)
16. Co je úkolem svatojánských broučků? (svítit)
17. Janinka bydlí v chaloupce ve vřesu v _____. (mechu)
18. Svatojánský brouček. (světluška)

Tajenka: Radost střídá smutek.

Obrázek 5 – Křížovka, vlastní tvorba

Rozhovor:

Učitel si povídá s žáky na téma smutná a veselá událost v jejich životě.

Říkání s pohybem:

Žáci říkají říkanku normálním tempem, zrychleně i zpomaleně.

Achichouvej, juchuchu, (předvádí mimikou v obličeji)

často dělám neplechu. (nekontrolovaný pohyb)

Radost pak i slzy, (smích a pláč)

mnohdy mě to mrzí. (koukají se provinile do země)

Čtení 8. kapitoly:

Učitel se ve čtení střídá s žáky. Po 18. odstavci nastane pauza. Učitel se žáků ptá: „*Jak bychom mohli Broučkovi pomoci získat Beruščino srdce?*“ Padají různé návrhy (omluva, sliby, báseň, přimluva, ...). „*Jak by ses zachoval ty? Myslíš, že Beruška bude Broučka chtít?*“

Pokračuje se ve čtení kapitoly.

Otázky pro Broučka:

Žáci mají možnost se Broučka na cokoliv zeptat. Jak se cítí? Jestli je smutný? Jak by mu mohli pomoci? Jak dlouho plakal? Kdo mu byl oporou? Jak staří byli jeho rodiče? Zesnuli v pravý čas?

Společná milostná báseň pro Berušku:

„*Zkusíme nyní něco veselého.*“ Učitel připraví velký papír a žáci si připraví tužky. Společně si říkají, co by měla správná milostná báseň obsahovat. Učitel vepíše do papíru první verš básně, podá papír prvnímu žákovi, ten napíše druhý verš a první verš přeloží na zadní stranu. Takhle se vystřídají všichni. Každý žák vidí pouze poslední verš a k němu vymýšlí další. Na konci učitel celou báseň přednese a vyvěsí ve třídě.

Pracovní list:

1. úkol: Žáci odpovídají jedním slovem. (světničku, Berušku, brambůrky, ne)
2. úkol: Žáci vybarví 3 chudobičky a napíší pod ně kmotříček, tatínek a maminka.
3. úkol: Žáci řadí věty správně za sebou. Používají čísla 1-5. (3, 5, 2, 4,1)
4. úkol: Žáci napíší a nakreslí dvě věci, které měli Brouček a Beruška na svatební hostině (koláče a 3 zrnka vína) a přikreslí ještě další věci, které by si dali na svatbě oni.

Druhého období (4. a 5. ročník)

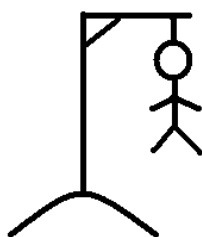
V této kapitole se Brouček žení s Beruškou, ale brzy po svatbě mu umírá maminka a poté i tatínek. Umírá i kmotříček. Žák mluví o smrti, dokáže popsat své pocity.

Pomůcky: text říkanky s pohybem, loutka Broučka, pracovní list.

Motivace:

Žáci se rozdělí do tří skupin. Každá skupina bude hádat jedno slovo. Postupně se hádají hlásky. Učitel odpovídá žákům, zda se v tajence ta daná hláska nachází. Pokud ne, zakreslí část šibenice. Pokud ano, vepisuje ji do tajenky. Všechny tři skupiny hádají postupně. Slova mají stejný počet hlásek a tak, jak jdou za sebou, nám prozrazují, co nás bude v dnešní hodině zajímat.

R	A	D	O	S	T
S	T	Ř	Í	D	Á
S	M	U	T	E	K

Obrázek 6 – Šibenice, vlastní tvorba

Rozhovor:

„Zažili jste někdy obě tyto nálady v kratší době za sebou? Při čem se vám to stalo? Může se nálada změnit z vteřiny na vteřinu? Kdo je vám při smutku největší oporou? S kým zažíváte nejvíce radosti?“

Říkání s pohybem:

Žáci říkají říkanku normálním tempem, zrychleně i zpomaleně.

Mám radost, hned zas žal. (vyskakují radostí do výšky, pak se schovají v dřepu)

Kde se úsměv vzal? (s úsměvem zvedají ramena)

Pláč ho střídá hnedle. (rukama posouvají od očí k zemi)

Koukám jak ta jedle. (strnulý postoj s rukama mírně upaženými)

Čtení 8. kapitoly:

Učitel se ve čtení střídá s žáky. Po 18. odstavci se učitel žáků ptá: „Co by si dělal na Broučkově místě? Měl bys ještě trpělivost? Je ještě způsob, jak by si mohl Brouček Berušku získat?“

Pokračuje se ve čtení kapitoly.

Otázky:

„Jaké pocity měl Brouček, když mu zemřela maminka i tatínek? Co myslíte, je těžké se s tím vyrovnat? Co nám v tom pomůže?“ Zde musí učitel citlivě rozpoznat, kdy se ještě ptát dál a hlavně sledovat, jak reagují žáci, kteří tuto událost prožili (pokud takové ve třídě má).

Hra:

Loutka Broučka se zapojuje do vyučování. Ptá se vždy jednoho žáka: „*Co budeš dělat, až budeš ženatý?*“ (vdaná, starý, veselý, smutný, rozzlobený, opuštěný, zmatený, cínový, dřevný,...). Žák musí odpovědět slovem, které začíná na stejné písmeno, jako začíná poslední slovo otázky. Odpověď tedy může být třeba: „*Žehlit.*“ nebo „*Žvýkat.*“

Pracovní list:

1. úkol: Žáci odpovídají na otázky. (plakal a stěžoval si, 4x, sežrala ho žluna)
2. úkol: Žáci podtrhávají barevně věty, které jsou pravdivé. Pravdivá je věta druhá a čtvrtá.
3. úkol: Žáci doplňují slova z výběru do vět. (nás, loučit, neznám)
4. úkol: Žáci píšou a kreslí, co by dělali na svatbě oni.

Mezipředmětové vztahy:

Výtvarná výchova: Svatební (slavnostní) oděvy – koláž

„*Zahrajeme si na návrháře a zkusíme si navrhnout vlastní šaty nebo oblek na svatbu. Kreativně se meze nekladou. Nemám pro vás žádné omezení.*“

Pomůcky: zbytky látek, nůžky, lepidlo, krabici.

Postup: Z krabice si vystříháme postavu děvčete nebo chlapce. Namalujeme obličej a potřebné části těla vybarvíme. Poté ze zbytků látky aranžujeme na postavu svatební oděv. Záleží na žákovi, zda si vybere odívat dívku či chlapce.

Hudební výchova: Broučkova ukolébavka

Text písně i hudbu napsal Bohuslav Flieder. Text, noty a akordy najdete v příloze č. 43. Učitel může zvolit naučení písně nápodobou. Učitel nejdřív píseň zahraje a zazpívá, poté s žáky trénuje pouze první sloku dokola. Když mají zažitou melodii, pokračují v dalších slokách.

Člověk a svět práce: Korále pro Berušku

Pomůcky: jehla, šídlo, bavlnka, přírodniny (šípky, malé šišky, bukvice, jeřabiny, žaludy, nařezané větvičky zlatého deště – ty jsou uvnitř duté).

Postup: Žáci navlékají na bavlnku s pomocí jehly různé přírodniny. Mohou si dopomoci šídlem. Pracují dle své fantazie. Poté náhrdelník zavážou. Když mají žáci dostatek času, mohou vyrobit i náramek. Učitel provádí kontrolu, při nezdaru pomáhá a dbá na bezpečnost práce.

Tělesná výchova: Vaříme na svatbu

Tuto aktivitu je dobré zařadit na závěr hodiny k uvolnění.

Žáci i s učitelem se posadí do kruhu a poté se všichni otočí na stejnou stranu o 90°. Teď by měl každý žák dosáhnout na záda toho před ním. Učitel vypráví, co a jak se musí uvařit na svatební hostinu. Rukama to předvádí na sousedových zádech: položit mísu, dát suroviny, zamíchat, uválet, upéct, uvařit, usmažit, rozkrájet, přendat na talíř,... Ostatní žáci činnosti opakuji po učiteli. Každý žák by tedy měl vařit a na jeho zádech by mělo být vařeno.

4.10 Devátá kapitola

1. období (2. a 3. ročník)

Kapitola vypráví o tom, jak se Broučkovi a Berušce narodilo deset dětí. Žák pozná rodiče a potomka a správně je k sobě přiřadí. Dokáže mluvit o podobnosti lidí v rodině. Poznává a užívá správně zdobněliny.

Pomůcky: obrázky rodičů a jejich potomků, kartičky s větami ke hře na zdobněliny, rodinné fotografie, pracovní list.

Motivace:

Učitel vyzve žáky, aby šli na koberec, kde už jsou po zemi obrázky. Jsou to různé obrázky rodičů a jejich potomků (různých ras a vzezření), zvířat a jejich mláďat, pro pobavení tam mohou být i věci (postel + dětská postýlka, auto + autíčko na hraní, kartáč + kartáček na zuby, moře + rybníček). Potomci by měli být rodičům podobní. Úkolem žáků je správně přiřadit rodiče a potomka, jak u lidí, zvířat, tak i věci.

Rozhovor:

„Co mají dvojice obrázků společného? Podobu? Jste si se svými rodiči také podobní? Máte sourozence? Kolik? Jak jsou staří? Jste si podobní i s nimi?“ Zde se naskýtá možnost prohlédnutí si rodinných fotografií, které si žáci přinesli z domova.

Čtení 9. kapitoly:

Žáci čtou vždy ve dvojicích. Střídá se tiché a hlasité čtení. Učitel má připravené obrázky deseti Broučkových dětí, které postupně, jak se o nich v kapitole dozvídáme, připevňuje na tabuli.

Otázky:

„Myslíte si, že v dnešní době by bylo možné mít deset dětí. Proč pana Karafiáta napadlo zrovna deset dětí? Měl k tomu nějaký důvod? Vymyslete jaký.“ Učitel nechává žákům prostor jejich fantazii, než jim řekne, že sám Jan Karafiát pocházel z deseti dětí, tudíž měl devět sourozenců. A dokonce jedna jeho sestra měla problémy s nohou.

Hra na zdobněliny:

Žáci jsou rozděleni do skupin. Učitel drží v ruce kartičky, na kterých má napsané věty např. Kočka má ocas. Úkolem je z prvního slova (podmětu) udělat potomka a z posledního zdobnělinu nebo v další fázi zdobnělinu a zdobnělinu. Učitel vždy skupině přečte větu a jeden ze skupiny odpovídá. V odpovídání se uvnitř skupiny střídají. Pokud žák řekne větu bez chyby, skupina dostává bod. Na závěr si ještě žáci zkusí převést věty se zdobněnými výrazy na klasické. Je nutné, aby učitel vždy zdůraznil, na jaký tvar mají žáci větu převádět. U věci potomky vynecháme. U některých zdobnělin je možností více, zde záleží na učiteli, jaká budou pravidla.

Věta	Potomek + zdobnělina	Zdobnělina + zdobnělina
Kočka má ocas.	Kotě má ocásek.	Kočička má ocásek.
Stůl má nohy.		Stoleček má nožičky (nožky).
Lev má zuby	Lvíče má zoubčky (zoubky).	Lvíček má zoubčky.
Houbám rostou chlupy.		Houbičkám rostou chloupky (chloupky).
Koza má ucho.	Kůzle má ouško.	Kozička má ouško.
Skříň má dveře.		Skříňka má dvířka.

Pracovní list:

1. úkol: Žáci luští rébus, který jim řekne, kam uložili do hrobečku kmotříčku. (do lesa pod dub)

2. úkol: Žáci spojují části vět k sobě například čarou. (Ti tam z roští mají už dva malé broučky a my pořád nic. Vždyť já jsem váš Broučinek a už na vás čekám. Maminka se za nimi dívala a srdce jí plesalo. Já jsem tadyhle na tu nožičku chromá, ale umím také běhat.)

3. úkol: Žáci v bublinách podtrhávají správná jména sedmi broučků a třech berušek. (Brouček, Broučinek, Broučinínek, Broučíček, Janoušek, Janínek, Svatojánek a Beruška, Berunka, Janinka)

4. úkol: Žáci odpovídají individuálně na první dvě otázky. Odpověď na třetí otázku je fíkovník. Žáci ho zkusí nakreslit.

Druhé období (4. a 5. ročník)

Kapitola vypráví o tom, jak se Broučkovi a Berušce narodilo deset dětí. Žák určí správnou odpověď pomocí indicií, uvede hlavní zásady při hlídání miminek, vytvoří sudbu pro své dítě.

Pomůcky: loutka Broučka, pracovní list.

Motivace:

Učitel stojí s loutkou Broučka před žáky tak, aby na něj všichni dobře viděli. Brouček říká: „*Dávejte nyní pozor, svým tělem vám předám několik indicií a vy každý sám zkuste v z indicií přijít na to, o čem si dnes budeme číst a povídat.*“ Učitel píše s loutkou v ruce ve vzduchu před sebou slova. Pozor, aby žáci slova viděli správně, učitel je musí psát zrcadlově. Mezi indicie patří např.: starost, pláč, radost, nutnost, učení, plenky, kolébka. Žáci si slova zapisují a pak přemýšlí nad odpovědí. Odpověď je: dítě nebo miminko.

Rozhovor:

„*Má někdo z vaší rodiny miminko? Jak je staré? Jak se jmenuje? Proč se tak jmenuje? Jak si hrát s miminky? Na co při hraní dávat pozor?*“

Čtení 9. kapitoly:

Žáci sedí v kruhu na koberci a uprostřed nich je židle. První sedí na židli učitel a začíná číst. Přestává a uvolňuje místo nějakému žákovi, který bude číst dál místo učitele. Žák s čtením přestává podle svých možností. Ale žáci jsou upozorněni, že bude dobré, když se všichni vystřídají. Jakmile přestane číst, učitel ukazuje na jiného žáka, který má jít doprostřed na židli.

„*Jak se jmenovaly všechny Broučkovi děti? Které z nich bylo Broučkovi nejvíce podobné? Chtěli byste také tolik sourozenců?*“

Hra na sudičky:

Žáci mohou stále sedět na koberci, akorát místo knihy budou potřebovat papír a tužku. Mají za úkol si představit, že mají deset dětí a pro každé z nich vybrat jméno (záleží na nich, jakého pohlaví budou). Každý žák si vybere jedno z těch svých deseti dětí a nyní si zahraje na sudičku a předpoví mu, jaký život bude prožívat. Sudbu píše na papír, který pak přeloží a hodí doprostřed kruhu na koberec. Když mají všichni dopsáno, učitel sudby promíchá a každý s žáků si jednu vybere. Nahlas ji přečte a řekne, zda by byla pro jeho dítě dobrá či nikoli a proč.

Pracovní list:

1. úkol: Žáci odpovídají na otázky. (v lese pod dubem, je tam pohřben kmotříček, ne, broučkové z roští)
2. úkol: Žáci spojují věty ze tří částí. (Však tam obě podnes kvetou. Broučka to bodlo. Vidíte, on vám jde naproti. Luňák má zobák a peří. Já jsem Verunek tamhle ze šípku.)
3. úkol: Žáci zkusí vypsát na listinu jména všech deseti malých broučků.
4. úkol: Žáci nejdříve potrhnou jednu z odpovědí (na stromě) a potom doplní odpověď sami (fíkovník). Dále kreslí, jak si fíkovník představují.

Mezipředmětové vztahy:

Výtvarná výchova: Moje fotografie jinak

„Ted' se z nás na chvíli stanou pomatení fotografové“.

Pomůcky: vytištěný portrét žáka A4, čtvrtka A4, nůžky, pravítko, tužka, lepidlo.

Postup: Žáci si na portrét udělají pomocí pravítka a tužky lehce rovné čáry tak 0,5 cm od sebe a poté portrét po těchto čarách rozstříhají. Proužky lepí na čtvrtku s malými odstupy a ještě každý proužek jinak vysoko. Odstupy i posunutí musí být řádově v milimetrech.

Obměna: *„Ó, na té fotce mi kus chybí. Špatně jsem ji vyvolal, za chvíli si pro ni mají přijít. To bude průšvih. Nezbyvá mi nic jiného, než ji domalovat.“* Žáci nalepí na papír jen část fotografie (asi $\frac{3}{4}$) a zbytek dokreslují tužkou a pastelkami. Záleží na nich, jaké části obličej se zbaví a budou ji muset dokreslit.

Matematika: Statistika jmen ve třídě (na škole)

Žáci mají za úkol zjistit jména spolužáků ve třídě a zapsat jejich počty. Na počítači potom učitel zadává do grafu jednotlivé informace, které od žáků získává. Totéž mohou žáci po skupinách zjišťovat po celé škole. *„Které jméno vede? Které je nejméně časté?“*

Český jazyk: Původ jmen a příjmení

Žáci nejdříve sami odůvodňují některá jména a příjmení (Jaroslav, Zlata, Drahuše, Kovář, Sedlák, Dudek, Rychlý,...) a poté se snaží přijít na původ svých jmen a příjmení. K dispozici mají počítače a internet.

Anglický jazyk: Počítání do deseti

Video na youtube, kde se zábavnou formou děti naučí počítat do deseti:

<https://www.youtube.com/watch?v=85M1yxIcHpw>

The Finger family (Daddy Finger) je píseň o členech rodiny na prstech ruky:

<https://www.youtube.com/watch?v=mjFcrv6Lfx8>

4.11 Desátá kapitola

Prvníobdobí (2. a 3. ročník)

V této kapitole bere Brouček svých sedm synů na 1. let. Umírá Janinka. Žák uvede povolání rodičů a vysvětlí, co obnáší. Doplní do slovních spojení chybějící samohlásky. Žák rozvíjí představu o budoucím povolání.

Pomůcky: text písně Až já budu velká, slovní spojení k doplnění, loutka Broučka, pracovní list.

Motivace:

Žáci společně zpívají píseň: Až já budu velká.

Až já budu velká, bude ze mne selka,
přijďte k nám, já vám dám plný krajáč mléka,
přijďte k nám, já vám dám plný krajáč mléka.

Otázky:

„Co byste chtěli dělat vy, až budete velcí? Co dělají vaši rodiče? Je možné, že budete dělat to stejné?“

Doplň:

Přilétá Brouček a křičí: *„Detektiva, potřebuji rychle detektiva. Mám tu s sebou několik slovních spojení, která mi poradí, o čem si dnes budeme číst, ale všude chybí samohlásky. Musíme je vypátrat.“* Brouček létá po třídě a hledá samohlásky, ale nikde je nemůže najít. *„To je teda pech. Budeme si muset pomoci sami a snažit se správně doplnit samohlásky, jinak se nic nedozvíme.“* Učitel slovní spojení pustí na interaktivní tabuli a žáci doplňují samohlásky.

SV_T_ J_N

ZD_Ř B_H!

P_L_T_M_ T_M _KN_M

P_VL_K_V KL_B_Č_K

B_H _DP_ŠT_ HŘ_CH_

DV_N_CT Ž_DL_

J_N_NK_ _Ž N_M_L_

SV_TL_ _B_V_L_

P_C _ P_S_

(Svatý Jan, Zdař Bůh, poletíme tam oknem, Pavlíkův klobouček, Bůh odpouští hříchy, dvanáct židlí, Janinku už neměli, světla ubývalo, pac a psu)

Po doplnění žáci přemýšlí nad tím, co se bude v dnešní kapitole odehrávat. Necháme je vyjádřit všechny názory. Neopravujeme je. Sami se dovědí po přečtení, zda měli pravdu.

Čtení 10. kapitoly:

Žáci čtou kapitolu nahlas. Střídají se a vzájemně se mezi sebou vyvolávají. Učitel provádí nad žáky kontrolu. Po dočtení se žáků ptá:

„Stává se vám také, že něco provedete a chvilku na to toho velice litujete?“

Hra: Profese

Žáci jsou rozděleni do skupin. Učitel losuje jedno písmeno abecedy. Úkolem je vymyslet co nejvíce profesí, které začínají na to dané písmeno. Žáci zapisují na papír. Skupina, která má největší počet, svoje profese přečte. Další skupiny mají slovo pouze tehdy, mají-li zaznamenanou ještě nějakou profesi, kterou první skupina nezmiňovala.

Pracovní list:

1. úkol: Žáci kroužkují, co všechno mladým broučkům ukázal Brouček při jejich prvním letu. (chaloupka hajného, vinice, zahrada, kašna)

2. úkol: Žáci spojí postavu s událostí, která se mu stala. (Janinka oči zavřela a víckrát neotevřela. Broučci poprvé poletí. Lidé se modlili a zpívali. Pán Bůh odpouští Pavlíčkovi hříchy. Starý brouček z roští prorokoval, že bude zima zlá.)

3. úkol: Doplněním určitých hlásek získají žáci odpovědi na otázky. (hospodařily, mechem, dvanáct, farářem, dříví)

4. úkol: Žáci odpovídají na otázku. (tři chudobky) a kreslí Pavlíčka s chudobkami v dírci u knoflíku.

Druhé období (4. a 5. ročník)

V této kapitole bere Brouček svých sedm synů na 1. let. Umírá Janinka. Žák uvede povolání rodičů a vysvětlí, co obnáší. Stručně vypráví o tom, čím by se chtěl živit a rozvíjí představu o své budoucnosti.

Pomůcky: text písně Píseň práce od skupiny Buty, loutka Broučka, pracovní list.

Motivace:

Žáci zpívají karaoke verzi písničky od skupiny Buty, která se jmenuje Píseň práce. Odkaz na ni je zde: <http://www.karaokearty.cz/texty-pisni/buty/pisen-prace-363737>

„*Myslíte, že je opravdu tak těžké získat práci? Čím byste se chtěli živit vy? Uživí vás to?*“

Hádání profese:

Učitel melodizuje nebo říká:

„*Jestli umíš hádat, poběž rychle sem!*

Učím děti počítat, hádej, kdo já jsem?“

Podtržená část se pokaždé zamění.

Vybraný žák si tluče na hlavu a říká:

„*Mám to tady v hlavě, uhádnou to správně.*

Ty jsi učitelka“

Další povolání, profese a řemesla:

u pokladny sedím (pokladník)

dbám, ať je všude čisto (uklízečka)

spravím všechny boty (švec)

uzdravuji lidi (lékař)

vařím dobré jídlo (kuchař)

umím spravit auta (automechanik)

řídím velké vlaky (strojvůdce)

peču chleba, housky (pekař)

píchám lidem injekce (zdravotní sestra)

umím postavit dům (zedník)

umím řídit letadlo (pilot)

prodávám ti léky (lékárnice)

ušíju ti cokoliv (švadlena)

Čtení 10. kapitoly:

Žáci se střídají mezi sebou a učitelem. Sami se vyvolávají a mohou vyvolat i učitele či loutku Broučka. Po dočtení učitel pokládá otázku: „*Je těžké odpouštět?*“

Hra: Co potřebují Broučci, když...

Žáci sedí v kruhu na koberci. Učitel losuje jedno písmeno abecedy. Žáci mají za úkol vymyslet co nejvíce slov, která začínají na dané písmeno a týkají se tématu:

„*Co potřebují broučci, když vaří polévku?*“ (H: hrách, hrnec, houbička, houby, ...)

(...si hrají...,...čekají hosty...,...jdou spát...,...zařizují nové bydlení...,...létají svítit lidem...,...společně besedují...,...odpouštějí). Jeden ze žáků odpoví a poté pokračuje další žák po jeho pravici. Pokud někdo neví, je vynechán. Kdo správně odpoví, získává žetonek. Je nutné střídat žáky při začínání. Je dobré dát na prvních místech možnost těm slabší.

Pracovní list:

1. úkol: Žáci nahrazují chybné slovo ve větě správným. (rybník/potok, Frédo/Pavličku, smíchu/pláče)

2. úkol: Žáci odpovídají individuálně. Pavlíček mluvil v kostele o tom, jak tenkrát ublížil Broučkovi.

3. úkol: Žáci doplňují na vynechaná místa v textu správná slova z nabídky pod textem. (snídani, Janinka, šli, vřes, mech, chaloupka, okénka, ležela, svátek, Dvanáct)

4. úkol: Žáci doplňují vynechané hlásky ve slovech a dozvídají se, co všechno mají broučci na svém prvním letu viděli. (chaloupku hajného, vinice, zahradu, velký dům, kašnu) Poté kreslí lucerničku.

Mezipředmětové vztahy:

Tělesná výchova: Profesní hra

Pomůcky: PET láhve v počtu o jednu méně než je žáků.

Žáci buď sedí, leží na břiše, leží na zádech, nebo se pohybují mezi láhvemi apod. – každé kolo zvolí učitel jinou polohu. Po tělocvičně jsou rozmístěné PET láhve. Jejich počet je o jednu láhev menší, než je počet hráčů. Hraje hudba. Ve chvíli, kdy přestane hudba hrát, běží hráči, aby se zmocnili jedné láhve. Kdo se nezmocní žádné láhve, počítá si trestný bod. Na konci učitel zhodnotí. V tomto případě se žáci mění na nějakou profesi a láhve na pomůcku, která je při ní nutná. Např. žáci jsou hasiči a láhve jsou hasicí přístroje, dále mohou představovat kuchaře a vařečky, učitele a žákovské knížky, farář a kazatelna, popeláři a popelnice, manažery a počítače, bankéře a peníze, běžce a boty, broučky a lucerničky.

Člověk a jeho svět: Náboženství

Pomůcky: obrázky náboženských symbolů (Buddha, sedmiramenný svícen, kříž, ...), mapa světa.

Učitel si s žáky povídá o různých náboženstvích a na mapě jim ukazuje, ve kterých místech je lidé vyznávají.

Český jazyk: Palindromy

„Víte co dělaly doma berušky, aby neměly dlouhou chvíli, když čekaly na broučky? Vymýšlely palindromy. Slyšeli jste někdy tohle slovo? Víte, co znamená? Většinou je to slovní spojení, které se dá číst libovolným směrem (zleva doprava či zprava doleva). Pokud je palindrom správný, má v obou směrech stejný význam. Nesmíme si ale všimnout mezer mezi slovy a často i čárek a háčeků ve slovech. My tu pár palindromů máme.“ Učitel jeden palindrom napíše na tabuli „kecal klacek“ a s žáky zkouší, zda je tvrzení opravdu pravdivé. Učitel rozdává do skupin palindrom rozstříhaný na jednotlivá slova. Úkolem žáků je poskládat slova do správného pořadí tak, aby vznikl správný palindrom.

Co nám nedá den, má noc.

Abel chlapci cpal chleba.

Nekouká žák u oken?

A to voní novota.

4.12 Jedenáctá kapitola

První období (2. a 3. ročník)

Tato kapitola seznamuje žáky s tím, že všichni broučci v chaloupce zmrzli. Žák objasní autora dopisu. Orientuje se v jednotlivých kapitolách knihy. Dokáže správně seřadit obrázkovou osnovu a pojmenovat jednotlivé obrázky.

Pomůcky: dopis od Smrti, obrázková osnova, nahrávka zvuků zvonků, pracovní list

Motivace:

Brouček smutně přilétá do třídy, přináší dopis a říká: „*Musím se s vámi rozloučit. Zdar Bůh!*“ Brouček zase odlétá. Dopis zůstává ležet na lavici. Je napsán bílou tužkou na černém papíře. Žáci se mezi sebou domluví, kdo ho přečte. Žák čte nahlas a ostatní poslouchají.

Text dopisu:

Hádej! Beze mne by byl život na Zemi neúplný. Každý se se mnou setká, někdo dříve a někdo později. Jeden má ze setkání se mnou strach a druhý si přeje, abych ho už navštívila.

Dokážu být krutá a nespravedlivá, ale i osvobozující a milosrdná. Nikdo neví kdy, a kde se objevím. Pokus se s někým setkat, na jeho přátelích a rodině to okamžitě poznáš. Ten dotyčný už zůstane se mnou a k rodině se už nikdy nevrátí. Nemám ve zvyku je vracet. To by se musel stát zázrak! Zázraky se ale dějí zřídka. Nemysli na mne každý den, ale počítej se mnou a podle toho také žij! Víš?

Učitel se žáků ptá: „*Kdo dopis napsal?*“ Žáci by měli sami nebo s pomocí učitele přijít na to, že dopis poslala Smrt. „*Proč se nám tu zase objevuje smrt? Koho si ještě vezme? Myslíte, že Broučka? Vzpomeňte si, koho už si vzala a jak? Nejlépe uděláme, když si to přečteme.*“

Čtení 11. kapitoly:

Jedenáctá kapitola má pouhých sedm řádků. Každý žák si ji přečte v tichosti sám. Učitel nechává žákům po přečtení čas na vstřebání. Bedlivě sleduje reakce žáků. Jistě dojde ze strany žáků na otázku, proč se to stalo. Odpověď by mohla být v tomto duchu: „*Protože autor Jan Karafiát věřil, že Bůh se musí poslouchat a s každým, že má své plány. Pro broučky byla příliš tuhá zima. To se běžně v přírodě stává, jenom o tom nevíme. A hlavně nemáme k těm cizím broučkům žádné vazby. Naopak o broučcích z palouku jsme se toho stihli dozvědět spoustu. Jak pracují, jak bydlí, s kým se přátelí a navštěvují, jak se chovají, že se mají rádi a poslouchají Boha. Proto je teď přirozené, že cítíme smutek nad tím, co se jim nakonec přihodilo. Chtěli byste, aby to dopadlo jinak? A jak?*“ Učitel nechává žákům prostor na nápady jiného konce knihy.

Obrázková osnova:

„*Ted' zkusíte zavzpomínat, co všechno Brouček zažil a s čím se během vyprávění setkal.*“ Žáci dostanou do skupin 6 obrázků (viz příloha č. 44), které se snaží srovnat podle dějové linie knihy. Mají za úkol vymyslet krátké vyprávění ke každému obrázku. Obrázky si mohou vybarvit. Na obrázku je:

- Brouček za komínem
- Broučkův první let – setkání se sovou
- Brouček je zasažen kloboukem
- Broučkově setkání s Verunkou
- Broučkova svatba s Beruškou
- Mají deset dětí

Konec příběhu:

„*Jakými slovy končí pohádky? Zazvonil zvonec a pohádky je konec. Vy si teď pár takových zvuků poslechnete a zkusíte přijít na to, jakého jsou druhu a co je vytvořilo.*“ Učitel pouští nahrávku, kde zvoní různé druhy zvonů a zvonečků. Pustí vždy jeden zvuk a čeká na správné odpovědi, poté pokračuje dalšími zvuky (malinkatý kovový zvoneček, kostelní zvon, triangel, větší keramický zvonek, zvonění mobilního telefonu, rolnička, domovní zvonek, cinkání skleniček).

Pojmová mapa:

Žáci opět jako při prvním seznámení s knihou zpracují pojmovou mapu na téma: „knihy Broučci“. Tu si poté vystaví společně s tou první a debatují nad rozdíly.

Pracovní list???

1. úkol: Žáci kreslí abstrakci, užívají barev k vyjádření svého pocitu z poslední kapitoly.

2. úkol: Žáci vybírají a doplňují slova z nabídky. (zlá, poslušně, kvetou)

3. úkol: Žáci hledají v textu jedenácté kapitoly určitá slova. Písmeno znamená, že na toto písmeno slovo začíná a číslo znamená, počet hlásek ve slově. (J4 – jaro, jako, P6 – potoky, padali, podnes, M5 – mrzlo, mléko, J8 – jalovcem, T3 – tři)

4. úkol: Žáci kreslí svoji představu místa, kde zmrzlo všech 12 broučků = 12 chudobiček.

Poslední dodělávky na vlastní knize:

Žáci dostávají čas, aby si mohli do knihy, na které pracují od počátku čtení Broučků, zaznamenat postřehy z poslední jedenácté kapitoly a nakreslit obrázek. Je potřeba knihu důkladně projít a případné vynechávky doplnit, aby mohly jít knihy na výstavu. Mezi prací se může učitel ptát: „*Jaký byl pro vás nejsilnější zážitek v knize? Nejkrásnější? Nejošklivější? Nejzábavnější? Nejojemnější?*“

Druhá období (4. a 5. ročník)

Tato kapitola seznamuje žáky s tím, že všichni broučci v chaloupce zmrzli. Žák objasní autora dopisu. Orientuje se v jednotlivých kapitolách knihy. Dokáže správně seřadit obrázkovou osnovu, pojmenovat jednotlivé obrázky a doplnit osnovu o další informace. Vyjmenuje, co ho v knize zaujalo a co naopak.

Pomůcky: dopis od Smrti, obrázková osnova, nahrávka zvuků zvonků, pracovní list

Motivace:

Motivace je totožná s motivací v prvním období.

Brouček smutně přilétá do třídy, přináší dopis a říká: „*Musím se s vámi rozloučit. Zdar Bůh!*“ Brouček zase položí dopis na lavici a opět odlétá. Dopis zůstává ležet na lavici. Je napsán bílou tužkou na černém papíře. Žáci se mezi sebou domluví, kdo ho přečte. Vybraný žák čte nahlas a ostatní poslouchají.

Text dopisu:

Hádej! Beze mne by byl život na Zemi neúplný. Každý se se mnou setká, někdo dříve a někdo později. Jeden má ze setkání se mnou strach a druhý si přeje, abych ho už navštívila. Dokážu být krutá a nespravedlivá, ale i osvobozující a milosrdná. Nikdo neví kdy, a kde se objevím. Pokus se s někým setkám, na jeho přátelích a rodině to okamžitě poznáš. Ten dotyčný už zůstane se mnou a k rodině se už nikdy nevrátí. Nemám ve zvyku je vracet. To by se musel stát zázrak! Zázraky se ale dějí zřídkakdy. Nemysli na mne každý den, ale počítej se mnou a podle toho také žij! Víš?

Učitel se žáků ptá: „*Kdo nám dopis poslal? Proč se nám tu zase objevuje smrt? Koho si ještě vezme? Myslíte, že Broučka? A proč jeho? Vzpomeňte si, koho už si vzala a jak? Nejlépe uděláme, když si to přečteme.*“

Čtení 11. kapitoly:

Protože 11. kapitola má pouhých 7 řádků, každý žák má za úkol si ji v tichosti přečíst sám. Učitel při čtení sleduje jejich reakce (smutek, smích, rozčilení, zklamání,...). Po dočtení žáci dostávají chvíli na vstřebání informace, že všichni broučci v zimě umrzli. Pak učitel využívá toho, že sledoval reakce žáků a ptá se jich: „*Proč ses tvářil smutně? Kdo z vás ještě cítil smutek? Proč jsi tu knihu zlostí zavřel? Jsi rozzlobený na pana Karafiáta? Líbil by se ti jiný konec knihy? A jaký bys napsal ty? My ale musíme respektovat, jak to pan Karafiát napsal, i když je to smutné. V této formě je pro nás tato kniha důležitou a poučnou.*„*Protože autor Jan Karafiát věřil, že Bůh se musí poslouchat a s každým, že má své plány. Pro broučky byla příliš tuhá zima. To se běžně v přírodě stává, jenom o tom nevíme. A hlavně nemáme k těm cizím broučkům žádné vazby. Naopak o broučcích z palouku jsme se toho stihli dozvědět spoustu. Jak pracují, jak bydlí, s kým se přátelí a navštěvují, jak se chovají, že se mají rádi a poslouchají Boha. Proto je teď přirozené, že cítíme smutek nad tím, co se jim nakonec přihodilo. Ale i tak doufám a věřím, že se ke knize třeba časem vrátíte a s radostí si ji opět přečtete.*“

Obrázková osnova:

„*Ted' si zkusíme vzpomenout, co všechno Brouček v knize zažil a s čím se během vyprávění setkal.*“ Žáci dostanou do skupin 11 obrázků (viz příloha č. 44), které se snaží srovnat podle dějové linie knihy. Mají za úkol vymyslet krátké vyprávění ke každému obrázku, které následně prezentují. Obrázky si mohou vybarvit. Na obrázku je:

- Brouček za komínem
- Brouček si bere koláče
- Broučkovi je v posteli zima
- Brouček se při prvním letu setkává se sovou
- Brouček svítí v zahradě na hrušce
- Brouček je zraněn kloboukem
- Brouček se setkává s Verunkou
- Brouček se žení s Beruškou
- Brouček s Beruškou mají deset dětí
- Janinka umírá
- Dvanáct chudobiček – smrt broučků

Konec příběhu:

„*Jakými slovy končí pohádky? Zazvonil zvonec a pohádky je konec. Vy si teď pár takových zvuků poslechnete a zkusíte přijít na to, jaká věc na vašich fotkách je vytvořila.*“ Učitel rozdává každému žákovi papír, na kterém jsou fotografie různých zvonků a zvonečků (kovový malý a velký, hliněný, kravský, rolničky, mobilní zvonění, triangl). Zde záleží na učiteli, kolik druhů zvonů a zvonků je schopen přinést. Všechny předem vyfotí, seskupí na jeden papír a vytiskne pro každého žáka. Učitel jedním z nich zazvoní a říká přitom pořadové číslo zvonu. Čeká, až si žáci zapíší číslo ke správné fotografii a poté pokračuje dalšími zvuky.

Pojmová mapa:

Žáci opět jako při prvním seznámení s knihou zpracují pojmovou mapu na téma: „*knihy Broučci*“. Tu si poté vystaví společně s tou první a debatují nad rozdíly.

Pracovní list

1. úkol: Žáci kreslí abstrakci, užívají barev k vyjádření svého pocitu z poslední kapitoly.

2. úkol: Žáci hledají v textu jedenácté kapitoly určitá slova. Písmeno znamená, že na toto písmeno slovo začíná a číslo znamená, počet hlásek ve slově. (J4 – jaro, jako, P6 – potoky, padali, podnes, M5 – mrzlo, mléko, J8 – jalovcem, T3 – tři)

3. úkol: Žáci odpovídají na otázky. Zde jsou odpovědi z textu, ostatní odpovědi jsou individuální. (zlá, až na dno, padali z povětří)

4. úkol: Žáci kreslí vlastní představu pomníčku pro Broučky a vymýšlí na něj nějaký text, který by danou situaci a postavy vystihoval.

Poslední dodělávky na vlastní knize:

Žáci nyní mají čas, aby si mohli do knihy, na které pracují od počátku čtení Broučků, zaznamenat postřehy z poslední jedenácté kapitoly a nakreslit obrázek. Je potřeba knihu důkladně projít a případné vynechané úseky doplnit, aby mohly jít knihy na výstavu. Během práce se učitel žáků ptá: „*Jaký byl pro vás nejsilnější zážitek v knize? Na co si určitě vzpomenete, když se vás někdo zeptá, o čem ta kniha vlastně je? Co v ní bylo nejkrásnější? Nejošklivější? Nejzábavnější? Nejdokjemnější? Nejsmutnější? Nejpřekvapivější?*“

Mezipředmětové vztahy:

Výtvarná výchova: Abstrakce – představa smrti

Pomůcky: výkres, suché pastely, lak na vlasy

Žáci mají za úkol vystihnout abstraktně svoji představu smrti. Malují suchými pastely na výkres. Pastely dovolují barvy rozmazávat. Finální práce fixujeme lakem na vlasy.

Český jazyk (sloh): Popis místa

Žáci popisují místo, kde by chtěli prožít svůj život.

Anglický jazyk: Obrázkový diktát

Pomůcky: papír a tužky

Učitel anglicky diktuje úkony, které žáci zaznamenávají na papír. Např. „*Brouček is large. He has a small nose. He has a blue jacket.*“ Učitel současně maluje úkony zezadu na tabuli. Poté provádí kontrolu.

Závěr

Tato diplomová práce se zabývá životní cestou evangelického faráře a spisovatele Jana Karafiáta. Procestoval kvůli studiím velkou část Evropy. Přes své životní a profesní úspěchy vynikal svou skromností a láskou k rodině. To vše dokázal přenést do svého nejnámějšího literárního díla Broučci. Kniha vypráví o svatojánských broučcích, o jejich poslušnosti k Bohu a v neposlední řadě dává čtenáři možnost setkat se v knize s motivem smrti.

V praktické části jsem se zaměřila na vytvoření metodických návrhů k jedenácti kapitolám této dětské knihy, která je doplněna nádhernými ilustracemi Jiřího Trnky. Součástí každé vypracované kapitoly je pracovní list, ve kterém si žáci ověřují, jak textu porozuměli. Věřím, že promyšlená příprava na vyučování je efektivní a přináší učitelům i žákům pocit uspokojení a seberealizace.

Čtenářská gramotnost je součástí našeho dnešního života a chci věřit, že pomyslná ručička bude v budoucnu stoupat a že se bude v mezinárodním srovnání pohybovat co nejvýše.

Jsem vděčná za to, že jsem jimramovským rodákem společně s Karafiátem. Stejně jako on jsem tam řadu let žila, působila a pokaždé se tam ráda vracím. Vzdávám mu dík, za krásné dílo, které vytvořil nejen pro děti, ale pro všechny lidi napříč generacemi.

Použitá literatura

BALCAR, L., et. al. *Nad Karafiátovými Broučky*. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 194. 142 s. ISBN neuvedeno.

ČERMÁK, E. *Kronika Zubří země*. Jimramov, 1979. 416 s. ISBN neuvedeno.

DOLEŽALOVÁ, A., B. *Metodika čtení a psaní s porozuměním ve 2. a 3. ročníku*. Brno: Tvořivá škola, 2012. 43 s. ISBN 978-80-87433-19-5

FABIÁNKOVÁ, B., HAVEL, J., NOVOTNÁ, M. *Výuka čtení a psaní 1. stupni základní školy*. Brno: Paido, 1999. 81 s. ISBN 80–85931–64–8.

HROMÁDKA, J. L. *Jan Karafiát*. Praha, 1946. 96 s. ISBN neuvedeno.

KARAFIÁT, J. *Broučci*. 84. vydání, Praha: Albatros, 1989. 91 s. ISBN 13-808-89. ISBNneuvedeno.

KARAFIÁT, J. *Paměti spisovatele BroučkůI*. 1. vydání, Praha: F. Kafka, 1919. ISBN neuvedeno.

KARAFIÁT, J. *Paměti spisovatele BroučkůII*. 1. vydání, Praha: F. Kafka, 1921. ISBN neuvedeno.

KARAFIÁT, J. *Paměti spisovatele BroučkůIII*. 1. vydání, Praha, F. Kafka, 1922. ISBNneuvedeno.

KARAFIÁT, J. *Paměti spisovatele BroučkůIV*. 1. vydání, Praha, F. Kafka, 1923. ISBN neuvedeno.

KARAFIÁT, J. *Paměti spisovatele BroučkůV*. 1. vydání, Praha, K. Reichel, 1928. ISBNneuvedeno.

KOVALČÍK, Z. *Jan Karafiát a jeho Broučci*. Ostrava: Item, 1992. 14 s. ISBN neuvedeno.

KRAMPLOVÁ, I., et. al. *Netradiční úlohy aneb čteme s porozuměním*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2002. 66 s. ISBN 80-211-0416-3

MAŇÁK, J. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

Obecní úřad Jimramov. *Jan Karafiát – 160. výročí narození, Broučci –130. výročí prvního vydání.* Jimramov, 2006. 28 s. ISBN neuvedeno.

PETTY, G. Moderní vyučování. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-172-7

ŠOTTNEROVÁ, D. Lidové tradice. Olomouc: Rubico. 253 s. ISBN 978-80-7346-096-9

TOMAN, J. *Vybrané kapitoly z didaktiky čtení a literární výchovy I.* České Budějovice: Pedagogická fakulta, 1990. 70 s. ISBN 70-40-019-6.

Oficiální stránky městyse Jimramov [online] 2015

URL: <http://www.jimramov.cz/>

Internetový magazín Vysočiny Žďárské vrchy [online] [2015-02-15]

URL <http://www.zdarskevrchy.cz/tipy-na-vylet/3113-pomnik-brouk>

Seznam příloh

- PŘÍLOHA Č. 1 RODIČE JANA KARAFIÁTA
- PŘÍLOHA Č. 2 KŘESTNÍ LIST JANA KARAFIÁTA
- PŘÍLOHA Č. 3 NEJSTARŠÍ ZACHOVANÁ FOTOGRAFIE JANA KARAFIÁTA
- PŘÍLOHA Č. 4 PIARISTICKÉ GYMNÁZIUM V LITOMYŠLI, NA KTERÉM STUDOVAL
- PŘÍLOHA Č. 5 JAN KARAFIÁT JAKO STUDENT BOHOSLOVÍ NA UNIVERZITĚ V BERLÍNĚ
- PŘÍLOHA Č. 6 JAN KARAFIÁT JAKO VIKÁŘ V ROUDNICI
- PŘÍLOHA Č. 7 MISS J. BUCHANAN, KTERÉ JE VĚNOVÁNA KNIHA BROUČCI
- PŘÍLOHA Č. 8 FOTOGRAFIE PRVNÍ STRÁNKY PŮVODNÍHO RUKOPISU BROUČKŮ
- PŘÍLOHA Č. 9 TITULNÍ LIST PRVNÍHO VYDÁNÍ BROUČKŮ Z ROKU 1876
- PŘÍLOHA Č. 10 POSLEDNÍ ZACHOVANÁ FOTOGRAFIE JANA KARAFIÁTA Z ROKU 1894
- PŘÍLOHA Č. 11 RODNÝ DŮM JANA KARAFIÁTA V ROCE 1930 A 2015
- PŘÍLOHA Č. 12 PAMĚTNÍ DESKA NA RODNÉM DOMKU V JIMRAMOVĚ
- PŘÍLOHA Č. 13 KARAFIÁTŮV HROB V PRAZE NA VINOHRADSKÉM HŘBITOVĚ
- PŘÍLOHA Č. 14 POMNÍK BROUČKŮ U OBCE KONÍKOV (NAD JIMRAMOVEM)
- PŘÍLOHA Č. 15 TUISTICKÁ ZNÁMKA JIMRAMOVA S MOTIVEM BROUČKA
- PŘÍLOHA Č. 16 DŘEVĚNÁ SOCHA BROUČKA NA NÁMĚSTÍ V JIMRAMOVĚ
- PŘÍLOHA Č. 17 PRACOVNÍ LIST K PRVNÍ KAPITOLE (1. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 18 PRACOVNÍ LIST K PRVNÍ KAPITOLE (2. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 19 PRACOVNÍ LIST KE DRUHÉ KAPITOLE (1. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 20 PRACOVNÍ LIST KE DRUHÉ KAPITOLE (2. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 21 PRACOVNÍ LIST K TŘETÍ KAPITOLE (1. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 22 PRACOVNÍ LIST KE TŘETÍ KAPITOLE (2. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 23 PRACOVNÍ LIST KE ČTVRTÉ KAPITOLE (1. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 24 PRACOVNÍ LIST KE ČTVRTÉ KAPITOLE (2. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 25 PRACOVNÍ LIST K PÁTÉ KAPITOLE (1. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 26 PRACOVNÍ LIST K PÁTÉ KAPITOLE (2. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 27 PRACOVNÍ LIST K ŠESTÉ KAPITOLE (1. OBDOBÍ)

- PŘÍLOHA Č. 28 PRACOVNÍ LIST K ŠESTÉ KAPITOLE (2. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 29 PRACOVNÍ LIST K SEDMÉ KAPITOLE (1. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 30 PRACOVNÍ LIST K SEDMÉ KAPITOLE (2. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 31 PRACOVNÍ LIST K OSMÉ KAPITOLE (1. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 32 PRACOVNÍ LIST K OSMÉ KAPITOLE (2. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 33 PRACOVNÍ LIST K DEVÁTÉ KAPITOLE (1. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 34 PRACOVNÍ LIST K DEVÁTÉ KAPITOLE (2. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 35 PRACOVNÍ LIST K DESÁTÉ KAPITOLE (1. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 36 PRACOVNÍ LIST K DESÁTÉ KAPITOLE (2. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 37 PRACOVNÍ LIST K JEDENÁCTÉ KAPITOLE (1. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 38 PRACOVNÍ LIST K JEDENÁCTÉ KAPITOLE (2. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 39 OBRÁZKY K ZAPAMATOVÁNÍ (2. KAPITOLA, 1. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 40 OBRÁZKY K ZAPAMATOVÁNÍ (2. KAPITOLA, 2. OBDOBÍ)
- PŘÍLOHA Č. 41 KRESBA K ŘÍKÁNCE (K 7. KAPITOLE)
- PŘÍLOHA Č. 42 BROUČCI A BERUŠKY (K 7. KAPITOLE)
- PŘÍLOHA Č. 43 BROUČKOVA UKOLÉBAVKA (K 8. KAPITOLE)
- PŘÍLOHA Č. 44 OBRÁZKOVÁ OSNOVA (K 11. KAPITOLE)

Příloha č. 1 Rodiče Jana Karafiáta

Zdroj: Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941.

Příloha č. 2 Křestní list Jana Karafiáta

N° 386.

Taufschein

In dem evangelischen Pfarramt zu dem Kirch-
weilken Gebirgskönig Thron V. fol. 52. das in dem
Nächstgen Jägerwitz, am 17. 1799. die Brautleute
Nath. und Johanna Karafiát in die Taufe
am 27. Jänner 1800. Niessig sechs, geboren,
und von St. Elisabethen von dem Namen
getauft. Die Taufeltern sind: Johann
Johann Heinrich Karafiát
ein geübter Opa des B. Johann Karafiát
Bürgermeist in Jägerwitz, und die
Jungfrauen Johanna, Tochter des Johann
Leuchter Bürgermeist von der Markt. Saar 1750.
mit dem Namen des Joh. Sauf.
Alle Taufzeugen sind gegenwärtig gewesen:
Nath. Bláček, Pfarrer zu Jägerwitz 1799.
und Maria, Tochter des Johann Scher, Bür-
germeist von Saar, 1750. und der Christen der
genannten Gebirgskönig Anna Strachotik von Jägerwitz
Hilfswort des Pfarramt Niessig sechs.
Professur St. E. zu Jägerwitz am 9. Septbr. 1800.

Nath. Král
Pfarrer.

Zdroj: Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941.

Příloha č. 3 Nejstarší zachovaná fotografie Jana Karafiáta

Zdroj: Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941.

Příloha č. 4 Piaristické gymnázium v Litomyšli, na kterém studoval

Zdroj: Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941.

Příloha č. 5 Jan Karafiát jako student bohosloví na univerzitě v Berlíně

Zdroj: Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941.

Příloha č. 6 Jan Karafiát jako vikář v Roudnici

Zdroj: Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941.

Příloha č. 7 Miss J. Buchanan, které je věnována kniha Broučci

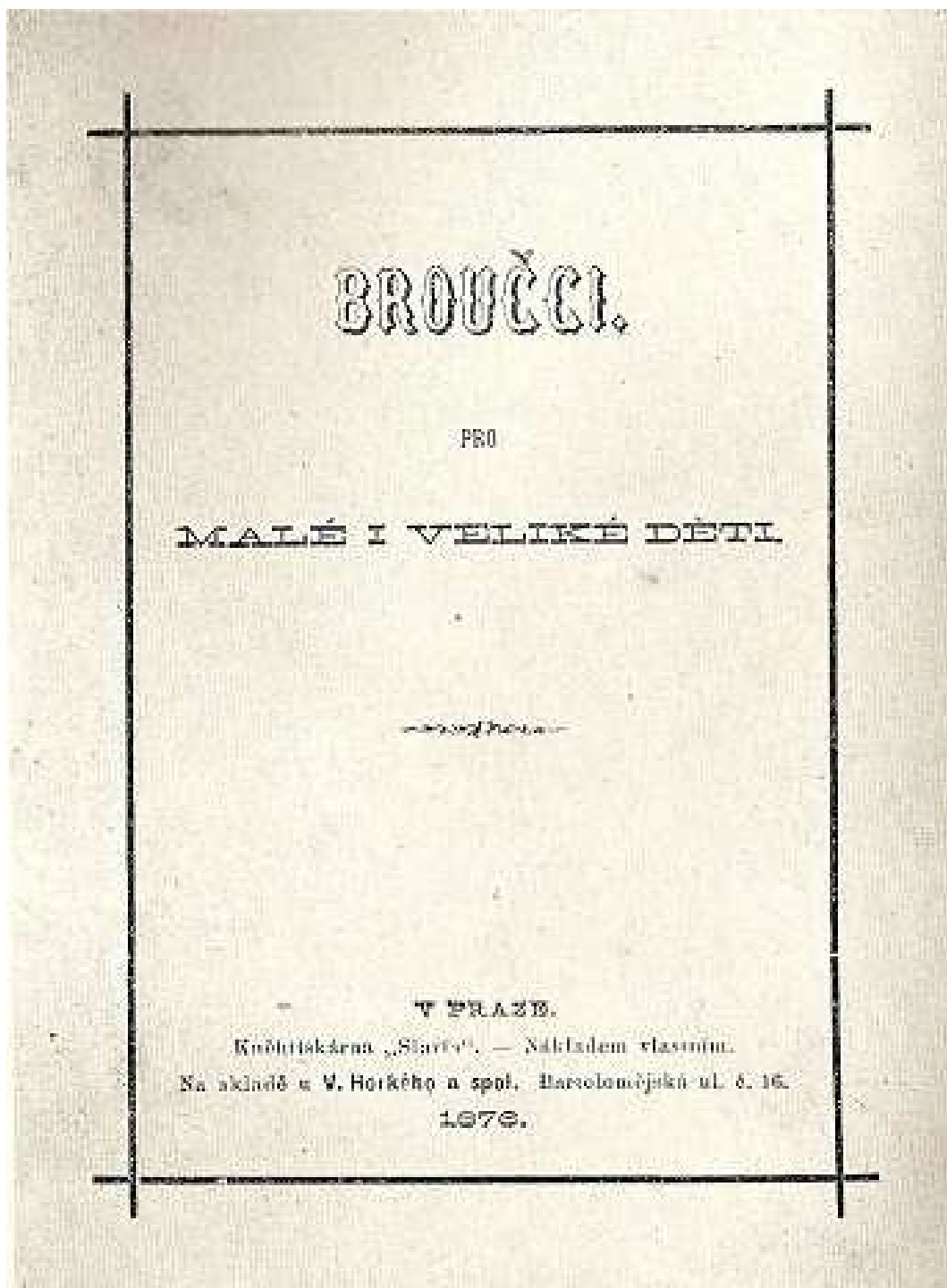
Zdroj: Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941.

Příloha č. 8 Fotografie první stránky původního rukopisu Broučků

Slunko je bylo p. Svaného Západa, a Svan-
 janští Broučci vstávali. Slaminka je bylo p.
 Kudym, a p. Svaného Svaní. Tatíněk je také se.
 Svan. Ládě, ~~to je~~ v posteli, a hroty, si hoví.
 Brouček pak předel se své postýlky na masni-
 činu, - on se to tam přikrývá spal, - lekl si
 přikrva na zádech, ~~byť je~~
~~zdvíhl~~ zdvíhl všechny nožičky do
 povětří a počal se ~~houspat~~ houspat, hous-
 hous, houspousp. Ale na jednou se ~~zdvíhl~~ zdvíhl
 rozhoupl, houspousp, a na kácel na žemi.
 Kácel, co mu je, bylo stačilo.
 Tatíněk to takle, tak se byl odly polekaný.
 Zadrápený Brouček, co pak tak musil křičet!
 - „He! tatínku, ~~to je~~ ~~byť je~~
 jsem se tak vydělil! - ~~to je~~ ~~byť je~~
 já jsem spadl s postele, - tak sis měl dát
 pozor! - „~~Je~~ Ale, bdyž oně me to přece vo-
 lo! - Slaminka měla je zatím snidani koto-
 rou a se je budilo, vstávjelo, vstávjelo, slunko
 si Západa, kudyma snidat. A co pak ty Brouček,
 ty, je přeláči! Sotras se: přeloupl! - „Ale,
 bdyž jsem je se tak vydělil, a tatíněk, a vyšk-
~~ni~~ nekrivěl! - „~~Je~~ ~~byť je~~ ~~byť je~~ ~~byť je~~ ~~byť je~~
 čička nejce snese a iakto se bi to Západy. Zatím
 se přikrva pomyjeve ~~na~~ pudeně snidat. Tatín-
 ěk šel Slaminka Broučka přikrva napsa, Brou-
 ček přistalil žilně se stoty a suaminka, z postle
 polkvičkou na stól. Sedl si, sepyjal nožičky a
 tatíněk se modlil: O, máš milý Bože,
 Pověst, ome skéte
 Ať se ~~zdvíhl~~ zdvíhl, prosíme,
 Bože, ať se tě bojíme,
 Bojíme a posloucháme
 A přeťem se rádi přimě.
 Na to šel Brouček svou modlitbu, a bdyž
 huj nám, Pane Bože, prosíme tě, pokračuj a pak
 si hned šel svou dřevěnou lůžku, a znam-
 sili s ní Západy. Však oni ~~byť je~~ ~~byť je~~ ~~byť je~~ ~~byť je~~
 polkvičku, a Brouček, třeba je všechny post-
 věičky rád, vždy a vždy, a za sebou přese
 je všech polkviček nejraděj. Tatíněk je smij
 plný latic, a suaminka, oně je šlo přeláči.
 Ale tatíněk je je má čas, slunko je je slunko
 je horama. Hovom dal manivce hubičku.

Zdroj: Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941.

Příloha č. 9 Titulní list prvního vydání Broučků z roku 1876

Zdroj: Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941.

Příloha č. 10 Poslední zachovaná fotografie Jana Karafiáta z roku 1894

Zdroj: Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941.

Příloha č. 11 Rodný dům Jana Karafiáta v roce 1930 a 2015

Zdroj: ČERMÁK, E. Kronika Zubří země. Jimramov, 1979.

Zdroj: Vlastní fotodokumentace

Příloha č. 12 Pamětní deska na rodném domku v Jimramově

Zdroj: Vlastní fotodokumentace

Příloha č. 13 Karafiátův hrob v Praze na Vinohradském hřbitově

Zdroj: Balcar, F., et. al. Nad Karafiátovými Broučky. Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1941.

Příloha č. 14 Pomník Broučků u obce Koníkov (nad Jimramovem)

Zdroj obou obrázků: <http://www.zdarskevrchy.cz/tipy-na-vylet/3113-pomnik-brouk>
[online] [2015-02-15]

Příloha č. 15 Tuistická známka Jimramova s motivem Broučka

Zdroj: Vlastní fotodokumentace

Příloha č. 16 Dřevěná Socha broučka na náměstí v Jimramově

Zdroj: Vlastní fotodokumentace

Příloha č. 17 Pracovní list k první kapitole(1. období)

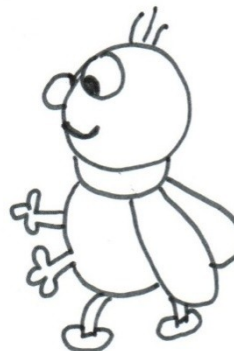
1. V čem se Brouček koupal? Vylušti všechny možnosti a správnou zakroužkuj.

pakak syro

rkybín

kopot

lunažika

2. Tatiček s kmotříčkem už brzy poletí domů. Vybarvi žlutě, co v tu stejnou dobu děláš ty.

čtu si

hraju si

zlobím rodiče

koukám na
televizi

jezdím na kole

spím

3. Co měl Brouček k snídani? Správnou odpověď zakroužkuj a vybarvi.

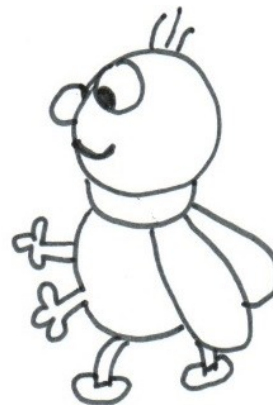

4. Co by sis dal k snídani ty? Napiš a nakresli to.

Příloha č. 18 Pracovní list k první kapitole (2. období)

1. Ve dvojici vymyslete Broučkovi novou krátkou modlitbičku.

2. Dopln odpověď:

Máš rád med? _____

Kdo med vyrábí? _____

Co se vyrábí z medu? _____

3. Seřaď věty postupně tak, jak šel děj. Piš čísla 1 – 4.

___ Brouček nazval Berušku Beroušem.

___ Brouček chtěl mamince zafouknout kamna.

___ Brouček se houpal na postýlce.

___ Brouček šťaklíčky jen tak házel.

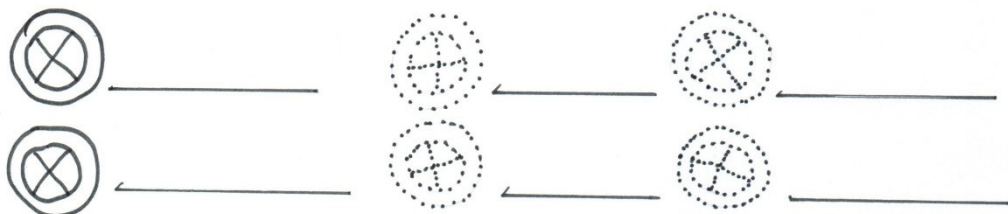
Koho nejvíc pokoušíš ty? _____

4. Na co si Brouček sedl, když se zlobil na Berušku, která řekla, že špatně rovná šťaklíčky? Napiš a namaluj to.

Příloha č. 19 Pracovní list ke druhé kapitole (1. období)

1. Jaké koláče měla kmotříčka připravené? První dva vybarvi a napiš. Naznačené obtáhni, vybarvi a vymysli, s čím jsou.

2. Co by sis do chaloupky nachystal na zimu ty? Zakroužkuj to.

deku	míč	topení
spacák	sirky	
	vodu	mobil
písek	kolo	rukavice
dřevo		
	uhlí	mouku

3. Spoj správné dvojice.

Janinka
kmotříček, kmotříčka a Beruška
Brouček, maminka a tatínek
farář

kostel
stráž pod jalovcem
pod dubem
v mechu pod vřesem

4. Napiš a nakresli, kde bydlíš ty.

Příloha č. 20 Pracovní list ke druhé kapitole (2. období)

1. Doplně:

Janinka bydlí v chaloupce v _____ ve vřesu u _____.

Na _____ pod jalovcem bydlí _____, tatínek a neposedný _____.

Kmotříček s _____ mají _____ a společně bydlí v chaloupce pod _____.

Pan farář chodí kázat do _____.

2. Vypiš, co všechno by sis nanosil na zimu do chaloupky ty?

3. Zakroužkuj správnou odpověď:

Kdo chtěl sežrat kmotříčka?

žluna – žluva – žlutásek – želva – žirafa

Koláče byly:

povidlové – tvarohové – marmeládové – makové – ořechové

V jakém ročním období se broučci scházejí a loučí?

jaro – léto – podzim – zima

Čím si broučci vycpávají okna na zimu?

slámou – látkami – polystyrenem – pěnou – mechem

4. Napiš a nakresli, co měli broučci při loučení k pití?

Příloha č. 21 Pracovní list k třetí kapitole (1. období)

1. Vypiš názvy pohádek, kde se vyskytuje kočka. Do rámečku vymysli a napiš název pohádky z dnešní kapitoly.

2. Která květina vyroste na místě, kde umře brouček nebo beruška? Zakroužkuj ji a vybarvi, všechny květiny pojmenuj.

3. Doplně samohlásky do indicií. Indicie ti pomohou doplnit tajenku.

L _ D _ Z _ ST _ V _ J _

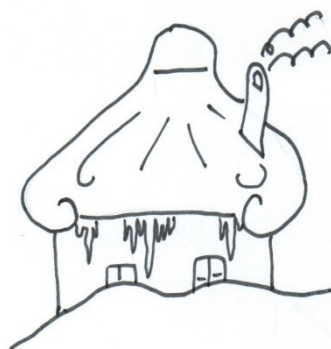
Z _ M N _ V _ N _

VŠ _ D _ MRZN _

SL _ N _ ČK _ N _ HŘ _ J _

Tajenka: Ještě vládne

--	--	--	--

4. Nakresli, jakou barvu měli kočička a kocourek z pohádky? Můžeš nakreslit i jejich tři koťátka. Všem jim vymysli jména.

Příloha č. 22 Pracovní list ke třetí kapitole(2. období)

1. Dopln vynechaná slova:

Ó náš milý _____.

Povstali jsme __ lože,

a _____ tě prosíme,

dejž, ať se tě _____,

bojíme a _____

a přitom se _____ máme.

2. Spoj správně:

Maminka
Koťátka
Tatínek
Brouček

držel
odbednil
Si
vyprávěla

okno.
pohádku.
maminku.
hrála.

3. Zkus vysvětlit: „Pán Bůh je s ní.“

4. Nakresli jednu chudobku, když umře brouček, a jednu chudobku, když umře beruška.
Do rámečku napiš, jak se jmenuje chudobka celým jménem.

Příloha č. 23 Pracovní list ke čtvrté kapitole (1. období)

1. Kdy má svátek Svatý Jan? Zjisti a napiš.

Kdy máš svátek ty?

2. Vyber a zakroužkuj správnou odpověď.

Co bylo uprostřed kašny? kůň – pes – lev – delfín

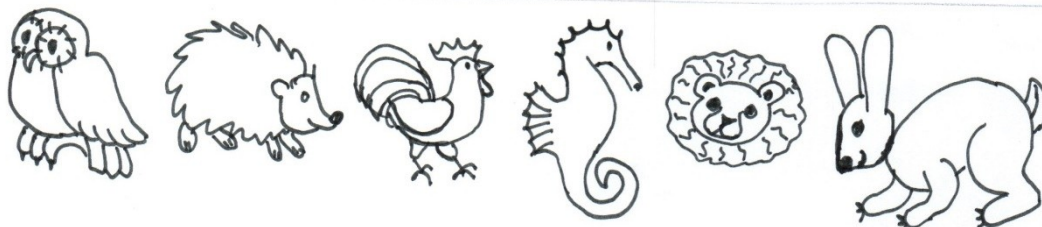
Čeho se Brouček v lese lek! hajného – myši – šišky – sovy

Co se na jaře objevuje? pupeny listů – jablka – houby – rampouchy

Jak se mezi sebou broučci zdraví?

Zdař pán Bůh! – Zdar vám! – Zdárný let! – Zdař Bůh!

3. Vybarvi ta zvířata, která Brouček na svém prvním letu potkal, viděl nebo slyšel.

4. Jak vypadá a co dělá ponocný?

Doplň hlásky a pak ho nakresli do rámečku.

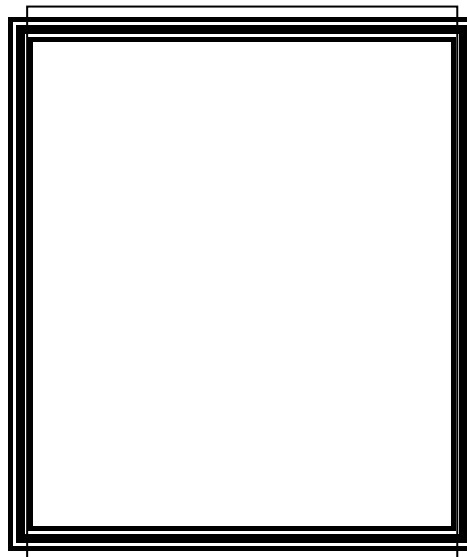
J _ O Ř E _ Ý _ S L _ _ P S L _ _ E R _ _ U

_ Á _ E L _ K _ _ O H

V R U _ _ _ R _ Í D L _ U _ _ K O _ _

_ O N _ _ U J _

C H _ _ N Í _ _ O M _ P Ř _ _ _ L O _ _ J I

Příloha č. 24 Pracovní list ke čtvrté kapitole(2. období)

1. Doplň pětilístek.

PREMIÉRA

2. Vyber, zda je věta pravdivá. Zakroužkuj ANO nebo NE.

Maminka se nemohla zdržet, samou radostí se až smála ANO x NE

Že by měl být můj Brouček neprodejný? ANO x NE

Vždyť to byla sova, a ta broučky nežere! ANO x NE

Dává pozor, aby se zloději nevloupali do domů a lidi nevzbudili. ANO x NE

3. Seřaď správně průběh Broučkova prvního letu a vyplň tajenku.

A	vidí hajného chaloupku
Ý	prolétá vinicemi
J	na náměstí vidí kašnu
S	letí okolo lesa
T	vidí sovu
V	potkává chrousta
A	kouká, jak ponocný troubí
N	vypravuje doma, co zažil

1	2	3	4	5	6	7	8

4. Kdy osoba z tajenky slaví svátek? _____

Nakresli, jak si ho představuješ.

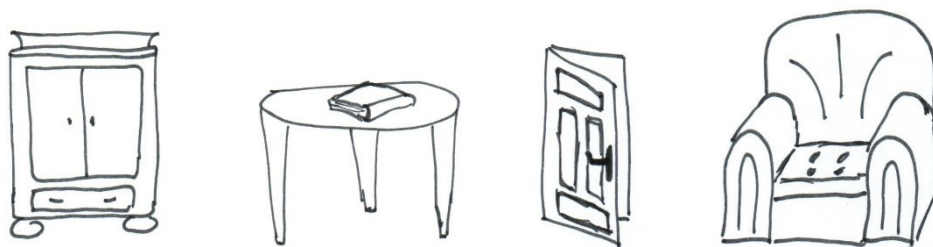

Příloha č. 25 Pracovní list k páté kapitole(1. období)

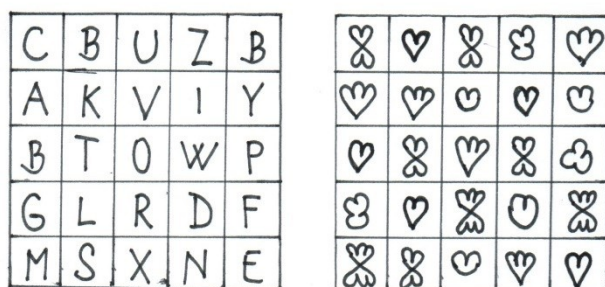
1. Podtrhni správné slovo v závorce.

Byla celá (bledá – černá – bílá) a měla takový (široký – úzký – objemný) klobouček, že jí ani nebylo do (uší – nosu – očí) vidět a měla takové (nepěkné – ošklivé – krásné) bělounké vlásy. Visely jí (přes – pod – na) ramena a byly svázaný (žlutou – modrou – zelenou) stužkou.

2. Na čem seděl Brouček, když vlétl do pokoje? Zakroužkuj a vybarvi.

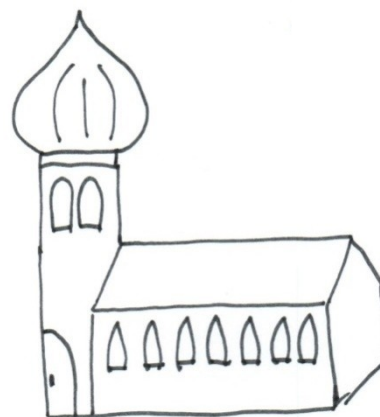
3. To správné srdce ti poradí, jak se jmenuje velikánská kniha tam na stolečku.

4. Spoj čarou dvojice. Jednu z nich si vyber a nakresli.

bělohlavý
kaštanový
černé
černé a bílé
modrý

plamínek
Pavlík
klapky
koně
Fréda

Příloha č. 26 Pracovní list k páté kapitole(2. období)

1. Najdi ve větě chyby a oprav je. Celou opravenou větu přepiš na linky pod ní.

Byla celá bíláa měla takový malinkýklobouček, že jí ani nebylo do nosu vidět, a měla takové nepěkné bělounké vlásky.

2. Doplň slovesa:

„_____, jak jsem ti to včera _____,“ _____ kmotříček Broučkovi. A až potud Brouček pěkně _____, ale teď _____, jak ten bělohlavý hošík loktem o toho kaštanového _____ a prstem _____ na prostřední okno nade dveřmi.

(poslouchal, povídal, šeptal, ukazoval, viděl, zavadil, Vidíš)

3. Postupně seřaď věty. Piš čísla 1 – 6.

Vždyť já neumřu. ____

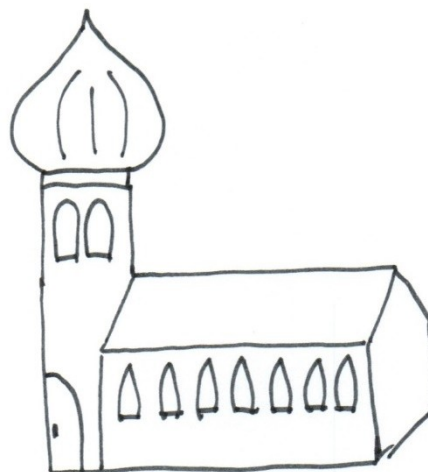
Toto cinklo. ____

Copak, Broučku, nesvítilíš? ____

To se však Janince nelíbilo. ____

A už nezpívali. ____

Už to strašně syčelo. ____

4. Nakresli Janinku tužkou a tu část těla, která ji bolela, vybarvi.

Příloha č. 27 Pracovní list k šesté kapitole(1. období)

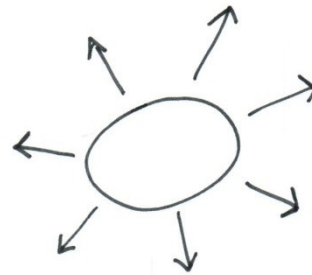
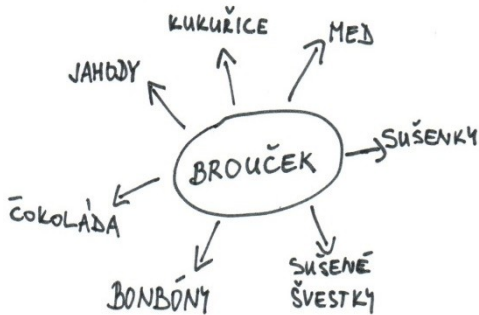
1. Co Broučkovi chybělo po události v zahradě? Vybarvi

2. Urči správně pořadí písmen ve slově. Zapiš do rámečku. Napiš, jak s tím Janinka Broučkovi pomáhala.

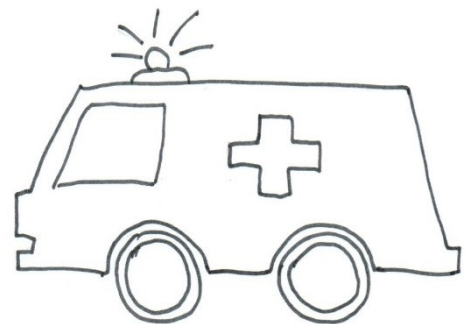
LEJO					
NÍVO					
OSAR					

3. Co ještě dodávalo Broučkovi sílu? Zakroužkuj. Do druhého kruhu napiš svoje jméno a k šipkám to, co posiluje tebe, když jsi nemocný.

4. Napiš, čeho se maminka během zimy obávala.

Nakresli, čeho se obáváš ty?

Příloha č. 28 Pracovní list k šesté kapitole(2. období)

1. Vyber z řady slovo, které se objevilo v dnešní kapitole (v textu kapitoly může být v jiném pádu).

klobouček – sako – svetr – rifle

Ferda – Fredy – Fréda – Fridrich

honěná – slepá bába – fotbal – rozpočítaná

ukrutná zima – obrovská zima – neobyčejná zima – tyranská zima

2. Vypiš tři věci, kterými Janinka Broučka léčila. Na linky napiš, jakým způsobem je používala.

1.					
2.					
3.					

3. Co ještě Brouček jedl, aby se posílil? Napiš.

Co jíš a piješ ty, aby ses uzdravil, když jsi nemocný?

4. Doplně do věty správné slovo ze závorky.

Na zahradě se konala _____. (schůze, slavnost, hudební show)

Brouček měl _____ křídélko celé pryč. (levé, žádné, pravé)

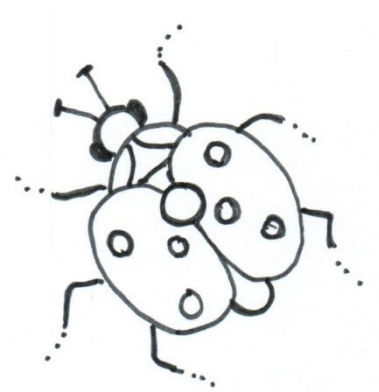
V chaloupce položili Broučka na _____. (postel, zem, židli)

K jedné větě nakresli obrázek.

Příloha č. 29 Pracovní list k sedmé kapitole(1. období)

1. Co mají za úkol Svatojánští broučci, a co Verunkové?

2. Co ztratil Brouček, když utíkal od růžtky (růžičky) ve Verunčin svatební den? Zakroužkuj a vybarvi.

Kdo mu ji přinesl? _____

3. Spoj věty a správné odpovědi.

Co se stalo Verunce, že plakala?
Kolik Verunků se vrhlo na Broučka?
Proč se brouček nedostane do nebička?
Koho Brouček potkával na cestě ze zahrady k růžičce?
Co si Brouček poranil?

sovu
nesvítí lidem
ztratila se
nohu
dva

4. Jakou barvu vlasů má Zlatohlávek? _____

U koho ještě bychom našli takové vlasy? _____

Nakresli je!

Příloha č. 30 Pracovní list k sedmé kapitole (2. období)

1. Co nepěkného Zlatohlávek Berušce provedl? Napiš.

2. Všimal sis detailů? Odpověď vylušti a napiš ji ke správné větě.

Co měla Verunka na tváři?

Co měla Verunka na bílém kapesníku?

Kdo zpíval sladce dole u potoka?

Jaká nožička broučka bolela?

Co dělala Janinka, když za ní Brouček přiletěl?

Jakou barvu měl hrnec, na kterém maminka vařila polévku?

Co Beruška navlékala?

I HUP
VÁRPA
VENĚŘEČ TÍPUNKY
ROUDOM
KVÍSAL
TEPLAL
BÍŘANYJE

3. Proč se Brouček nedostane do nebička? Zakroužkuj.

je zlý

neuklízí si

odmlouvá

neumí zpívat

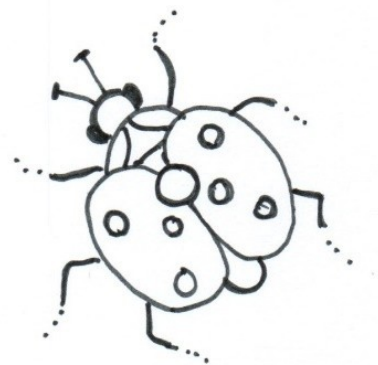
Neposlouchá Pána Boha

nejí

nesvítí lidem

4. Kvůli čemu spustil Brouček obrovský pláč?

Co dokáže rozplakat tebe? Nakresli to nebo napiš.

Příloha č. 31 Pracovní list k osmé kapitole(1. období)

1. Odpověz jedním slovem:

Co stihl tatínek s Broučkem postavit do svatého Jana? _____

Koho chtěl Brouček za ženu? _____

Co Beruška vařila, když přišel Brouček? _____

Chtěla si vzít Beruška Broučka hned? _____

2. Vybarvi tolik chudobiček, kolik jich v dnešní kapitole vykvetlo a pod každou napiš, komu patří.

3. Označ věty čísly 1 – 5 ve správném pořadí.

Přijď zas zítra!

Ach to měli žalost!

Oni mi ji nedají.

A byla svatba!

Milé dítě, nesmiš s tím ženěním odkládat.

4. Nakresli a napiš, co všechno měli Brouček a Beruška na svatební hostině a protože to jsou jen dvě věci, můžeš dokreslit ještě něco, co by sis přál na svatební hostině ty.

Příloha č. 32 Pracovní list k osmé kapitole (2. období)

1. Odpověz:

Co dělal Brouček u Janinky? _____

Kolikrát byl Brouček v chaloupce pod dubem, než Beruška slíbila, že si ho vezme?

Co se stalo kmotříčkovi, že se z něj stala chudobka?

2. Podtrhni barevně věty, které jsou pravdivé.

Beruška je hodná a neposlušná.

Brouček se bál, že mu Berušku nedají.

Na svatbě chyběla Janinka

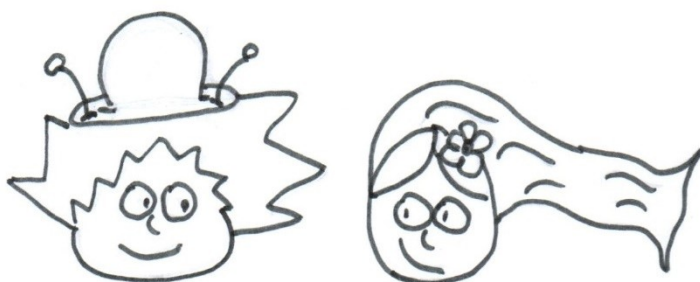
Maminka spadla ze stolice na zem a bylo po ní.

3. Vyber chybějící slova:

Kmotříčko, zůstávejte u _____. (vás, nich, nás)

A tak se pomodlili a počali se _____. (loučit, rozcházet, radovat)

Ale když já žádnou _____. (neznám, nechci, nepotřebuju)

4. „A šli zas do chaloupky a jedli a pili a zpívali a povídali.“

Napiš a nakresli, co budeš dělat na svatbě ty?

Příloha č. 33 Pracovní list k deváté kapitole(1. období)

1. Vylušti a zjistíš, kde byla do hrobečku uložena kmotříčka.

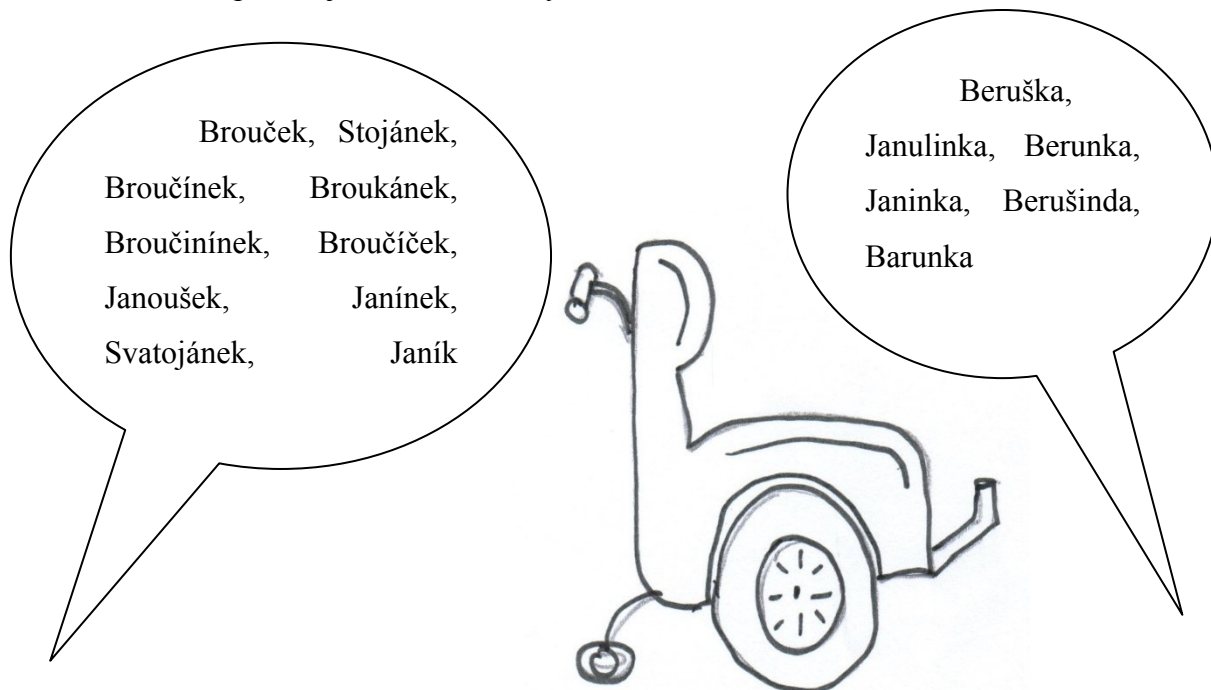

2. Spoj správně části vět.

Ti tam z roští mají už dva malé broučky
Vždyť já jsem váš Broučínek
Maminka se za nimi dívala
Já jsem tadyhle na tu nožičku chromá

a už na vás čekám.
ale umím také běhat
a my pořád nic.
a srdce jí plesalo.

3. Podtrhni správná jména deseti malých broučků.

4. Jedl jsi někdy fíky? _____

Chutnaly ti? _____

Jak se jmenuje strom, na kterém rostou? _____

Zkus ho nakreslit.

Příloha č. 34 Pracovní list k deváté kapitole (2. období)

1. Odpověz:

Kde chtěla kmotříčka, aby Brouček s Beruškou vykopali pro ni hrobeček?

Proč zrovna tam? _____

Zůstala chaloupka pod dubem opuštěná? _____

Kdo se do ní nastěhoval? _____

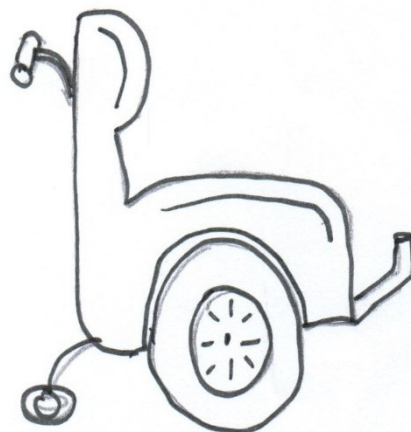
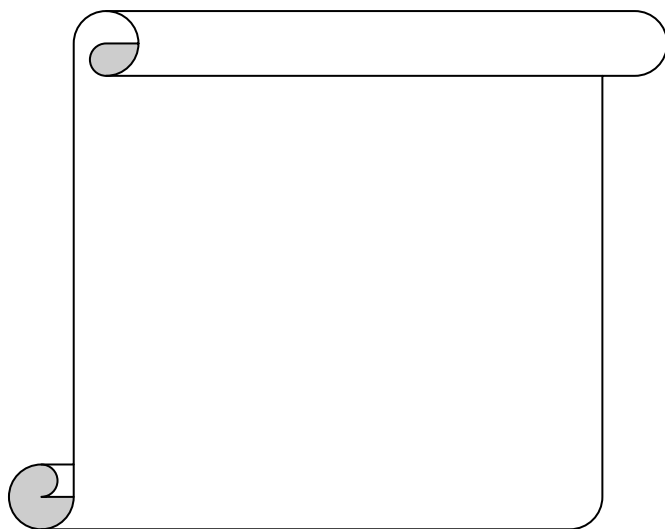
2. Spoj části vět:

Však tam
Broučka
Vidíte, on
Luňák
Já jsem

vám
Verunek
má
obě
to

bodlo.
tamhle ze šípku.
jde naproti.
zobák a peří.
podnes kvetou.

3. Zkus vypsát jména deseti malých broučků z chaloupky na stráni pod jalovcem.

4. Podtrhni a poté odpověz.

Na čem rostou fíky? (na stromě – na keři – v zemi)

Jak se to, na čem rostou, jmenuje?

Nakresli, jak si to představuješ.

Příloha č. 36 Pracovní list k desáté kapitole (2. období)

1. V každé větě škrtni jedno chybné slovo. Nahraď ho správným a to napiš za větu.

Tam na vrchu za rybníkem se rozloučili.

Frédo, kdepak se tady to křidélko vzalo?

A když to tatínek poslouchal, dal se do smíchu.

2. O čem povídal Pavlíček lidem v kostele?

Chceš se také s něčím svěřit nebo se k něčemu přiznat?

ANO – MOŽNÁ – NE

3. Doplň do textu slova z nabídky.

Když pak jednou po _____ právě chtěli zas letět, vzkázala jim _____, aby se k ní všichni přišli podívat. A tak se _____ hned všichni k ní podívat. U háječku pod skalou _____ červeně a bíle rozkvetlý, a v tom vřesu _____ jako samet, a v tom mechu na samé skále krásná, krásná _____. A ty dveře se tak svátečně leskly, a ta _____ se tak slavnostně třpytila, a Janinka _____ na lůžku všecka sváteční, a všecko, jako by měla veliký _____. _____ židlí kolem lůžka.

(šli, Dvanáct, chaloupka, svátek, Janinka, okénka, mech, snídani, vřes, ležela)

4. Doplň, co ukázal Brouček svým synům při jejich 1. letu. Nakresli, co broučkům při letu nesmí chybět.

CH _____ U H _____ O

V _____ E

Z _____ U

V _____ Ý D _ M

K ___ U

Příloha č. 37 Pracovní list k jedenácté kapitole (1. období)

1. Pastelkami zaznamenej do rámečku své pocity a dojmy z poslední kapitoly.

2. Vyber a doplň chybějící slovo:

Ach, to byla zima, _____ zima. (zlá – teplá – podivná)

Však jestli zmrznou, oni _____ zmrznou. (dočista – opravdu – poslušně)

Však tam _____ podnes. (kvetou – bydlí – umrznou)

3. Najdi a vypiš v textu 11. kapitoly tato slova:

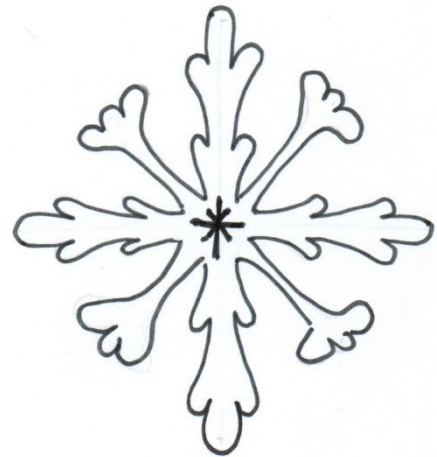
J 4 –

P 6 –

M 5 –

J 8 –

T 3 –

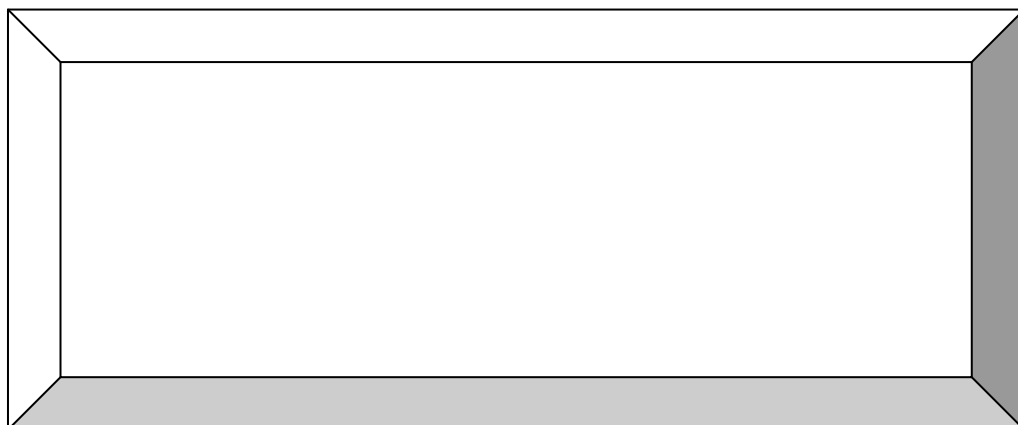

4. Nakresli, jak to na stráni pod jalovcem na jaře vypadalo. Kolik tam kvetlo chudobiček?

Příloha č. 38 Pracovní list k jedenácté kapitole (2. období)

1. Pastelkami zaznamenej do rámečku své pocity a dojmy z poslední kapitoly.

2. Najdi slova v dnešní kapitole.

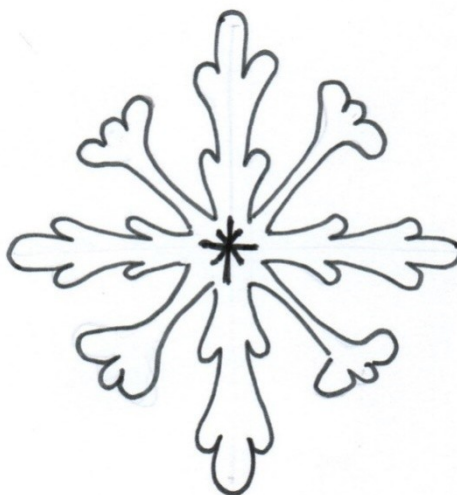
J 8 –

M 5 –

T 3 –

P 6 –

J 4 –

3. Odpověz:

Jaká byla zima? _____

Kam až zamrzly potoky? _____

Co se dělo s ptáky? _____

Co děláš při takové zimě ty? _____

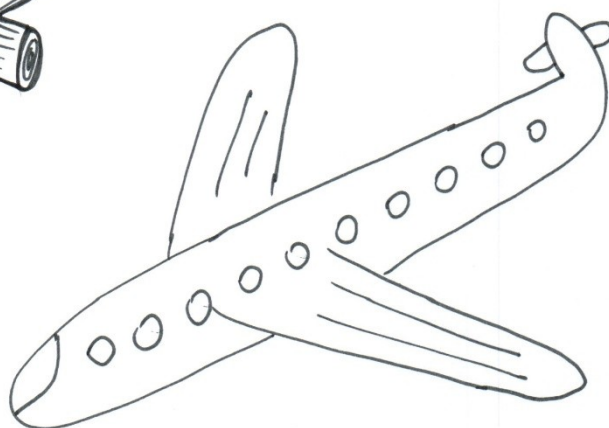
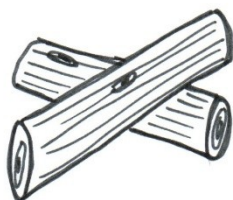
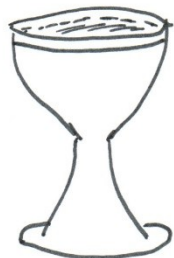
Který sport se dá při této zimě provozovat venku? _____

Baví tě? _____

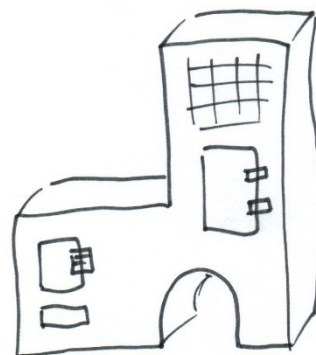
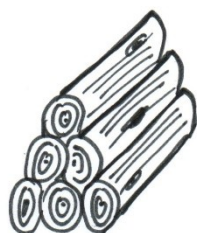
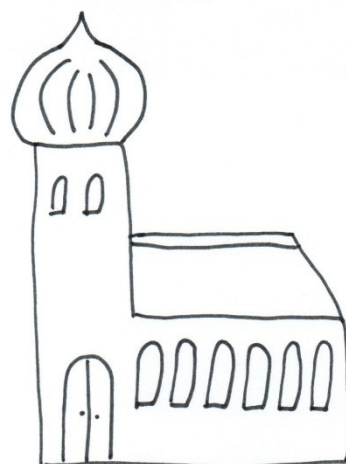
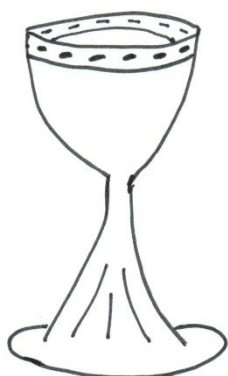
4. Nakresli pomníček, který by stál na stráni pod jalovcem a vymysli na něj nějaký text.

Příloha č. 39 Obrázky k zapamatování (2. kapitola, 1. období)

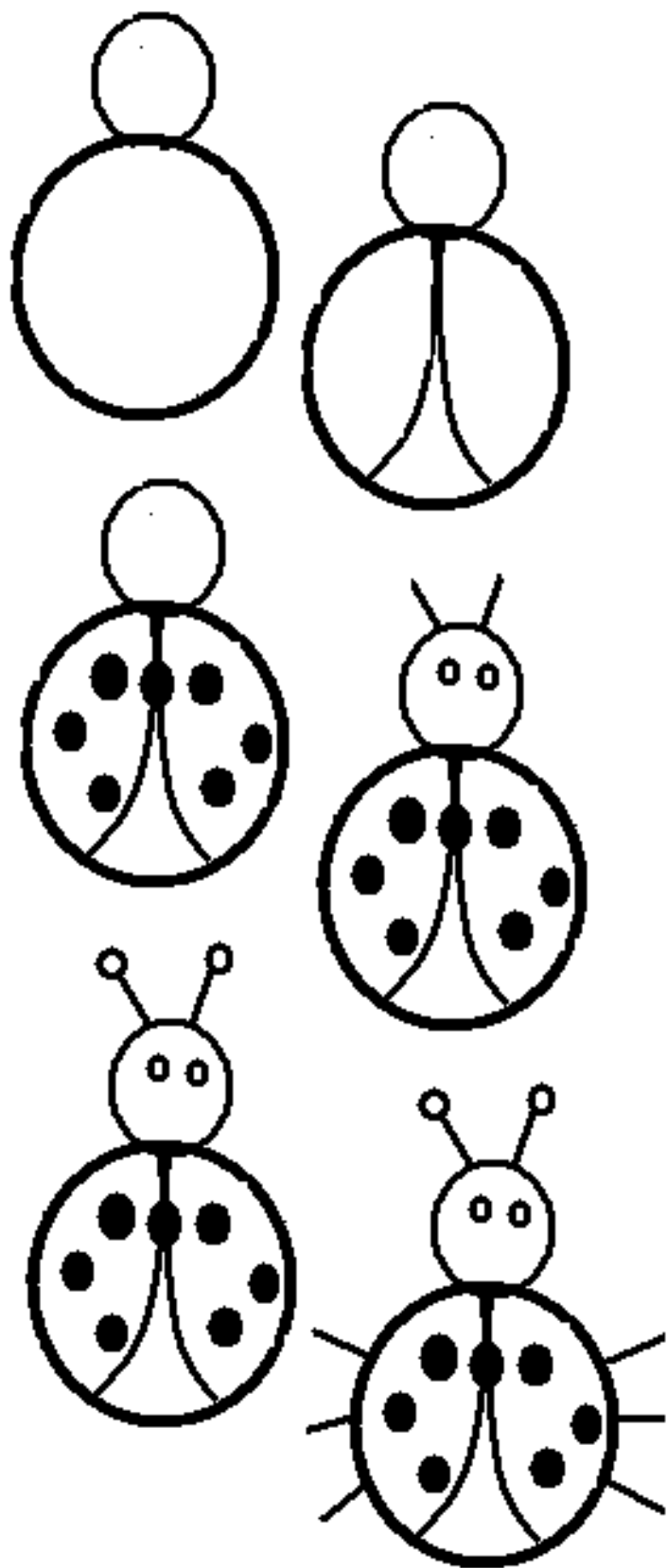

Příloha č. 40 Obrázky k zapamatování (2. kapitola, 2. období)

Zdroj: Vlastní tvorba

Příloha č. 41 Kresba k říkánce (k 7. kapitole)

Zdroj: Vlastní tvorba

Vi Brou-ček, ví i Be-ruš-ka, kdy bu - de den,
slu - nič - ko všech-ny pro-bu-dí, vy - le - ti ven.
Vi Brou-ček, ví i Be-ruš-ka, kdy bu - de noc,
zdál - ky už le - ti Svět-luš-ka přát dob-rou noc.
Bzu-ky, bzu-ky, bzu-ky, řu-ky, řu-ky, řuk, pře - je - me všem,
bzu-ky, bzu-ky, bzu-ky, řu-ky, řu-ky, řuk, ne - za - po - meň,
bzu-ky, bzu-ky, bzu-ky, řu-ky, řu-ky, řuk, až půj-deš spát,
bzu-ky, bzu-ky, bzu-ky, řu-ky, řu-ky, řuk, do-brou noc dát.

Broučkova ukolébavka

B. Flieder

B. Flieder

1. Už u - sí - ná trá - va, už u - sí - naj ptá - ci a ro - din - ka
brou - čků už chys - tá se spát. Po ne - leh - kých zkou - škách klid Bo - ží se
vra - cí, jak vy - prá - ví dě - tem pan Ka - ra - fi - át. 2. Už u - sí - naj...

1. Už usíná tráva, už usínaj ptáci
a rodinka broučků už chystá se spát.
Po nelehkých zkouškách klid Boží se vrací,
jak vypráví dětem pan Karafiát.

2. Už usínaj větve, už usíná listí,
i třpytivá říčka se přikrejí tmou.
Jen tatínek tiše sklo lucerny čistí,
má posvítit lidem, co na cestách jsou.

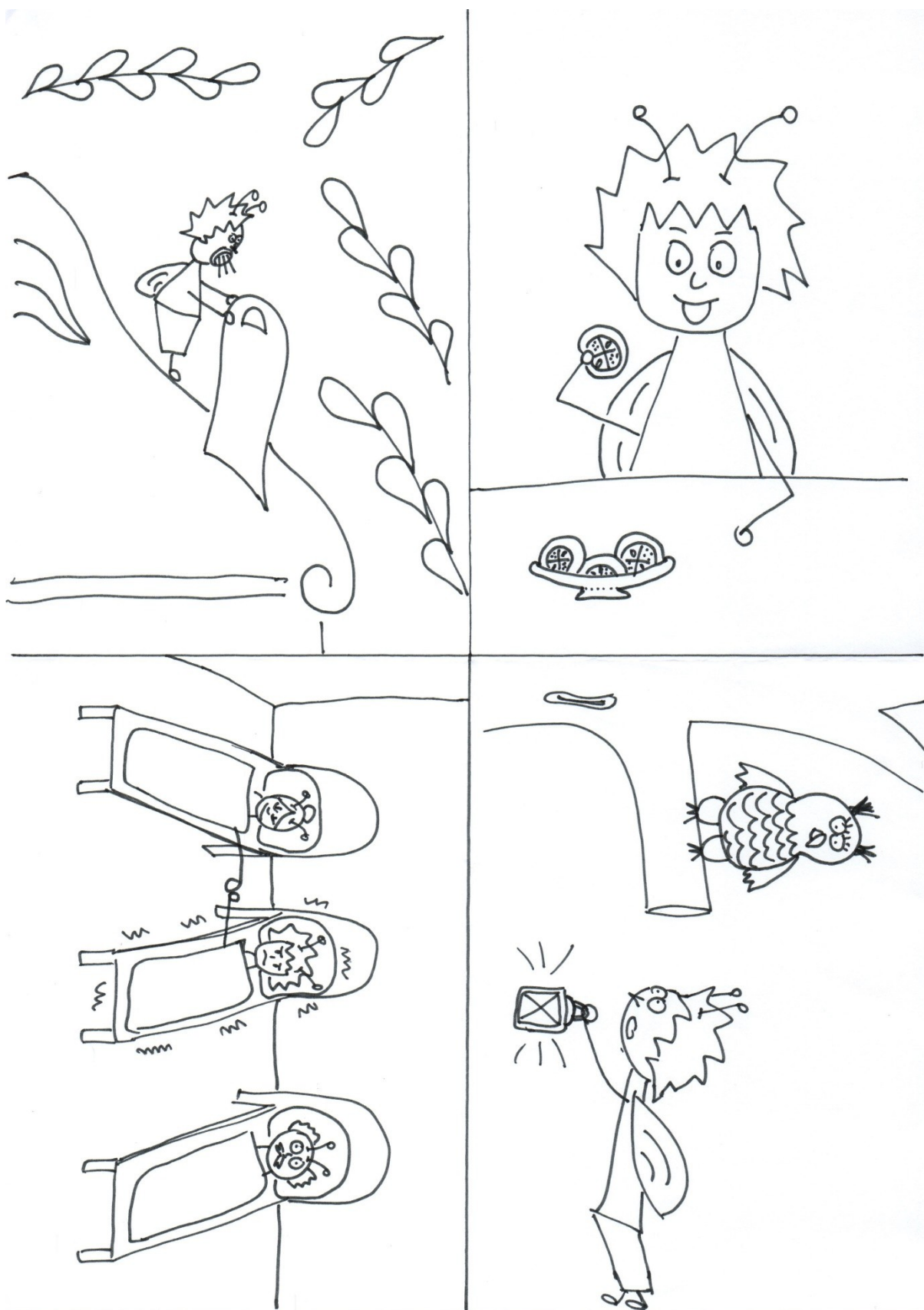
3. Už zhasíná bříza svou svítivou kůru,
už usíná celá stráň pod jalovcem.
Náš nebeský Otec dál zůstává vzhůru,
kdo svolal by hvězdy na půlnoční směn?

4. Už uspává vánek svou rozkvetlou loučku,
i kapradí v lese už chystá se spát.
Až knížka se zavře, tak dobrou noc, broučku,
spi, bude tě chránit ten, kdo tě má rád.

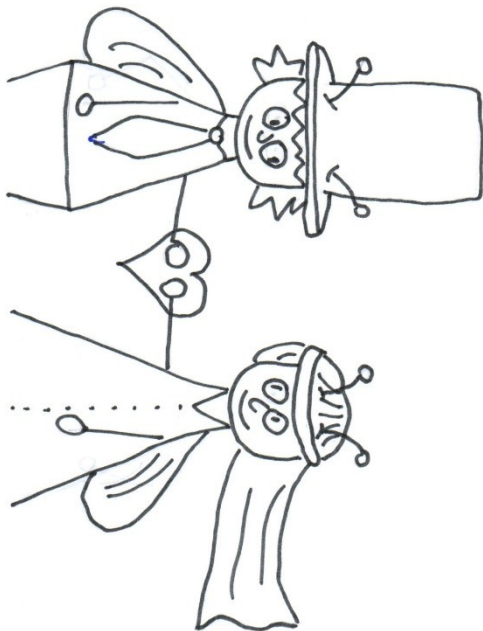
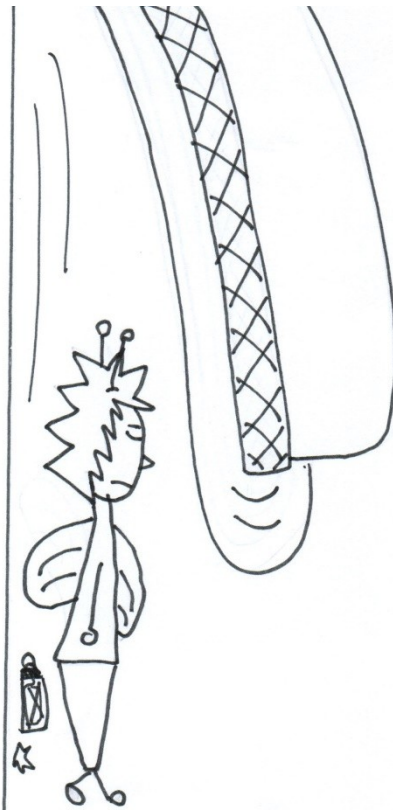
5. La la... až knížka se zavře, tak dobrou noc, broučku,
spi, bude tě chránit ten, kdo tě má rád.

6

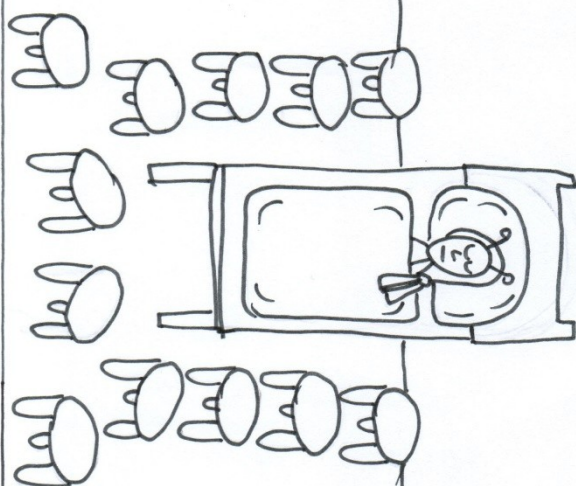
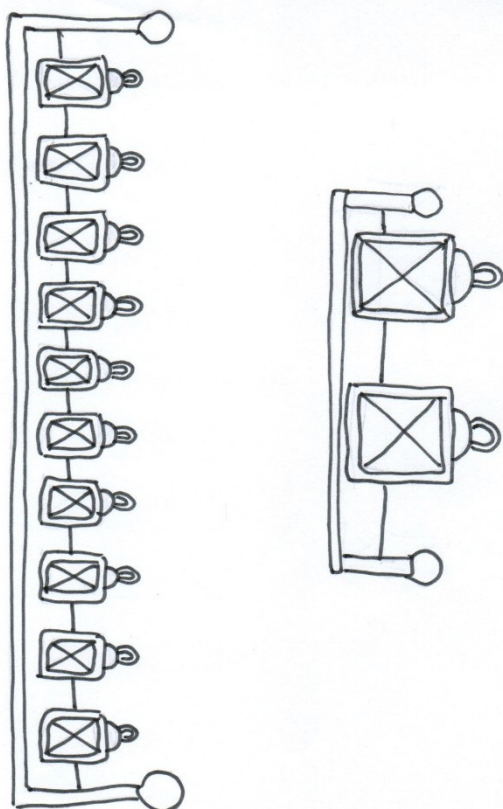
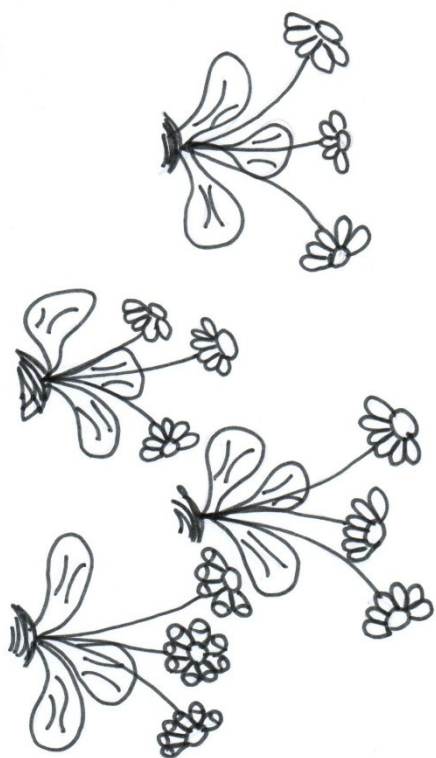
Příloha č. 44 Obrázková osnova (k 11. kapitole)

Zdroj: Vlastní tvorba

Zdroj: Vlastní tvorba

Zdroj: Vlastní tvorba